

Sansürsüz Ajans

SANSÜRSÜZ

SANSÜRSÜZ

Dr. Bekir Türkmən

87.5
90
92
94
96
98
100
102
104
106
108

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER.....	II
ÖNSÖZ.....	IV
GİRİŞ.....	V
Düşe Kalka	1
Ajans	5
Vefa	7
Bir Top İste Bin Dayak Ye.....	8
İbik Öğretmen	9
Kağnı	13
Çakır Ali'nin Kamyonu	19
Köy Odası	21
Mesut Baba ve Küçük Çoban.....	22
Yığın	24
Kaba Salih'in oğlu Eyüp Öğretmen.....	26
Serçe.....	27
Ormanlar Devletin.....	30
Anadolu'nun Yüce Bir Dağı: Ilgaz.....	32
Fırsat Eşitliğine İlk Adım	34
Gözünü Nişan Almış.....	36
Saat	42
Şeker Ali	43
V.oğlu	50
Sündüs	54
Sağ mı? Sol mu?	58
Edige	61

Komando İmam	64
Süslü Osman	69
Atom Hoca	72
12 Eylül	75
Sürgün	76
Sağ- sol Dayanışması	77
Barış Manço ve Cem Karaca	84
İki Hata.....	86
Hep Birlikte Büyüdük.....	88
Almak mı? Vermek mi?.....	90
Ev Alacakmış (!).....	92
Ve Bürokrasi	93
Annem ve Babam	95
De facto (fiili durum).....	98
Müteselsil Sorumluluk... ..	99
ANI-KANI, DURULUM YA DA SONSÖZ	102

ÖNSÖZ

Ajans adı altında bir akademisyenin anıları kaleme alınmıştır. Büyük olasılıkla, şimdiye değin alışlagelmiş tarzın dışına çıkılarak, kanıları da içeren bu çalışma bir ilk olma özelliğini taşıyacaktır. Sosyal bilimlerde fotoğrafın idealize edilmesinden çok çekilmesi ve müdahalesiz ortaya konması önemlidir. Yani doğanın ya da gerçek hayatın deforme edilmeden birebir alınması esastır. Sanatta fotoğrafın idealize edilmesi, sanatın gelişmesine katkı sağlar mı? Bilemiyorum. Çok istisnai olarak bazı metinlerde makûlleştirme izine rastlanabilir. Anı; önemli insanların hayatlarını içermekte olan bir tür olarak bilinmektedir. Buna gerek var mıydı? Girişte tartışacağız. Biz olup bitenleri akıcı bir şekilde sansürsüz aktarmaya çalıştık.

Model,figür ya da örneğin, Tüm insanlara ve güzelliklere katkı getirmesini dilerim.

Dr. Bekir Türkmen

GİRİŞ

Üniversitede edebiyat öğretim üyesi bir meslektaşına tipik Anadolu fotoğrafı olan anılarımı bir örnek metin göstererek yazmak istediğimi ifade ettim. Teşvik etmek şöyle dursun anı yazamayacağımı, bunun önemli insanlar için geçerli olduğuna işaret etti. Ancak bu meslektaşımız “ **Dünyada herkesin bir hikâyesi vardır; yazılmamış ama yaşanmış**” gerçeğini bizden saklıyordu. Önemli insan ne demektir? Bunu hayatım boyunca anlamış değilim. Her insan önemlidir. İnsan; sistem olarak mükemmel, gelişmeye açık, yaratıcı özellikleriyle tüm canlıları ve doğayı etkileme gücüne sahip. 24 yıl yükseköğretimde öğretim üyeliği yapmış bir insanın yeni kuşakları etkileme düzeyini otomatik ölçer araçlar henüz geliştirilmemişse de, böyle bir gerçeklik ortadadır. Başkaları ölçmekte zorlansa da eğitim bilimleri öğretim üyeleri uzun süre öğrencilerine uyguladıkları ölçme ve değerlendirme sistemini kendilerine de uygulamaktadır. Bununla birlikte akademik performans ve etkileme gücümüzün yüksek olduğu savıyla hareket etmek bize düşmez.

Klasik öğretmen tutumu yerine modern pedagojinin gereklerine uygun olarak öğretimin merkezine öğrenci alınmakta ve demokratik yaklaşımlarla yönlendirici bir rol oynanmaktadır. Öğretim üyesi, öğrencinin edim gücü kadar kendi performansını da dikkate almaktadır. Mesleğe giriş, bilimsel çalışma ve yayınları, meslekteki başarıları, bir üst öğretime öğrenci hazırlama (lisans üstü eğitim) öğretim üyeleri için performans kriterlerindedir.

Her insan ve her meslek önemlidir. Öğretmenlik mesleğinde sadece öğretim değil, nasıl öğreteceğim? Sorusunun cevabı önemlidir. Bu nedenle eğitim bilimlerinde yeni uzmanlık alanları oluşmuştur.

Anadolu'nun mahrumiyet bölgesi olan yoksul bir orman köyünde, çok yoksul bir ailenin çocuğu olarak dünyaya gelmek; doğayla, sosyal çevreyle, bilinçsizliklerle ve yoksullukla mücadele etmek önemli insanların işidir.

Kimsenin elini eteğini öpmeden, devletin sağladığı göreceli eğitimde fırsat eşitliğinden yararlanarak toplumsallaşmak ve entelektüel bakımdan donanımlı hale gelmek önemli insanların işidir.

Annesini, babasını, eşini ve çocuklarını her koşulda gözetmek hak ve hukuklarına saygılı olmak, işe kendimizden başlama sorumluluğuna sahip olmak, önemli kişilerin özelliklerindedir.

Akademik hayatta korunma görmeden bilime yenilik getirmek, var olanı geliştirmek ve akademik hayatta başarılı ve verimli olmak önemlidir .

İdari, akademik idari ve kamu görevlerinde 30 yılda disiplin suçu işlememek, öğrencilerimize ve yönetimimizdeki kimselere disiplin cezası vermemek, model olacak kadar önemlidir. Her yönetim uygulamamızda fiziki değişiklikler dahil bir çok yenilik yapılmıştır. Üniversite mezuniyet günlerimi izleyen ilk yönetim görevim de; kreş ve gündüz bakımevi açılarak kurucu müdürlükle başlamıştır. Moda yaklaşımında iş yapan,etliye sütlüye karışan insan kural ihlal eder, kuralsızlık ya da disiplinsizlik hali görülebilir öyle de olsa, ödüllendirilmelidir. Anlayışı doğru değildir. Kurallara uyararak iş yapanların, üreten ve yaratıcılık gösterenlerin günahı neydi sorusu karşımıza gelir ve cevaplandırma güçlüğü çekeriz.

Bir televizyon programında dinlemiştim. Tavuk yumurtalarına kartal yumurtası eklenerek kuluçkaya yatırılıyor. Sonuçta biri kartal, diğerleri tavuk yavrusu olarak dünyaya geliyor. Anne tavuk yavrularını bir dere kenarında gezdirirken; içgüdüsel bir elektrikle gökyüzünde kartalı gören yavru kartal, uçanın kim olduğunu, kendilerinin de uçup uçamayacaklarını anne tavuğa soruyor. Anne tavukta o kartal, uçma yeteneğine sahip, siz ise tavuksunuz, uçma yeteneğine sahip değilsiniz v.b. ifadelerle yavru kartalı uçamayacağı konusuna inandırıyor. Bizler önemli adam olmadığımızı inandırılmayacak düzeyde bilişsel, duyuşsal ve davranışsal bütünlüğe ve kazanıma sahibiz.

Sosyal devlet ilkesi yorum ve uygulama sınırlılığı içine itilmiştir. Örgütleri ve toplumu yaşanabilir kılan ve hukuk devletinin kökleri olan kurallara uymayı ve bu çerçevede başarılı olmayı önemseyelim. Meslek hayatı boyunca büyük bir özveriyle çalışmış kurallara uymuş insanları üç-beş hortumcunun kurbanı etmeyelim. Yeni tartışma alanları ve kısır döngüler yaratmayalım. Bu nedenle yönetim ve sosyal hayatta de facto örnekleri üzerinde ileride durulacaktır.

DüŖe Kalka

Çankırı; yokluğun yoksulluğun ve Atatürk'ün deyimiyle munis insanların kenti. Ilgaz ve IŖık Dağları ile Yapraklı Yayla ve Ormanları adeta yokluğa ve yoksulluğa meydan okurken Kızılırmak Ovası ben de varım diye sesini yükseltmektedir. Doğal engelleri aşmak, kaynakları geliŖtirmek ve yöreyi yaşanabilir kılmak zor olsa gerek. Bunu verilen göçten anlayabiliriz. Yapraklı eski ismiyle Tuht; andığımız ormanların eteğinde bir Anadolu kasabası. Zorunlulukların lokantası, kasabı,eczanesi ve istidacısı hepsi! Mevcut. Köylerden Yapraklı'ya ulaşmak zor. Bir iki yakın köy istisna diğerk köylerin ilçeye zorunlu, ancak sınırlı ilişkileri mevcut.

Derelli, ilçeye takriben 40 kilometre. Yollar ham toprak. Son yirmi kilometresinde yolun iki tarafı ormanlarla kaplı, daima yükselerek ulaştığımız coğrafi mekan Derelli. Müsellim, Kılıçlı, Yukarıköy, Hacıgil, Nebigil, Ötegeçe, Bürtü, Çiçek, Kayapa, Çerçi Çamı, Aşağı Ayva, Yukarı Ayva, Ceritler, Kışlacık ve Belibedir'den oluşan Derelli adeta mahrumiyet ve mağduriyetin merkezi.

İşte ben bu merkezde doğdum. Yıl 1955 . Ocak Ayı'nın 1.Gününde. 1948'de yokluktan, bakımsızlıktan, bilinçsizlikten ve ihmalden öldüğünü sandığım kardeşim Meryem'den tam 7 yıl sonra. Dillere destan olan masalımsı bir kalkınmanın kaydedildiği ifade edilen ve zerresinin bile ulaşmadığı Müsellim'de ellili yılların ortasında doğdum. Kışın doğduğum için klasik "tarlada doğdum" savını ileri süremezdim. DüŖe kalka değil sürünerek büyüdüğümü ifade etmeliyim. İki yaşına kadar anamın sütüyle beslendiğimi hem annem hem de babam her vesileyle ifade ederlerdi. 0-2 yaş dönemimde kundak ve fistan egemen uygulamalar söz konusu idi. Her tarafın karlarla kaplı olması, münasebetsiz zamanda doğmuş olmam nedeniyle annem kundağa koyacak kuru ve nitelikli toprak sıkıntısı çektiğini ve kundakta çocuğu olan ve yazın doğuran muhannet annelere kendisini muhtaç ettiğimi başıma kakardı.

Annemin beslenme yeterliğine gelince ; sabahları tarhana ve sütlü çorba, öğlen ve akşamları bulgur pilavı idi. Baba annemin tarlasında bulunan ve hala da yaşayan dağ armudu denen, kışın yenen armuttan da ara sıra yediğini ve bana da 2 yaşımdan sonra yedirdiğini teslim etmeliyim. Ana ve babamın kuruyemiş yediğini ve bana da yedirdiklerini az kalsın unuttuyordum. Yanlış

anlaşılmasın bu kuruyemiş buğdayın kavrulmasından elde edilen “kavurğa”* dan başka bir şey değildi.

3 Yaşında sanata başladığını ifade edenlere mukabil ben de 3 yaşında kendimi hayat mücadelesinin tam ortasında bulduğumu vurgulamalıyım. Dedemden kalma tek odalı dışı ve içi karanlık bir evimiz vardı. Dışı nasıl karanlık oluyor diyeceksiniz? Yağmur ve kar etkisinden ağaçları korumak için olmalı, ağaçlar belli ölçülerde yakılarak karartılmıştı. Ben ilk üç yılımın geçtiği bu evin içinin de dışının da karanlık olduğunu köydeki yaşlı ve yetişkinlere anlattığımda hepsi de “evet” diyerek onay verirlerdi.

Anam ve babam yeni ve ihtiyaca cevap verecek bir ev yapmaya çoktan karar vermişlerdi. 1958 Baharıyla birlikte Tosyalıların “Öte yüz” bizim de “Yukarıdağ dediğimiz ormandan kaçak çamlar kesilmeye ve stoklanmaya başladı. Köyde kamufle bir yere “Hızar Yeri” kuruldu. Babam gece sabahlara kadar iki gök öküz eşliğinde ağaçları getiriyor akşama kadar da ağaçlar biçiliyor ve Hüseyin Usta yönetiminde herşeyi ağaçtan ibaret olan köy evimiz yapılmaya devam ediyordu. Sabit öğünlü ve sabit yemekli uygulamalar da devam ediyordu. Hızarcılar ve Usta her öğün bulgur pilavı ve yoğurttan oluşan yemeğe acıktıkça adeta saldırıyorlardı. Anama zaman zaman hep pilav olur mu ? Diye tepki verdikleri de oluyordu. Galiba Bozkırın tezenesi Neşet Ertaş’ın “Her gün sabah-akşam bulgur pilavı- Yemesen olmuyor, yesen olmuyor” dizelerini de mırıldanıyorlardı. Oysa burası bozkır değildi. Anam ;” hep pilav yiyorsunuz ama en temiz olanını yiyorsunuz, ben bu köyde temizliğe en çok dikkat gösteren

* **kavurğa**: Buğdayın kavrulmasından ana malzemesi elde edilen, kaynatılmış fiğ, mısır ve kuru üzüm ilave edilerek oluşturulan kuru yemiş.

insanım” , diye kendini savunur ve dışı karşı babamı ve yoksulluğumuzun derecesini ele vermezdi.

1959’da iki oda ve bir ambar(kiler) dan oluşan ev ortaya çıkmaya başladı. Karanlık ev yeni yapıda da kiler olarak yerini almıştı. Altı ahır, kümes ve samanlıktan oluşan evimizin üstünde de tamamı ağaç bir oda, kiler ve hayat (koridor) vardı. Az önce sözünü ettiğim hayat mücadelesi içindeki görevim; ustaların suyunun verilmesi, civcivleri, kedilerin veya yırtıcı hayvanların yemesinin önlenmesi ve bakkaldan çalışanlara “ikinci” veya “üçüncü” markalı sigaraların getirilmesi idi.

Babam; yeni yapılan evden kaynaklanan borçları ödemek ve iaşemizi sağlamak üzere zaman zaman koyun,keçi veya büyük baş hayvan satardı. Bu da yetmez yaz günleri Ankara’ya çalışmaya giderdi. Gidişi bana üzüntü verir annemi ise sevindirirdi. Ben sert ve otoriter annemin eline kalırdım. Emirleri sert, kararları kesin olan annem mutlak itaat istiyordu. Sığır (büyük baş hayvanlar) vaktinde sabahları Sokağzı’na götürülecek ve akşamları da vaktinde sığırın önüne gidilecekti. Kümesten yumurtalar toplanacak ve ahırda sürekli kalması gereken yavrularla ilgilenilecekti. 4-5 yaşlarımda yaşitlarımla sığırın önüne gitmek (karşılama) , yol üstünde babaannemle karşılaşmak ve onun bana verdiği şekerleri yemek hoşuma gidiyordu.

Babamın her yaz sonu Ankara dönüşlerinde ev adeta bolluk ve bayram yerine dönerdi. Öncelikle Ali ve Ömer dayılarıma , komşulara dağıtılacak şehir ekmeği ve diğer hediyelikleri dağıtmak benim görevimdi. Bazıları sevinir, bazıları da havaya girer ve ”çocuk getirmiş artık geri göndermeyelim” tavrı sergilerlerdi. Vaktinde anne ve babamın borç para istemek üzere gönderdikleri komşulara hediye götürmek bu köyde biz de varız anlamına mı geliyordu, bilemiyorum.

Siz hiç anne- babanızın fistan veya gömlek eskilerinden arta kalan basmalarından dikilmiş pantolon giydiniz mi?

Yıllarca lastik ayakkabı giydiniz mi?

Top satın alamadığınız için hep çelik-çomak oynamak zorunda kaldınız mı?

Sizin üzerinize ağaç yüklü kağrı devrildi mi?

Sırtınızda am veya meŒe odunu (ırpı*) taŒıdınız mı?

* **ırpı**: am ve meŒe gibi ağaçların ince , kurumuŒ dalları.

Ajans

Tam beş yaşımdaydım. Muammer kardeşi İsmail, Arif, Merdan ve ben Kaş'ta çelik-çomak oynuyorduk. Annem iki de bir gelip akşam oluyor eve gel, diye ikaz ediyordu. Oyun sona ermeden arkadaşlara oyunu bırakacağımı söyledim. Arkadaşlar nedenini sordular. Ben de ajansı dinleyeceğimi söyledim. Bana çok kızdılar. Annemi gerekçe göstersem belki bu kadar kızmayacaklardı. Ne ajansı diye üzerime yürüdüler. Muammer bırakın gitsin, onu bir daha oyuna almayız görür gününü diye tepki gösterdi. Anı kurtarmak önemliydi. Sonra herkesin ilgili olduğunu anladığım Menderes'in asılması konusundaki gelişmeleri izlemek çelik-çomak oynamaktan daha çekici geliyordu. Belki bir bardak çay içmek, yetişkinlerle birlikte olmak şansını da yakalamış olacaktım. Köyde, bataryalı radyosu olan tek kişinin yani Dursun Ağa'nın evinin yolunu tuttum. Evimizdeki zorunlu yemek ve zorunlu uykudan hem çok daha iyiydi ajansı dinlemek. Çay vermezlerse dahi büyüklerin gelişmeler hakkındaki yorumunu dinlemek önemliydi. Hayret! yetişkinler bu konuya benden de çok önem veriyorlardı. Ajans saati gelince insanlar işi-gücü bırakıp Dursun Ağa'nın evine koşuyorlardı. Ben de koştum.

22 Basamak olduğunu sonradan öğrendiğim tahta basamakları hızla çıktım. Radyonun bulunduğu odanın kapısını çaldım. İçeri hınca hınç doluydu. Sigara dumanları dışarı çıkıyor ve ben de içeri giriyordum. Dursun Ağa'nın büyük oğlu Veli amca devindi ve ayağa kalktı. Kalabalık içinde gülümseyerek hoş geldin, bir şey mi istiyorsun? dedi. Ben de ajansı dinleyeceğimi belirttim. Gel diye yumuşak ve sevecen bir üslupla beni omzumdan tutarak dışarı çıkardı. Cümle kapısına çıkan merdivenin başına kadar beni götürdü. Ajans dinleyeceksin ha,

diyerek çok sert bir tekme salladı ve 22 basamaklık merdiveni iki taksitte indim. Yerden kalkma ve nefes alma güçlüğü çekmeme rağmen yüksek sesle ağlamaya başladım. Annem duymuş, koşarak geldi ve beni kaldırdı, yüksek sesle “henden* dövecek benim çocuğumu mu buldun, bir sürü çocuğun var bari onlardan birini dövseydin” diye bağıyordu. İki üç günlük bir nekahat döneminden sonra iyileştiğimi hatırlıyorum. Ülke ve köy gündemini yakaladığım gibi gündemin ikinci sırasındaki yerimi de almıştım.

Sahi unutacaktım. Şeker Ali'nin gramofonu da çok özeldi. Çok eskiydi. Kolla fiziki devinim sağlanır ve İstanbul'un kızlarını çalardı. Şeker Ali şeker gibi adamdı. Dayak atmaz, evden kovmaz ve her gelene güler yüz gösterirdi. Ah şu gramfon ya ajansı verse ya da bir iki şarkı daha çalsa ne iyi olurdu değil mi?

Bu ajans dayağıyla ilgisi var mı, bilemiyorum. Nekahatten sonra fitik olduğum anlaşıldı. Annem hamileydi. İkinci çocuk, kardeşim Ramazan dünyaya geldi. İkinci çocuğu garantiledikten sonra ailem beni ameliyat ettirmeye karar verdi. 6 yaşında ilk kez aydınlık açısından gecenin ve gündüzün birbirine yakın olduğunu gördüğüm şehre götürüldüm. Çankırı'da hemen herkesin ismini ezberlediği Dr.Mahmut Bey'in muayenehanesine gittik. Çiçek Köylü sonradan yükseköğretimde okul arkadaşım olan Ali'nin annesi bize yardımcı oldu. Hastanede çalışan Emine Teyze sanki iyilik sembolü bir melekti. Hem bize yardımcı oluyor hem de hediyeler ve yiyecekler getiriyordu. Ameliyatla pantolonuma sığmayan yüklerden, yaygın endişe kaynağı olan ölüm riskinden kurtulmuştum. Yaşamak ne güzel şeydi.

* **henden:** gelişim dönem özellikleriyle örtüşmeyen hiper-aktif özelliklere sahip kişi.

Vefa

Ormanlar, tarlalar, koyunlar, keçiler, büyük baş hayvanlar, kuşlar ne güzel şeylerdi. Arkadaşlarla derelerde, tarla ve bahçelerde dolaşır özellikle kuş peşinde koşardık. Mercimekliğin Kayası'nda yabani güvercin yuvası bulduk ve buradaki yavruları köye getirdik. Kilerin üstüne ağaçtan bir güvercin yuvası yaptım. Annem yem sebebiyle buğday israfına karşı çıksa da ben iki yavruyu aslanlar gibi besliyordum. Büyüdüler, büyüdüler, bir iki uçuş denemesinin ardından bir daha dönmek üzere uçup gittiler. İlk vefasızlığı onlardan gördüm. Ya bana vefayı ya da özgürlüğü seçeceklerdi. Onlar özgürlüğü seçtiler. İnsan olarak bizim de vefa mı, özgürlük mü ikilemini yaşadığımız çok olmuştur. Ben özgürlüğü seçen güvercinlerime olan hakkımın tamamını helal ediyorum. Tıpkı yükseköğretimi bitiren binlerce öğrencimde ve maiyetimde çalışan insanlarda olduğu gibi.

Hem Mustafa Kemal'in yaklaşımıyla çocuk yetiştirmek çiçek yetiştirmeye benzerdi. Çiçek yetiştiren, bu çiçeklerden güzelliklerinin dışında başkaca yani maddi ve somut bir beklenti içinde değilse biz de öyle olmalıydık. Öğretmen-öğrenci ilişkisi çıkar ilişkisi değildi. Nasıl anne-baba çocuklarıyla ilişkilerinde çıkar düşünmüyorsa biz de öyle olmalıydık. Öğretmenin sosyo-kültürel yönelimli amaçlarından birisi de öğrenciye anne-baba rolü oynamak değil miydi?

Bir Top İste Bin Dayak Ye

Hayvanların dökülen tüylerinden veya hayvanlardan yolarak; yumak yumak yaptığımız toplarla annemden gizli futbol oynamak unutulacak bir şey değil. Annemden biraz ekin (buğday, arpa veya fiğ) istedim. Ne yapacağımı sordu. Top almak istediğimi söyledim. Annem ben zaten babana söylemişim, bu çocuk okumaz adam olmaz diye, dedi. Kater*den bir odun alıp beni dövmeğe başladı. Tâ ki ben den bir daha top sözü etmeyeceğime dair teminat alıncaya değin. Çünkü kılı kırk yaran, öldüğü güne kadar koşar gibi yürüyen; disiplin baskı ve despotluğun evdeki simgesi annem top oynayanın okumayacağını ve dolayısıyla adam olamayacağını biliyordu. Okuma-yazma bilmemesi onun kimin adam olup olmayacağını bilmesine engel değildi. Buna ek olarak annem ekinlerin israfını da istemiyordu. Parasız çelik-çomak, met ve diğer oyunlar ne güne duruyordu.

Bunun dışında annemin küçük çaplı müdahaleleri ile karşılaştım. Ancak okula başlayıp başarılarım arttıkça annem benim adam olabileceğime inanmaya başladı. Bizdeki misafirliklerinde ya da kendi evinde çocuklar (Torunlar)ne zaman oyun için izin isteseler önce annem müdahale eder ve izin verilmesini isterdi. Üstüne üstlük oyunun önemli olduğunu bize anlatmaya kalkardı.

* **kater:** İstiflenmiş odun.

İbik* Öğretmen

Köyümüzde ilkokul yoktu. Çiçek Köyü sınırları içindeki Çiçek ilkokuluna harman sonu öğrenci kayıtları yapılıyordu. Çiçek ilkokulu, şırl şırl su ve cıvı cıvı kuş sesleriyle doğanın farklı bir temsilcisi olan Kılıçlı Deresi'yle komşuydu.

7 yaşında salah bulmuş bir çocuk olarak Çiçek Köyü'ndeki ilkokula babam beni kaydettirdi. Okullu olmak; okula kayıt yaptırmak , öğretim binası ve dersanelere girip sıralara oturmak değilmiş meğer. Okulun ilke ve amaçlarıyla, çevresiyle, öğrenci arkadaşlar ve öğretmenlerle bütünleşmekmiş. Çiçek Çayırı adını verdiğimiz bahçede yer alan okul; idari kısım, iki derslik ve kömürlükten oluşuyordu. Kerpiç bir binaydı. Tavanları oldukça yüksekti.

Eski ağaçtan yapılı, boyumdan yüksek sıraları ile nevi kurumuna özgü bir okuldu. Çiçek Köylü Hüseyin öğretmen iri yapılı ve gözlüklü idi. Hayatımda gördüğüm ilk gözlüklü insan nam-ı diğer İbik öğretmendi. Sertliği ve bakışları ile annemi aratmıyordu. Annem zayıf ve güzel bir insandı. Sertlik ve otorite belki ona daha çok yakışıyordu Ya da onun bu haline alışmıştım. İbik öğretmen herkesi tanıdığı ve öğrencilerin de birbirini tanıyacağı varsayımı ile hareket etmiş olmalı ki, bizleri birbirimizle tanıştırmadan derse başladı. Oysa biz çok değişik köy, mahalle ve mezralardan geliyorduk. İlk okuma-yazmanın başlangıcı olan harflere başlamıştık bile. Tüme varım yöntemi uygulanıyordu. Bizim ilk gereksinimimiz harfleri değil, boy sırası esasına göre yanımıza oturtulan arkadaşları tanımaktı. Herkes yanında oturanları ilk teneffüsten itibaren tanımaya başladı.

* **İbik:** Bir tür kuş adı. İbibik kuşu.

Kimi iekli, kimi Kayapalı, kimi Kışlacıklı, kimi eriamı'ndan, kimi Yukarköy'den kimileri de Bürtülyüdü.

Babam Cumhuriyet'in ilk yıllarında leylî mektebine gitmiş ve arkada bir köşede saklanmayı yeğlediğini anlatmıştı. Ben de babamdan duyduklarımı uygulamak istiyordum, ama nafîle. Çünkü okul gece değil gündüzdü. Yerimizi de biz değil öğretmen saptıyordu. Yanımda oturan Bürtü'lü Satılmış'tan başkası değildi. İlk okuma-yazmayı iki ayda öğrendiğimi hatırlıyorum. Rakamlar, dört işlem derken öğretmenle iletişimimiz netleşmeye başladı. Açık, formal programdaki adı Hüseyin olan öğretmenimizin ders dışı yani örtük programdaki adı ise İbikti. Ben samanlığımızda ibibik kuşu yakalamıştım. Çok hafifti yavrucak. Bizim cüsseli öğretmeni nasıl böyle hafif , gösterişli, takvime bağlı ve anlamlı öten kuşla özdeşleştirmişlerdi. Yıllarca bunu düşündüm, anlamaya çalıştım. Geleneklerin ve yetişme tarzımızın sonucu konuyu yerinde araştıramadım. Şimdi hafızamı zorluyorum. Körhasan'ın yaylasıyla Hacoğlu* yaylası arasında, Ayunnu* Yaylası'nın tam karşısında İbik Yaylası vardı ve bu yayla Hüseyin öğretmenimiz ve akrabalarına aitti. Kendi köyünün öğretmeni; ulusal, evrensel ve mesleki değerlerin yanı sıra yerel uğraş ve değerlerin etkisinde kalmıştı galiba. İbik ismini kendisine ait olan yayladan aldığı muhakkaktı.

Bir arkadaşınıza en büyük kötülük "öğretmenim arkadaşım X " size ibik dedi, demek olurdu. Tanımlarken kömürlük demiş isek de en sağlam meşe odunlarının bulunduğu kömürlükten bir odun kapan öğretmen X' i öldüresiye döverdi. Bu etkiyle örtük program sınırını aylarca zorlayamazdık. Köyde büyüklerin

* **Hacoğlu:** Yayla ismi.

* **Ayunnu:** Metruk yayla adı.

olumsuz saydığı bir eylemde bulunduğumuzda hortlayası sen hiç ibikten dayak yemedin mi? Diye sorarlardı. Sınıfta Öğretmenimizin her sorusuna cevap vermeye çalışırdım. Bürtü'lü Satılmış ve Visali de sorulara benim kadar olmasa da cevap verirlerdi. Bürtü; Bozyazı* eteğinde kurulmuş, onsekiz haneli, küçük ama coğrafyası ve insanlarıyla mağrur bir köydü. Köylerimizde her vesileyle her gün merak edilen ve bize sorulan en önemli soru okul birincisinin kim olduğu idi. Sanki bütün köylüye lazımdı.

Okulda bu konuda dönüt alamazdık. Hakkını yemeyelim öğretmenimiz soruları bildikçe aferin, derdi. Derecelemeyi mükellef sofralarında ağırlandığı köy odalarında yapardı. Kimin dereceye girdiğini söyler, kimi yakaran ailelere de çocuklarının bir ihtimal sınıfı geçebileceğini söylerdi.

Başlangıçta ilan edilen derecem üçüncülüktü. Hüseyin öğretmenimizin başka yere tayininin çıktığına dair söylentiler yayılıyordu. Koskoca başöğretmenin tayini çıkabilir miydi? İçimdeki yeti ve başarı pırıltılarının yeni bir ivme kazanmakta olduğunu hisseder gibiydim. Mesleğinin son yılları olduğu için Hüseyin öğretmenin kente tayini çıkmıştı, kaderim değişti. Üçüncü sınıfta okul birincisi olduğum Tuzlu'lu* Hasan öğretmen tarafından açıklandı. Neden sınıf değil de okul birincisi diye düşünebilirsiniz. Birleştirilmiş sınıflarda; üst sınıflarda uygulanan program,ders ve etkinliklerden alt sınıf öğrencileri de eş zamanlı olarak haberdar olur ve iletişim daha geneldir.

* **Bozyazı:** Ilgaz Hâcettepesi (Boztepe) muadili orman içinde ağaçsız kel tepe.

* **Tuzlu:** Çankırı merkez köyü. Tuz rezervlerinin bulunduğu ve ismini bu madenden alan yerleşim birimi.

Öğretmen üst sınıflara sorduğu soruyu bilinmediği zaman alt sınıflara yöneltir.

Kağnı

Kağnı nedir bilir mi siniz? Belki at arabasının daha ilkeli. Belki de daha doğal. Çok işlevsel. Kağnı olmasa köyde ekonomik hayat durur. Sistem çökerdi. Tarlalarda çift sürülürken versiyonu karasaban ancak tohumları götürmek ve mahsulü getirmek için kağnı gerekli. Sap, saman ve ekinleri taşımak, Ormandan odun, ocaktan kömür getirmek hepsi kağnıyla mümkün. İyi kağnı ve bir çift öküz sosyo-ekonomik bakımdan hatır ve prestij kaynağı idi. Sadece bunlara sahip olmak yetmez. Aynı zamanda kağnının iyi gıcirdaması gerekir. Bu hususun şiirlere konu olacak kadar neden önemli olduğunu anlamak için yaşamak gerekir. Kağnının gıcirdaması orman köylüleri için hem övünç kaynağı hem de sakıncalıdır. Önemli, herkesin kağnısı gıcirdarken sizinkinin gıcirdamaması sizin için bir eksikliklerdir. Bunun eksikliği toplumsal yapı ve anlayışla ilgili. Meşe ağacından yapılmış, gıcirdayan ve sürtünen yerler çok güzel bir koku yayar. Bu kokuyu temiz orman havasında uzaklardan dahi hissetmeye başlarsınız. Bu koku en güzel parfümlerin özü, doğanın, doğallığın ve güzelliğin özeti. Gıcirtı, Ormancıların *algılayamayacağı bir ses olarak dizayn edilebilseydi belki daha da güzel olurdu.

Mustafa Kemal'in kağnıları belli ki daha da güzeldi. İnebolu-Kastamonu, Çankırı-Kalecik-Ankara hattında Milli Mücadele'de harcanan mermilerin % 35'ini onlar taşıdılar. Gıcirdayarak ve tüm düşmanları kışkırtarak. Hele Şerife Bacı'nın* kağnısı

* **Ormancı:** Orman Muhafaza Memuru.

* **Şerife Bacı:** Milli Mücadelenin kadın kahramanlarının öncülerinden. Kastamonu ili Devrekâni ilçesi, Seydiler bucağının Satı köyünden Şerife hanım.

daha fedakar ve manidardı. Ben kağnyı köy ekonomisinin kurtarıcısı sanırdım, meğer ulusal bağımsızlıkta da yeri ve önemi çok büyükmüş.

Bizim kağny ve gök öküzler de bir alemdi. Öküzler aile üyesiymiş gibi muamele görürlerdi. Babam onları köy çeşmesinden sabah akşam sular, yedirir-içirir ve yemlerdi. Altlarını temizlemez, kaşağılamazsa o gün babamın keyfi de kaçardı. Bu eksikliği gidermek üzere ertesi gün onları beni seviyormuş gibi “oğlum,oğlum” diye,severdi. Belantarla Ormanı’ndan kağnyla meşe odunu getireceğiz. Seviniyordum, zira ne zaman oduna gitsek dönüşte yorgunluğu gidermek üzere çay içiyorduk. Kıymetli ve az bulunan çay ulu orta her istediğın zaman içilmezdi. Annem-babam ve ben sabaha karşı yola çıktık. Gökyokuş’u aşıp dereboyu ilerleyerek Belantarla’daki meşeliklere ulaştık. Babam günler öncesinden kesip hazırladığı meşe odunlarını annemin de yardımıyla kağnyya bir bir yüklüyordu. Dönüşte benim görevim öküzlerin yularlarından çekerek kağnyının yolda düzgün gitmesini sağlamaktı. Gökyokuşa kadar her şey güzeldi. Gökyokuştta kağny çizgiden çıktı ve annemin feryatları arasında uçurumdan derenin dibine kadar yuvarlandı. Zelveler kırıldı. Boyunduruk ikiye ayrıldı. Öküzlerden biri derede diğeri yanımızda kaldı. Belki de ilk kez dayağı hak etmişim, babam sertçe bakınmakla yetindi. Akşam yaklaştığından olay mahallini öküzleri alarak terk ettik. Ertesi gün maaile yeni zelve ve boyundurukla Gökyokuş’a* geldik. Kağnyı yükledik. Yola koyulduk. Öteğçe’nin harmanlarının yanında ya da Sokağzy dediğımız yerdeki derede büyük bir kasise düşen kağny benim üzerime devrildi. Başka bir kasisin yardımıyla ilgili olsa gerek ben ağaçlarla kağny arasındaki boşlukta kalmışım. Harmandaki köylüler koşup geldiler ve önce beni kurtardılar. Sonra da kağnyı

* **Gökyokuş:** Kağny yolu.

yükleyiverdiler. Evde, elde ettiğimiz bu başarıya mukabil annem çay demledi. Ben de istediğim kadar çay içmişim. Kanmak mı, asla.

Babam Karamuklu'nun* sahipleri Bayram ve Halittin kardeşlerden hiç çekinmezdi. Ancak o bölgede cılız meşe ağaçları bulunurdu. Babam ormanda zor olanı, yani Körhasan'ın yaylasını ya da Belantarla'yı* yeğlerdi.

Körhasan'ın yaylasından çam kesmek üzere uygun bir zaman yola koyulduk. Yolun uzun ve yorucu olması, kamuflaj avantajı gece yarısı bizi tetiklemişti. Öküzleri bağladık. Babam kağnyı ve öküzleri beklememi istemiş ise de ben ıssız ormanda korktuğumdan çamları siper alarak babamın peşini bırakmıyordum. Ben ormandan, belli ki babam da Körhasan'dan çok korkuyordu. Derelli de Körhasan'ın davacı olup da husumet yöneltmediği köylü yok gibiydi. Her hafta periyodik olarak şehre giden Körhasan'ın birisini dava ettiği söylenirdi. Babama haksızlık ettim galiba. Çünkü ,ondan herkes korkardı. Gün ışıırken meşe kömürleriyle kağny üzerine yazılmış notu gördük. Notta; o mahalli odunları bırakarak terk etmemiz, aksi takdirde kağnyya ve öküzlere el konacağı yazılıydı. Babam okudu, ben okudum, sonuç değişti. Babam buradan ayrılmaya karar verdi. Dönüşte Küçükçat'tan* geçerken halanın armutlarını mı yıkıp götürsem diye söylenmeye başladı. Ben hem armutlara üzülyüyor hem de halamı çok seviyordum. Sessiz kalmayı yeğlediysen de halamın bize yaptığı bazı olumsuzluklardan bahsederek beni de

* **Karamuklu:** Orman Bölge ismi.

* **Belantarla:** Orman Bölge ismi.

* **Küçükçat:** Yayla ismi.

ikna etti. Babam, Körhasan'ın baskısından kurtulmuş olmanın verdiği yeni g cle armutları kesmeye başladı. Ağağları parçaladıktan sonra kağnıya istifledi. Gündüz gözüyle, ormancı korkusu olmadan g gs m z  gere gere odunları köye getirdik. Sonra da babam bunları şehre götürüp sattı.

Halam, zaman zaman armutları kesmişler diye bize gelip dertlenmiş ise de babam hiç panik olmadan ne var bunda diyebiliyordu. O armutlar çok yaşlıydı yenisini diker yetiştirirsiniz, dediğini de duymuştum. Bu sırrı babam rahmetli olduktan dört yıl sonra halamla (kayınvalidemle)büyük bir keyifle paylaşmıştım.

Kimin kağnısı gırcırdıyorsa ona binmek sözü ne kadar manidardı. Köyde bu söz ekonomik bakımdan g c l  olanın yanında yer almak gerektiği anlamına geliyordu. Sanki tümüyle bu günkü çıkar ilişkilerini özetliyordu. G c l  olanlara şans veriyor öteki insanlar dikkate alınmasa da olabilir, anlamını içeriyordu.

Dördüncü sınıfta birincilik durumumun devam ettiği hem  ğretmenimiz Ahmet Yazıcı ve hem de eşi  ğretmenimiz Makbule hanım tarafından duyuruldu. Birleştirilmiş sınıf uygulaması çerçevesinde 4. Ve 5. Sınıflarla ilgili işlerin çoğunu bana havale ediyorlardı. Artık öğretmenimizin kızı da dahil olmak üzere kızların emek yoğun çaba ve çalışmalarım la dikkatini çekiyordum. Bir kız tartışmasıyla ilgili olarak Muammerden dayak yedim. Ben de elime büyük bir taş kapıp Muammeri  i ek  ayırı'nda iki döndürdükten sonra kafası karışık sırtından vurdum. Arkadaşlar Kılıçlı  eşmesi'nden su getirip başına dökerek zor ayılttılar. Muammer büyük bir özveriyle ya da gururunu ayaklar altına alarak bu olayı öğretmene anlattı ve benden şikayetçi oldu. Öğretmen de Muammeri tahtaya çağırıp

sen hem kel hem de fodulsun diyerek dövdü. Muammer'in öğretmenim bari kafama vurmayın diye yakarışları hiç gözümün önünden gitmez ve kendimi ona borçlu hissederim.

Sonradan öğrendik ki; Visali ve Satılmış'ın babaları Hüseyin öğretmenle arkadaşmışlar. Ayrıca Bürtü* ormanın tam ortasında olduğu için öğretmenimizin kışlık odun ihtiyacını karşılıyorlarmış. Bu nedenle birincilik ve ikincilik sıralı olarak Visali ve Satılmış'a dağıtılıyormuş.

Ahmet öğretmenimiz ev ödevi verdiğinde bu ödevlerle ilgili olarak arkadaşlar benden yardım isterlerdi. Erkek arkadaşların yardım talebi hoşuma gitmese de kızların yardım talebi hoşuma gidiyordu. Her gün ya da akşamları ödev yapıyorduk. Annem babam her akşam gittikleri ev gezmelerini yanıma bir komşu kızı veya kızları ev ödevi için geldiklerinde ihmal ediyorlardı. Benim de illa da gidin deme şansım yoktu. Belli ki büyüyordum ve karşı cinse olan ilgim artıyordu. Ama nafile.

Büyük babamın ölümünden sonra başkasıyla evlenip onu da öteki dünyaya uğurlamış olan baba annemin Öteğçe'deki evine gitmek bana cazip geliyordu. Baba annem yalnızlık Allah'a mahsus olmalı ki, beni görünce çok seviniyor ve bana olağanüstü ilgi gösteriyordu. Ben de onu çok seviyordum. Hem harçlık veriyor hem de her istediğim oluyordu. Baba annemin bahçesinde erik ağırlıklı meyve ağaçları vardı. Bir şanssızlık gaz lambası yoktu. İdare vardı. İdareyi yanıma alıp minimal ışıktaki ders çalışırdım. Bazen de baba annemle Kör Ali'ye, Şalcı Muratgil'e veya yeğeni Hasangil'e misafirlğe giderdik. Misafirlkte de yetişkin ve itibarlı bir adam muamelesi görürdüm. Galiba bunda baba annemin müspet ilişkileri ile benim okul

* **Bürtü:** Orman içi küçük bir yerleşim biriminin ismi.

birinciliğimin etkisi vardı. Bakkal Şavkı'ya da gittiğimiz olurdu. O, Tosya ve Çankırı ile münasebeti olan havalı bir insandı. Torunları okul arkadaşımı. Şavkı ile baba annemin mahalle bitişiğinde yani Sokağzı'nda bahçeleri ve bağları, bağda da üzüm ve çeşitli meyveleri vardı. Buralarda bahar, yaz ve sonbahar bir başkaydı. Meyve ve üzümlerden yararlanma açısından bir sınırlama yoktu. Sahiplik duygusunu ilk kez baba annemin bana tanıdığı haklarda yaşadım.

Kardeşim Ramazan'ın varlığı beni bazen sevindiriyor bazen de üzüyordu. Çünkü anne ve babamın ilgi ve sevgisi daha çok ona yöneliyordu. Üstelik onun da fitik olduğu anlaşıldı. Bu durum daha çok şefkati gerektiriyordu. Babam Beşinci sınıfa başlayacağım sonbaharda Ramazan'ı da ameliyata götürdü. Üç gün sonra babam akşama doğru Harmanüstü'nden yalnız görüldü. Annemin babamı yalnız gördüğü andan itibaren attığı çığığı tarif etmeye harfler ve kelimeler yetmez diye düşünüyorum. Tüm köy halkı ile komşu köylerdeki akrabalar bizim eve toplandı. Babam ilerleyen saatlerde Ramazan'ın ölümü hakkında bilgiler vermeye başladı. Son olarak babam onun dudağına bezle bir damla su verdiğine işaret ederken, annem çok su verip öldürdün onu diye sitem ediyordu. Acı paylaşıldıkça azaldı, yakın akrabalar kaldı. Diğerleri başsağığı dileyerek ayrıldılar. Kendi üzüntümü ifade etmekte de güçlük çekiyorum. Saman alevi gibi kardeşim Ramazan bir görüldü bir kayboldu. Kardeş nedir? Sevgisi nasıldır, anlamadım anlayamadım.

Çakır Ali'nin Kamyonu

Önce yirmi kilometre yürünür, sonra da Gebeş Değirmeni'nden bir kamyonu binilir ve şehre gidilirdi. Bunu ameliyat için gittiğimde, sınama yoluyla öğrenmiştim. Köyümüze bir sonbahar günü yeni açılmış ham (toprak) yoldan bir kamyon gelmişti. Ben hariç arkadaşlarım kendi kendine hareket eden, hız yapan bir vasıtayı ilk kez görüyordu. Benim de ikinci kez görmemdi. Yağmur yağarsa yollar çamur olur, kamyon gidemez diye askerlik yapmış yetişkinler kendi aralarında konuşuyorlardı. Biz çocuklar da ah bir yağmur yağsa , kamyon da köyde kalsa diye dua ediyorduk. Daha sonra bardaktan boşanırcasına yağmur yağdı. Kamyon köyde üç gün kaldı. Kamyonun yanına her gidişimizde arkadaşım Muammer egzoza eğilir bir-iki nefes çeker ve ne de güzel kokuyor derdi. Yaz boyu yaylada kalmış olmasından olacak ki büyük kentlerde herkesin şikayet ettiği egzoz kokusu bizim Muammer için bulunmaz nimetti.

Sonra, Çakır Ali'nin kamyonu köye gelip-gitmeye ve yolcu taşımaya başladı. Yaz kış kasası açık kamyonu onlarca köylü biner ve kente gider-gelirdi. Şoför mahalline yada şoför mahallinin üstündeki, kasadakilere üstten bakan yere nüfuz sahibi hatırlı kişiler otururdu. Çakır Ali, kışın bile çadır eskimesin diye kasanın üstüne çadır çekmezdi. Hem şahıs başına, hem de parça başı eşya fiyat tarifesi uygulardı. İlkokul 3.Sınıfa kadar olanlardan ücret talep etmezdi. Beni bir iki kez annemler bu tarifeden yararlanmak üzere Çankırı'ya, pazara gönderdiler. Çakır Alinin eli cebinde, ağzında sigara fiyakalı fiyakalı denetim yaparken neler hissettiğimi siz bana sorun. Bu öyle ağır bir yük ve aşağılanma manzarası ki seyretmenizi asla tavsiye etmem.

Kenti gündüzleri görmek yetmiyordu.Çünkü yetişkinlerin anlattıklarına göre kent geceleri ışıllı, pırıl pırıldı. Evimizdeki gaz lambasından babaannemin idaresinden ve onların kör ışıklarından bıkmıştım. Bir lüksümüz bile yoktu. Lüks; gaz yağıyla çalışır ötekilerden daha iyi aydınlatırdı. Arkadaşım Visali'nin babası Kızılırmak Oteli'ni kiralamış işletmeciliğini yapıyordu. Bir gidişimde sözde kamyonun kalkış saatine yetişemeyip Ethem Amca'ın oteline gittim.Ethem Amca yeğenini el üstünde tutuyordu. Bana yemek dahil birçok ikramda bulundu. Işıllı sokakları görmek ve aydınlıkta dolaşmak üzere hava karardığında izin aldım. Olacak şey değil bütün sokaklar

gündüz gibi aydınlıktı. İmarete giderken bir sokakta akranım sayılabilecek kız ve erkek çocuklar ip atlıyorlardı. Giysileri ve konuşmaları bana benzemiyordu. Hepsi gayet güzel konuşuyor ve çok iyi anlaşıyordu. Birbirlerini sümsüklemiyorlardı*. Yanlarına yaklaşıp bunları izlemeye başladım. Bir ara ortası delik ikibuçuk kuruşlukların yerlere tane tane düştüğünü farkettim. Yerden topladığım ortası delik kuruşları basmadan yapılmış, ağzı büzgülü “kese”me yerleştirdim. Gecenin aydınlığı keseme de yansımıştı. Ertesi gün Ilgaz Dağı’ndan getirilmiş karlarla soğutulan gazozu seyretmekle yetinmedim, doyasıya içtim. İkincin üzeri köye döndüğümde arkadaşlarıma hem izlenimlerimi anlattım, hem de onlar için kuruşlarla satın aldığım cikletleri ikram ettim.

* **sümsüklemek:** Anadolu kırsalında ilk çocukluk ve çocukluk dönemlerinde ihtiyaç fazlası kaloriyi harcamak üzere akranları itip kakma davranışı.

Köy Odası

Ramazan süresince 7'den 70'e herkesin devam ettiği, ibadet, yeme-içme, sohbet, bilgilenme ve eğlenme mekanı. Toplumsallaşma merkezi. Parmaklıklarla gelişim dönemlerine uygun olarak belirli sınırlar çizildiği halde iletişimin sınır tanımadığı bir mekan. Olup biten herşeyle herkes ilgili, tüm iletişim kanalları sonuna kadar açık. Hacı Biber dini konularda her akşam bildiklerini belki de bilinmesi gerekenleri anlatıyor. Yetişkinlerin sohbeti bittikten el ayak çekildikten sonra bizlerin günü doğuyor. Çoraplar çıkarılıyor ve çoraplara saklanan yüzükler bulunmaya çalışılıyor. Kim Vurdu? Oynanıyor. Dokuz taşı da zikretmeliyim. Uzun kış gecelerinde çekme helvaları yapıyor. Kaynatılan şeker gece yarısına kadar sündürülüyor. Eve gitmek gelmiyor içimizden oda daha sıcak, hem de sımsıcak.

Bayramlarda; Kılıçlı halkının bizim, bizim de Kılıçlı'nın odasında ağırlandırmamız olağanüstü lezzette bir zevk. Her haneden onlarca, odada da yüzlerce yemek. Her kadın tabak ve tepsilerde isim yazmasa da kendini kanıtlama derdinde. Erkekler yiyip içmekle meşgul.

Oda sıkıntı ve sorunların paylaşıldığı ve çözümlendiği, Tanrı misafirlerinin incitilmeden ağırlandığı bir yer. Misafire nereden geldiği,niçin geldiği, nereye gideceği ve kaç gün kalacağı gibi rahatsız edici nitelikte sorular sorulmaz. Binek hayvanı var ise onunla da ayrıca meşgul olunur, yiyeceği ve yemi ihmal edilmez. Misafir gerek gördüğü kadarını kendisi anlatır.

Finansmanı halk sağlar. Az kazanan az, çok kazanan çok katkı sağlar. Nezaket kuralları gereği bunun lafı da edilmez.

Mesut Baba ve Küçük Çoban

4.Sınıftan itibaren sığırımızı, iyi beslenemedikleri gerekçesiyle köyün sığırından ayırmaya başladık. Ak saçlı, ak sakallı Mesut Baba ile birlikte sığır gütmeye başladım. Mercimekliğin Kaş, Akkaya Deresi , Belantarla ve Suvaklıkaya gibi yerler gözde mekanlarımızdı. Ben çok erken acıkırdım. Mesut Baba ise geç acıkırdı. Onun neden geç acıktığını şimdilerde daha iyi anlıyorum. Yine de öğle namazını kılınca bana gel haydi bakalım der ve azığı açmamı isterdi. Kendi azığını da açardı. Onun kumanyasında çoğu kez peynir ve benzeri şeyler benimkinde de yumurta olurdu. Annem peynir yapmayı bilmez veya yapamazdı. Ben peynire mesut Baba da ilerleyen yaşına rağmen yumurtaya yumulurduk. Acıkınca yemek yemenin, uyum içinde ve huzurla devinmenin ne kadar önemli olduğunu şimdi daha iyi anlıyorum.

Ak saçlı ve ak sakallı Mesut Baba'yla maceramız bundan ibaret değil. Paylaşmayı, risk almayı, büyükle büyük küçükle küçük olmayı hep ondan öğrendim. Mesut Baba Gebeş Değirmenine un öğütmeye gidiyormuş bana seni de katalım, sen de bizim eşekle git dediler. Ben de yakın dostum Mesut Baba'yla birlikte itirazsız yola koyuldum. Mesut baba tez canlı dinamik bir insandı. İlk sorun ortaya çıkmaya başladı. Mesut Baba'nın katırına benim eşek yetişemiyordu. Çiçek Sırtı'ndaki dağı aştıktan sonra Bademçay'da eşiği sıkıştırınca eşek devrildi. Katır ürküdü. Bizim yükler dağıldı. Binbir zahmetle Mesut Baba eşiği yükledi. Bizimkilere kızıyordu. Ona göre katırın yanına eşek katılmazdı. Esasen beni kırmak istemediğini ve bu nedenle evet dediğini vurgulayıp, gidiyordu. Hava kararmadan değirmene ulaştık. Değirmenci sabaha kadar öğütmek üzere buğdayları teslim aldı. Dönüşe ilişkin korku, gecenin sessizliğine karşın yükseklerden akan ve selden beter ses çıkaran su beni uyutmuyordu. Bir ara dalmışım ve sel korkusuyla yataktan fırladım. Mesut Baba beni teselli etti. Güneş ışıyor ve dere yatağındaki değirmen nöbetim de sona eriyordu. Dönüşte bir sorun yaşamadık. Aileye yönelik bağımsız iş başarıma ve üretme gerçekliği ile tanışmıştım. Bu da yabana atılacak bir duygu değildi. Daima mükemmeli aradığını sandığım Mesut Baba'nın duymaması kaydıyla eşiği devirdiğimizi evde anlatmıştım. Bizim köylerde eşek ya da at devirmek kavramsal olarak ergenliğe giriş sinyalidir.

Arkadaşım Mustafa ile de çobanlık yaptık. Küçük baş hayvanları yani koyun ve keçileri otlatırdık. Bu konuda sezon tamamladığımızı söyleyemem. Ormanda yerleşik düzene geçmek ve güvenliğimizi sağlamak üzere Mercimekliğin kaşın altında meşelik bir yerde **gümele*** yapmıştık. Gümele; duvarının üç tarafı toprak, kapısı daha doğrusu her tarafı meşe ağaçlarından oluşan, üzeri toprakla ve yeşil yapraklarla örtülü bir sığınma yeri. Yağmurdan ve çeşitli tehlikelerden korunmak ve barınmak için inşa etmiştik. Mütteharrık sürü hiçbir zaman burada kalmamıza izin vermedi, veremezdi de. Mercimekliğin Kaş, Belantarla, Akkaya Deresi, Suvaklıkaya derken köyü erken bulurduk. Çoban isteksiz olunca sürüye kurt gelirmiş. Bir yaz günü çite giren kurdun en iyi koyunumuzu hemen çitin altındaki tarlada yediğini hatırlıyorum. Babam koyunlarımızı bu gelişme üzerine başkalarının sürüsüne katmıştı.

* **gümele:** Meşeliklerin arasında kendiliğinden oluşan ve sınırlı insan müdahalesiyle tamamlanan doğal barınak.

Yığın

Yığın; harman vakti cılgılarda* deste haline getirilen sapların harmana taşındıktan sonra oluşturduğu geçici yapı. Cılgı; destelerin iyice kuruyuncaya kadar yan yana konulmasından oluşan bir kompozisyon. Tarlaların گردanlığındaki takıları. Ağustos sıcaklığında kuruma sorunu çözülmüş, cılgılar bozulmuş ve yığın haline getirilmiştir. Hasat mevsiminde bu işlemlerin hepsi geçicilik gösterir. Harmanda yer kazanmak üzere destelerin üst üste nizami bir şekilde istiflenmesi sonucunda oluşturulan yığınlar, toplumda yer edinmek isteyen kimi insanların yaptıkları istismarları akla getirmektedir.

Ağustos sıcaklarında yığınların gölgesinde testilerden veya ağaçtan yapılmış güğümlerden içtiğimiz sular şifasını yığınlardan almaktaydı. Yığının, güneşin kavurucu sıcakları dahil bizi tozdan, topraktan ve komşuların kem gözlerinden koruma özelliği vardı. Dövenlenmek üzere her yıkılan yığın, insan kalabalıklarının açıkça ortaya çıkmasını sağlıyordu. Yığın; kimi kez yatak, kimi kez yorgan, kimi kez de sevgilileri kanatlarında koruyan bir mekandı.

Yığılma ; ölçme ve değerlendirme sisteminde, öğrenci başarısının saptanmasında dikkate alınan temel kavramlardan birisi. Çiftçi ve köylülerin ürün başarılarının tespitinde de yığın ya da yığınlar önemlidir.

* **cılgı:** Buğday, arpa vb. tahılların saplarının tarlada kuruması için oluşturulan dikey ve yatay deste düzenekleri.

Öğle sıcaklarında döven üzerinde üvendire* yardımıyla gök öküzlere hükmetmek, gözünüzün dibindeki yığın gölgelerine imrenmek, daha doğrusu hayata yığınlara katılarak alışmak mı gerekiyor? Bilemiyorum. Teknoloji, bizi yığınlarımızdan, imrendiğimiz yığın gölgelerinden ettin. Hayallerimizi gerçekleştirilemez ya da sanal hale getirdin. Belki de çok iyi ettin, bize zaman kazandırdın, düşünmemize yardımcı oldun. İş ve işlev tanımlarıyla, oluşturduğun uzmanlık alanlarıyla bizi ziyadesiyle meşgul ettin.

* **üvendire**: Kağrı taşıyıcı öküzleri uyarmak amacıyla kullanılan ucu çivili bir tür sopa.

Kaba Salih'in oğlu Eyüp Öğretmen

Beşinci sınıfta öğretmenimiz yine değiştii. Kaba Salih'in oğlu Eyüp yani Kayapa'lı Eyüp Eskimez öğretmenimiz olmuştu. Kaba değil, zerâfetin, inceliğin ve yakışıklılığın simgesi. Kaba Salih'in oğlu ifadesi nereden çıktı demeyin. Anadolu'daki küçük yerleşim birimlerinde insanlar meslek ya da liderlik yetileriyle değil aile lakabı,anne veya babanın takma adıyla anılır. Eyüp Öğretmen; genç, dinamik saçları taralı, gözleri masmavi idi.onun gözünde Atatürk'ü derslerinde de geleceğimi görür gibi oluyordum. Bana sen çok başarılısın ileride de başarılı olacaksın, derdi. Hemen her gün ders bittikten sonra evine götürür ve özel ders verirdi. Çok başarılı bir yıldı. Öğretmen bize anne-babamızdan daha yakındı. Arkadaşça davranır öz anne ya da baba gibi severdi. Derelli'nin çok yoksul, cahil ve geri kalmış bir yerleşim birimi olduğuna işaret eder ve bunun bizim için kader olamayacağını vurgulardı. Ben de ışığı görmüştü. Yatılı okul sınavlarına hazırlıyordu. Satılmış, ben ve Visali sınavlara hazırlanıyorduk. Benim yatılılıktan başka şansım da yoktu.

Köyümüzde her zaman en büyük otorite, kendisine zorunlu ya da ihtiyari sayđı duyulan insan öğretmendi. Öğretmen köye gelince akan sular durur, herkes öğretmeni misafir etmek için yarışırđı. Ne yazık ki bu yarışta benim ailem başarılı olamazdı. Misafir ederek şereften pay alamıyorduk. Babama göre annem yüz ağartmazdı, öğretmeni yeterince ağırlayamama riski vardı. Risk alamıyorduk. Ne güzel, ne büyük birşeydi öğretmenlik. Öğretmenler değişiyor prestijleri, statüleri aynı kalıyordu. En büyük öğretmen olduğuna göre ben de Hasanoğlan'a gidip öğretmen olmalıydım. Öğretmen sınıfta ya da özel sohbetlerde ne olmak istediğimi sorduğunda "öğretmen olmak istiyorum" cevabını tereddütsüz, bir çırpıda veriyordum. Tek favorim Öğretmen Okulu idi. Satılmış, benden daha çok dua bilirdi. Babası az çok hoca imiş. Benim için fark etmez, Öğretmen Okulu,İmam-Hatip, Çırak Okulu veya Ziraat Okulu, derdi.

Serçe

Dünyada en çok sevdiğim minik kuş serçedir. Görmek istediğin her yerde; tarlalarda, bahçelerde, yollarda ,çatılarda ve küllüklerde. Ormanda daha farklı versiyonları olan serçe çok masum, çok sevimli bir hayvan. Ali dayım, Cemal ve Ömer abiler, Arif ve ben bazen ayrı bir etkinlik grubu oluşturuyoruz. Cemal, Ömer ve Arif üçü kardeş. Babaları kendisine ait kömür ocağında önceden ölmüştü ve evde büyük bir otorite boşluğu vardı. Köyde denetim dışı davranışları olan çocuklar için “Medine’nin kızının oğlu gibi” kavramı kullanılırdı. Dayım, Cemal abinin ben de Arif’in arkadaşıydım. Uzun kış gecelerinin bir kısmında bir araya geliyoruz. Dayım bize uğrayıp beni de yanına alıyordu. Babam Ali dayımı sever, annem de onu hiç kırmazdı.

Bir gece; hep pişmaniye yemekle olmaz biraz da et yiyelim, görüşü ortaya atıldı. Bunun için keklik veya kuşların avlanması gerekiyordu. Tek bir şey eksikti. O da silah. Sağlam olduğu saviyla erik ağacından silah yapılmaya başlandı. Barutla saçma yerine fiğ ile deneme yapıldı. Herşey yolunda gidiyordu. Küllüğe toplanan serçeler üzerinde gerçek mermilerle(saçma) ilk deneme yapılacaktı. Tüm çocuklar toplandık. Sessiz ve dikkatlice olabilecekleri izlemeye başladık.

Cemal abi abdestlikten* silahın ucunu göstermişti. Küllükteki serçeler kaçmasın diye o da nefesini tutuyordu. Az sonra gümmm ... sesiyle birlikte Cemal abinin öldüm anam! feryadını da duyduk. Serçelerin tamamı kaçmış, yerli silah mucidini avlamıştı. Cemal abi bir iki gün sora iyileşti. Yüzünde ve elinin

* **Abdestlik:** Anadolu köy evlerinde abdest almak üzere yapılmış özel bölüm.

bazı kısımlarında barut yanığı izleri vardı. Bir süre grup toplantıları iptal edildi ise de sonra yeniden başladı.

Bir gün; kışlık meyve operasyonları üzerinde duruldu. Köyde kışlık meyvenin çoğunu Hacı Mahir'in stokladığı ve meyve dağılımındaki adaletsizliğin gençler lehine düzeltilmesi, değerlendirildi. Hacı Mahir Cemal abinin amcası olduğu halde paylaşmayı sevmiyordu. Paylaşsa bile Cemal abilerde hemen herşey günlüktü, öğünlüktü ve hatta anlıktı. Gelen yenir, olan hızla bitirilirdi. Akşam iki yetişkin oğlundan ayrı yaşayan Hacı Mahir'in çatı aralığındaki armut, elma, ayva ve üzümüne operasyon düzenlenecekti. Arif'le beni Hacı Mahir'e misafirliğe gitmek ve onları meşgul etmekle görevlendirdiler. Yatsıdan sonra evin kapısını çaldığımızda buyur ettiler. Arife niçin geldin der gibi bakıp sual ediyorlardı. Ben nadiren geldiğim için bana nazik davranıyorlardı. Arif Cemal abisinin başından geçenleri anlatıp onları acındırmak istiyordu. Yaşlılar duymasa da biz çatıya tırmananların ayak seslerini duymaya başlamıştık. Onlar Ömer abiyle Ali dayımdan başkası değildi. Koordinatör Cemal abi evde kalacaktı. Belli ki, uygulama başarılı gidiyordu. Uykulayan Mahir Dede ara sıra bize çatıdan ses geliyor, siz de duyuyor musunuz diye soruyor biz de hayır cevabını yapıştırıyorduk. Son çuvalı ellerinden düşürmüşler, pat diye bir ses geldi. Bir şey yok dediysek de Dede kapıya fırladı. Çuvalı gördü, kızmaya sövüp saymaya başladı. Çuvalı odaya getirdikten sonra bizi kapı dışarı etti. Ariflere döndük. Bizimkilerden girişte bekleyen Ali dayım kaçmış, Ömer abi ise çatıya kamufle olmuştu. Hem Ömer abi'yi kurtarmak hem de amcası Hacı Mahir'i teselli etmek üzere Koordinatör Cemal abi gitti. Gecenin ilerleyen saatlerinde önce Ömer sonra da Cemal abiler eve döndüler. Denetim olasılığına karşılık önlem olmak üzere çuvallar saklandı. Azar azar meyve servisleri yapıldı. Medine'nin kızı Ariflerin annesi Fadik teyze olup bitenden habersiz yan odada uykuyu yarılamaştı. Biz de dayımla kalan meyveleri ertesi gün ve gecelerde yemek üzere geç saat evlerimize döndük.

Et gereksinimimiz devam ediyordu. Meyve pişmaniye ve et apayrı şeylerdi. Silahtan sonra daha gerçekçi yollar izlenmeye başlandı. Hem silah için olmayan para mı verilecek barut ve mermi satın alınacaktı. En iyisi sapandı. Cemal abi ile dayım herkese birer sapan yaptı. Akşama kadar avlanılacak ve akşam bütün kuşlar Ariflere götürülecekti. Benim avlanma yerim belliydi. Küllük olamazdı çünkü annem-babam kızardı. Arif

Ağaçların harmanının yanındaki ağaçlar benim için idealdi. Sapanımı alarak ağaçların yanına gittim. Ağaçlar; kuşlar için dinlenme, birlikte olma ve bazen de yuva kurma yeri idi. Sayılamayacak kadar çok serçe vardı. Yarısının yere dökülmesi dileğiyle sapanı çektim. Tek bir serçe önüme düştü. Kanatlarından birini çırpıyor diğerini çırpamıyordu. Bakışlarıyla sanki benden merhamet ve sevgi bekliyordu. Yapmamalıydın, der gibi. Yapmamam gereken bir şeyi yaptığımı ziyadesiyle anlattı bana. Kuşu eve götürüp gizlice yaptığım küçük bir yuvaya yerleştirdim. Dayımı aynı gün bir vesileyle görüp kuş avlayamadığımı ve akşam Ariflere gelmek istemediğimi söyledim. Serçe gösterdiğim her türlü özene rağmen 2.gün öldü. Kardeşim Ramazan'dan sonra ikinci büyük acıyı yaşamıştım. Gizlice yaşadığım zaman zaman da öğrencilerimle paylaştığım bu acıyı 40 yıldır üzerimden atabilmiş değilim. Annem ve babam kuşlara zarar verilmesinden hoşlanmazlardı. Artık ben de hoşlanmıyordum.

Ormanlar Devletin

Boztepe, Belantarla, İbik, Karamuklu, Küçükçat, Hacıoğlu, Mercimeklik, Sobeseki* ve Ayunnu yaylaları ve ormanlarının sahiplenenele değil, devlete ait olduğu gerçeği sonradan ortaya çıktı. Bu gerçek neden böyle geç ortaya çıktı onu da pek anlamış değilim. Devlet ormancılarını getirdi. Köye Orman Dairesi kuruldu. Bu yayla ve ormanları koruyanlar ve sahiplenenele kendilerine gelmesi, buraların devlete ya da ormancılara ait olduğu uygulamada gösterildi.

Sahiplik duygusundan yoksun bırakılan köylüler önce ormanı kesenlere ses çıkaramamaya başladılar. Sonra da yönetimin ve ormancılardan baskıcı tutumlarının etkisiyle birer birer mevzilerini kaybettiler. Onların her şeyi ormandı. Üç-beş hayvan besler ama yayla sınırları içindeki tüm ormanı canları pahasına korurlardı. Göreceli de olsa sahiplik duygusu ne güzel şeymiş meğer.

Ormanlar; ormancılardan oldu, ormancılara kaldı. Ormancılar iyi geçindikleri çıkar ilişkisi içinde oldukları köylülere kesim için gündüz izin verdiler. Gündüz ağaç kesebilmek köyde üstünlük kriteri sayılmaya başladı. Düşük statüde olduğu varsayılan halk da biraz zorlandı ama işini gece bitirdi. Kağnıları, kaçakçılık yapan katırları, eşekleri ve sahiplerini yayla sahipleri izlemedi, ikaz da etmediler.

Çocukluğumdaki gür, gürbüz ağaçlıklar, taze fidanlar kökleriyle sökülerek yakacak ve kereste yapıldı. Bırakın ağaçları bitki örtüsü bile mahvoldu. Yeşilin tüm tonları değil tek tonuna hasret kalmaya başladık.

* **Sobeseki:** Orman köyü ismi.

Önce Körhasan'ın, Karamuklunun, Ayunnu'nun ormanları, sonra da ormancuların ya da devletin ormanları gitti. Hem de körü körüne. Bilinçsiz ve hesapsız uygulamalara kurban edildi. Orman köylüsü ormandan ve sahiplik duygusundan iki kere edildi.

Anadolu'nun Yüce Bir Dağı: Ilgaz

Kim bilir bu kaçınıcı, Ilgaz dağlarının karlı ve yüce tepesine imrenerek bakıp da geçtiğim? Kıvrım kıvrım yollarından bir kuş edasıyla süzülerek uçtuğum kaçınıcı kezdir, bilinmez. Hele zirvedeki o buz gibi soğuk suyundan şifa niyetine kaç defa ve ne kadar içtiğimi hiç bilmiyorum.

Yollar var insanı hüzne götürür, yollar var bizleri toya götürür ve yine yollar var ki her canlıyı bir gün mutlaka son yolculuğa yani ölüme götürür. İşte, şairin deyimiyle Anadolu'nun bir yüce dağı olan, bahar mevsiminde âdeta yeryüzünün Cennetteki bağını andıran Ilgaz dağlarının tepesinden aşan yollar da beni, bizi türlü hüyalara, türlü rüyalara, bazen de bir türlü kabul edemeyeceğimiz gerçeklere götürür. Ama itiraf etmeliyiz ki, her zaman varılacak menzile ulaştırmıştır Anadolu insanını bu yollar.

Dipsiz bir kuyuyu andıran insan gönlü, kimi zaman gördüğü, yaşadığı güzelliklerin farkında değildir. Bu güzellikler bütün ihtişamıyla gözlerimizin önünde arz-ı endam etse de sanki gözlerimize çekilen bir perde engel olur bizim o güzellikleri görüp doyasıya seyretmemize. Sonra da bir anlamda kaderimize isyan edip başka diyarlarda arar dururuz güzelliği ve mutluluğu.

Kastamonu – Çankırı illeri arasında bir doğa harikası olan Ilgaz dağları da, görüp doyasıya yaşayamadığımız yanı başımızdaki güzelliklerdendir. Her ne kadar yeşil Bursa'nın Uludağı, Adıyaman ilinin Nemrut dağı ve Kayseri'nin Erciyes'i kadar tanınıp bilinmese de gören gözlerin, dipsiz gönüllerin en nadide köşesinde yer etmiştir bu dağlar. Burada her ağaç bir asker ciddiyetiyle yolundan geçen yolculara muhafızlık eder, her taş mümbit toprağının kayarak ziyan olmasını engeller, her çeşme bir hancı gibi suyundan geçenlere can bahşeder.

Yıldızlarını başlarını eğerek, suların dizlerini döverek geçtiği bu dağlar, masallardaki Kaf dağını aratmaz. Yücesinde sanki bir Anka kuşu oturmaktadır. Bu tılsımlı heybetiyle kimi zaman yüreklere korku salmakta, kimi zaman da çaresiz insanlara umut olmaktadır. Nice sevdalara meskenlik etmiştir bu dağlar, nice günahlara peçelik yapmıştır bu dağlar ve nice yiğitlere yarenlik etmiştir bu dağlar...

Mevsimler bambaşka yaşanır bu coğrafyada. Tabii ki en fazla hüküm süren kış mevsimidir. Kaç ay mı sürer dersiniz? Kim bilir belki de bir ayını da bir sonraki yıldan borç alarak on üç

ay... Göklere direk olacak yükseklikte uzanan çam, köknar ve kayın ağaçları, sanki gönül verdiği delikanlıyı bekleyen bir genç kız gibi gelinliğini giymiş hazır kıta yol kenarında beklemektedir.

Gözümüze ve gönlümüze hitap eden renk cümbüşüyle, duygularımızı coşturan görüntüsüyle ve belki de daha esrarengiz yönünü teşkil eden uhrevî* havasıyla görülmeye değer bir manzara, koklanmaya değer bir hava ve içilmeye değer bir gözedir bu ilgaz.

Çoğu zaman mahzun görünüp gözünden sağanak halde yaşlar akıtsa da, kimi zaman sinirlenip yüzünü duman kaplasa da, o bir anne gibi kucak açar yolculara, şefkat ve neşe saçar bütün etrafına. Ulu bir nefes üfler tüm kalplere.

Hani olur ya bir gün düşerse yolunuz bu garip kalmış, hakkıyla tanınıp değer verilmemiş diyara, sakın ola selam vermeden geçmeyin. Sakın ola güzelliklerini doyasıya seyretmeden, mis gibi kokusunu kanasıya içinize çekmeden gitmeyin. Öyle ya Mevla'm göresiniz diye bir çift göz, duyusunuz diye bir çift kulak ve hepsinden önemlisi de hissedip yaşayasınız diye de bir çift yürek vermiş. Selam olsun çifte yüreğiyle güzellikleri hissedip yaşayanlara! Selam olsun yüce, şanlı, namlı ilgaz dağına!

* **uhrevî**: Âhiretle ilgili.

Fırsat Eşitliğine İlk Adım

Beşinci sınıfa devam ederken öğretmen bize Devlet Parasız-yatılı formlarını doldurttu. Başvuruları yaptık. Yatılı Öğretmen Okulu ve İmam-hatip sınavlarına gireceğimiz kesinleşti. İlk sınav Öğretmen Okulu sınavı idi ve Yapraklı'da yapıldı. İlçeye ulaşmak başlı başına bir başarıydı. Yapraklı yol ayrımına kadar babamla saatlerce yürüdük ve Yüklü yol ayrımından 10 km. için bir vasıtaya binerek sınav mahalline gittik. Babam ilköğretim müdürü kır saçlı Ali Bey'i buldu. Sınav yerini öğrendik. Müdür Bey,bize silgi ve kalem almamız gerektiğini, kağıtların ise kendileri tarafından verileceğini ifade etti. Biz de silgi ve kalem satın aldık. Ertesi sabah sınav başladığında mühürlü bembeyaz sınav cevap kağıtları dağıtıldı. Cevaplamaya başladığım ilk soru kompozisyon tipi uzun cevap gerektiren bir soruydu. Cevaba başladım. Bazı yerleri silmek ve yeniden yazmak gerekti. Aman Allah'ım, silgi çok kalitesizdi. Kağıt sildikçe kirlendi, kirlendikçe moralim bozuldu. Gözetmen öğretmene durumu bildirdim. O da temiz yerlerden başlayarak yenisini yaz dediyse de soruları bildiğim halde bilişsel ve duyuşsal bir küntleşme oluştu ve başarılı olamadım. En büyük hayalim suya düşmüştü. Elimin altındaki öğretmenlik uçup gitmişti. Bu sınavda en önemli rakibim ve arkadaşım Satılmış'ın başarılı olduğunu sonradan öğrendim.

İkinci Sınav, İlde Güneş İlkokulu'nda yapılan Parasız Yatılı İmam-Hatip Okulu sınavı idi. Bu sınava Çakır Ali'nin kamyonuyla gittik. Öğretmen Okulu sınavındaki deneyimlerimi de dikkate alarak iyi kalem ve silgilerle sınava katıldım. Sınavda tüm soruları doğru cevapladım. Öğretmen okulundaki zorlama "iyi geçti" cevabı bu defa gerçek olmuştu. Daha doğrusu Güneş İlkokulu'nda güneş sahiden doğmuş gibiydi.

Tatilde Kılıçlı Köyü'ndeki arkadaşım Elvan'la, Kayardı'nda sık sık buluşuyoruz. Gündem daha çok kız tavlama ve geleceğe ilişkin projeksiyonlarda bulunma. Benim sınav sonucunu bahane ederek orman dairesine gidip kızları görebilirdik. Elvanla kafa kafaya verip orman dairesinin etrafında dolaşıyoruz. Dikkati çekip ne istiyorsunuz diye sorduklarında da yatılı okul sınav sonuçları telefonla size bildirilecekti, telefon gelince hemen duyalım istiyoruz, derdik. Bu durum yetmedi, yetmezdi de. Elvan kızlar hakkında öyle şeyler anlatıyordu ki ben iyiden iyiye gaza geliyordum. Bir gün baba annemi yanıma alarak orman dairesine

götürdüm. Buyur edip baba annemle ikimizi içeri aldılar. Ben telefon etmek istediğimizi söyledim. Nereye nasıl telefon edeceğimiz ve kime ne soracağımız belli olmadığı halde ev sahipleri manyetolu telefonla çok yer aradılar ve bir sonuç alamadılar. Bizim telefon gerekçesi de bitmişti.

Elvan bizim köydeki komşu kızlarından birisiyle de ilgili idi. Bazen bizim köye gelir bazen de ben Kılıçlı'ya giderdim.

Gözünü Nişan Almış

Annemler ekin biçmek üzere tarlaya gitmişlerdi. Herkes işinde gücünde, köy sakin ve sessiz. Elvan'ın da tahrikleriyle olsa gerek evimizin üstündeki yoldan geçmekte olan komşu kızının dikkatini çekmek üzere yerden küçük bir taş alıp ona doğru fırlattım. Körün taşı işte. Gitti şakağına indi ve şakaktan kan akmaya başladı.” Öldümmm, kafamı yardı katil” diye delicesine bağırıyordu. Eve kaçtım. Cümle kapısını arkadan sürgüledim. Köyün en geniş sülalesi. Yani Biberler. Hepsi toplandı. Sülale dışından gelip provakatörlük yapanlar da var. Bir taraftan kıza müdahale edip, bence küçük hatta küçücük yarasını sarıyorlar diğer yandan da değerlendirmeler devam ediyor. Arfağa'gil den Emine teyze gözünü nişan almış isabet ettirememiş diyor, annesi vah kızım seni kör mü edecekti diye bizim kapıyı omuzluyor. İki üvey dayımdan başka köy içinde yakın akrabamız da yok. Ecel terleri döküyorum. Bu nümayişçiler topluca eve girerlerse benim halim ne olacak? Sonra Zeliha Abla; ben gördüm kocaman taş fırlattı, taş bölündü, taşın küçük parçası isabet etti, demez mi? Kapıyı omuzlayanların sayısı hızla artmaya başladı. Sanki rüyaydı, uyansam da bitseydi şu çile. Pehlivan Ali Dayımın neler oluyor burada diye bağırarak gelmesi rüyadan uyandığımın kanıtı idi. Güreştiği herkesi yere yapıştıran, satın alıp getirdiği ve ağızlarını bana tutturduğu yavru köpeklerin kulaklarını kesen yiğit dayım gelmişti. Ortalık sakinleşti. Kimsesiz çocuğu eve hapsetmişsiniz, sizin yaptığınız insanlık mı diyor ve öte yandan kapıyı açmamı istiyordu. Kapıyı açsam kalabalıktan korkuyorum. Açmasam benim elimde köpekleri operasyona tabi tutan pehlivan Ali'den korkuyorum. Kapıyı açıp, içeri hızla kaçtım. Gelen olursa balkondan küllüğe atlayıp kaçacaktım. Böylece komşu kızı defteri de kapanmış oldu.

Aylardan Ağustos, tarlamız Çukurarpalık'ta saplari kağıya yüklüyoruz. Babam anadutla saplari uzatıyor ben de kağıya düzelterek yerleştiriyorum. Kağıni Divan Camisi'nden yanı dengesiz yüklenmiş olmalı ki saptar devrildi. Babamın düzeltme konusundaki uyarılarını dikkate almamış , kendi bildiğini okumuş olmalıyım ki babam anadutu sertçe popoma vurdu. İkinci hamlesinde annem anaduda* yapıştı ve babamın vurmasını önledi. Bu çocuk misafir, yarın yatılı okula gidecek yaptığına pişman olacaksın,dedi. Annem cümlesini tamamlarken harmanın altından postacı göründü. Bize doğru geldi, çantasından zarfi çıkardı, babama verdi ve gitti. Postacı ayrıldığında babam zarfi hüznü bir şekilde bana uzattı. Ankara İmam-Hatip Okulu Parasız Yatılı sınavlarını kazandığım ifade ediliyor ve Eylül'de ekli evrakla birlikte Telsizler İmam- Hatip Okulu'nda olmam isteniyordu. Bir ara duraksadım ve düşündüm. **Ajans;** buydu galiba. Parasız-yatılıyla ilgili haberler Ankara'da bir merkezde toplanıyor ve oradan Türkiye'nin her yerine dalga dalga yayılıyor. Ben sevinç gözyaşlarına , annem-babam ise biricik yavrularının hasret gözyaşlarına boğulmuşlardı. Onlarınkine sevinç göz yaşları da eklenmiş olmalı, sessizce ve kibarca benim iki katım ağlıyorlardı. Herkesin her şeyi abartılı geçerken bizim bu durumumuz bitişikteki dayılarıma bile hissettirilmiyordu.

Belirlenmiş Eylül, kayıt zamanı geldi, çattı. Yol harçlığı ve Ankara'daki masraflarımız için babam küçük baş hayvanları ve ineğimizi satmıştı. Buna rağmen para sıkıntısı çekebileceğimiz sayılı ile dayım asker dönüşü aldığı lacivert ceketi bana hediye etti. Ceket giydim epeyce büyüktü ama olsun köyde böylesi ceket olan tek kişi bendim. Gömlek, pantolon ve kravat almak bize kalmıştı. Şoför mahalline değilse de Çakır Ali'nin kamyonuna

* **anadut:** Cılgı, deste ve yığın yapımında kullanılan meşe ağacından yapılmış üç dişli bir tür tarım aleti.

büyük bir gururla biniyordum. Tek eksiğim elimde cebimde olamayışı ve sigarayı tütüremeyişimdi. Bana olan ilgi de açıkçası hoşuma gidiyordu.

Şehirde; pantolon, gömlek ve kravat satın alma için babam arkadaşı, Kızılırmak Oteli'nin işletmeni ve arkadaşım Visali'nin babası Ethem amcadan yardım istedi. O da Ankara'da Samanpazarı veya Bitpazarı'ndan bu ihtiyaçları gidermemizin daha doğru olduğunu söyledi. Öğle üzeri Ankara'ya gitmek üzere ucu kesik Apollo'nun* en arka sıralarına oturmuştuk. Akşam üzeri yaklaşık 5 saatlik yolculuktan sonra Ankara Dışkapı'da indirildik. Babamla yürüyerek Samanpazarı'nda ucuz bir otele gitmeye çalıştık. Karşıdan karşıya geçişlerde neler çektiğimizi siz bana sorun. Hiç otomobil bulunmayan köyden yollarında otomobillerin eksik olmadığı Başkent'e gelmiştik. Samanpazarı'nda bir otele yerleştik. Sabah erken Bit Pazarı'na gittik. Ucuz gömlek, kravat ve pantolon aldıktan ve giydikten sonra Telsizler'deki İmam-Hatip Okulu'na gittik. Okulda kaydımızı yaptırdıktan sonra Müdür bize; Gazi'deki Öğretim Bloku ve Pansiyonun 15 gün sonra biteceğini ve o zamana kadar memlekete dönmemizi istedi. Biz de köyümüze döndük.

15 gün sonra babamla Ankara'ya geldik. Babam beni okul ve pansiyon yöneticileriyle tanıştırdıktan sonra Eti Blokları yanında benimle vedalaştı ve Konya yolundan Dışkapı istikametine yürüyerek gitti. Bu gidiş hasretin, çaresizliğin ve yoksulluğun ne demek olduğuna vurgu yapan bir gidişti. Babama ben burada nasıl kalacağım? Dediğim de o kararlı bir şekilde başkaları nasıl kalıyorsa sen de öyle kalacaksın, demişti. Akşam oldu, pansiyonda elektrik ve yemek yoktu. Birisi halen parlamenter

* **apollo:** İsmi uzay aracından esinlenerek aldığı anlaşılan hız ve rekabete vurgu içeren toplu taşıma vasıtası.

olan Kastamonu'lu arkadaşlarla tanıştım. Yöneticiler yemek yerine kumanya parası dağıttılar. Arkadaşlarla birlikte Eti Bloklarındaki bakkala gittik ve peynir,ekmek ve üzümle karnımızı doyurduk. Bu uygulama yaklaşık 20 gün devam etti. Ölçülerimiz alınmış elbiselerimiz de verilmemişti. Ertesi gün E sınıfında olduğumu öğrendim. Sınıfa girdiğimde gösterişli,sakalları çıkmış, bizden daha yaşlı birisi yazı tahtasının önünde konuşuyordu. Konuşmayı kesip bana yöneldi, bu sınıfta mısın? Diye sordu, ben de evet öğretmenim, dedim. Sertçe “ben öğretmen değil, mümessilim”, dedi. Bana en arka sırayı göstererek geç, otur, direktifi verdi. Mümessil ne demektir? İlk kez duyuyordum. Ya öğretmenin yardımcısı, ya da öğretmen onun yardımcısı olmalıydı. Herkes dikkat kesilmiş beni inceliyordu. Ben de bir gariplik mi vardı? Anladım. İçine iki çocuğun girebileceği yetişkin ceketini, dayımın ya da benim ceketimi inceliyordu herkes. Bu ne ağır yükü. Ceketin ağırlığını hissetmeye ve yaşamaya başladım. Sanki omuzlarım çöküyordu. Kamburluğumun gerçek faili işte bu ceketti.

Öğretmen geldi. Sınıfa o zamana kadar hiç duymadığım kelimelerle hitap ediyor ve karşılık alıyordu. Saçları açık, taralı ve belki de jöleli. Etekler diz üstünde sonradan öğrendiğime göre mini etekli. 60'lı yılların ikinci yarısı mini etek modaymış meğer. Mümessil de, öğretmen de köye ve köylüye hiç benzemiyor. Öğretmen sınıf içi koridorlarda dolaşüyor. Çöken omuzlarımı yakından izliyor ve bana doğru yaklaşıyordu. Benimle konuşmaya çalışıyor hiçbir karşılık alamıyordu. Kim bilir zordan kolaya gidiyor bana iyilik ediyor ve taviz veriyordu. Hiçbir karşılık alamayan öğretmen sanki çıldırdı ;” böyle geri zekalıları getirip boş yere masraf ediyor, bizim ve sizin zamanınızı alıyorlar,” diye Türkçe olarak durumu sınıfla paylaşıyordu. Şimdi anlamıştım. Ders Fransızca, Öğretmen de Fransızca öğretmeniydi. Masrafı ceketten, geri zekalı olduğumu soruları bilemeyişimden kestiren öğretmene karşı tek silahım vardı. O da ağlamak. Bilemediğim ilk soru buydu. Öğretmen İbik Öğretmenden de beterdi.

Yıllarca Fransızca dersinden başarılı olamadım. Daha doğrusu sınıfı geçecek kadar başarılı olabildim. Yabancı dil yetenek işidir, yoksa olmaz deyip yıllarca kendi kendimi teselli ettim.

Öğretim bloku, sınıflar, yemekhane, spor salonu ve pansiyon yepyeni, tertemiz ve ıslık ışıltı. Kitaplarımız, defterlerimiz zamanla

elbiselerimiz dağıtıldı. Banyolarımız açıldı, yıkanmaya, sıcak yemek yemeye başladık. Annemin tarhana çorbası ve bulgur pilavından oluşan menülerini özlemez oldum. Kastamonulu arkadaşlara Çankırı'lı, Ankara'lı, Edirne ve Tekirdağlı arkadaşlarım eklendi. Bazı derslerdeki eksikliğimi bu arkadaşların yardımlarıyla gidermeye başladım.

Sonraki aşamada Kur'an-ı Kerim ve Arapça'yı nasıl öğreneceğim önemliydi. Bazı arkadaşlar önceden öğrenip gelmiş. Bizim mümessil gibi. Bazıları hafız. Kur'an-ı öğrenmenin dışında tamamını ezberlemişler. Avukat Bayram gibi. Ben bir iki denemeden sonra Fransızca öğretmenimin de dolaylı katkılarıyla Kur'an ve Arapça'yı öğrenemeyeceğime karar vererek okuldan kaçmaya karar verdim. Kaçmanın faturası babama imzalatılan senetlerde zikredilen paraydı. İlk endişem babamın bu parayı nasıl ödeyeceğiydi. İkincisi köyde okumaya gitti, okuyamadı değerlendirmeleriyle olası mahcubiyet. Petkim'de çalışıp İncesu'da oturan bizim köylü Mehmet Amca'yı buldum, kararımı açıkladım. Sen sıkılmışsın, sıkıldığın her zaman bize gelebilirsin dediler. Sen çalışkansı dersleri başarırsın, senin sıkıntın gurbette olman deyip beni okula gönderdiler. Kuran ve Arapça derslerini de başarabileceğime inanmaya başladım. Bu derslerin öğretmenlerinin özel ilgilerinden de olumlu elektrik almaya başladım. Eyüp öğretmenimizin de İller Bankası'nda Mühendis olarak çalışmaya başladığını öğrendim.

Bir fırsatını bulup öğretmenimi ziyarete gittim. Beni bir büroda beklettiler. Burası benim hayatta gördüğüm en muhteşem yerdi. Sımsıcak, koltuklar yumuşacık, gündüz olmasına rağmen yüksek voltajlı ışıklarla gün ışığına ek ışıklandırma yapılıyor. Biraz sonra saçları taralı, şık giyimli ve mavi gözlü öğretmenim geldi. Büroya bir aydınlık da o ekledi. Sarıldı, öptü. Tebrik etti. Benim istikbalimin çok iyi olacağını ifade etti. Sonra köyümüz ve okul hakkında bilgiler almaya başladı. Bu sırada çağırdığı görevliye bana kola kendisine çay getirmesini emretti. O zamana değin hiç içmediğim, kola simsiyahtı. İçmeye başladığımda ağızımdan geğirti, gözümünden yaşlar geliyordu. Bana içki mi söylemişti acaba? Bir iki yudumdan sonra bana da çay getirtti. Kuşklarım iyice arttı. Bana bir ihtiyacım olup olmadığını sordu. Bir problemim veya ihtiyacım olduğunda kendisine gelmemi önerdi. Öğretmenime teşekkür edip elini öptüm ve bankadan okula döndüm. Pansiyonda Çankırı'lı arkadaşlara siyah kola hikayesini anlattım. Güldüler ve bana bunun çocuk ve gençler tarafından

çok tüketilen asitli bir içecek olduğunu belirttiler. İnsanlar hakkında ben de oluşan ilk ve belirgin ön yargı bu olmuştu.

Artık mutluydum. Okulda ve pansiyonda arkadaşlarım, Ankara'da beni sahiplenecek güçlü insanlar vardı. Kendime olan güvenim derslerdeki başarılarıma paralel olarak her geçen gün artıyordu. Babam her ay geliyor harçlık ve meyve getiriyordu. Pansiyondaki arkadaşların çoğu meyvesini yediği babamın ismini öğrendi ve onun şahsında kendi babalarına olan özlemlerini gidermeye başladılar. Mektuplarla yetinmeyen annem babamı Ankara'ya göndermeye devam ediyordu. Bu durum galiba gezmeyi çok seven babamın işine de geliyordu. Birinci sınıfta başarılı oldum ve ikmale kalmadan geçtim. Yaz tatilinde köye gittim. Babam Ankara'ya inşaatlarda çalışmaya geldi. Ara sıra iş bulmuş ve yeterince para kazanamamıştı. Bu yıl içinde Pınarderesi'ndeki tarlamızı dayımlara satmak zorunda kaldık. Bu paranın büyük bir kısmı bana harçlık oldu.

Saat

Saat, arkadaşların bir kısmında var ben de yok. Saati nasıl tarif edeyim size. Saat her şey. Dersler, etüd, yemek ve banyo hepsi saatle. Saati olanlar size cevap vermekten bıkıyor. Büyük adam olma, varlıklı olma işareti ayrıca saat. Hem saat 1960'larda bu günkü gençlerin spor arabaya sahip olması gibi bir şey. Gömleğin altına girmiş görünmüyorsa, gömleği kıvrıp saati görünür hale getirmeniz gerekir. Kız tavlama isterseniz saate gel, saate der gibi onu göstereceksiniz. Ben de ailemden gelen tarla parasının önemli bir kısmını Anafartalar Çarşısı'ndan aldığım saate yatırdım. Çünkü saat medeniyetti. Atatürk'ün yakın mesai arkadaşları Falih Rıfki, Şükrü Kaya ve Ruşen Eşref'in saat isteklerini geri çevirdiği halde; iyi şiir okuyan, iyi yazı yazan çalışkan öğrencilere ve başarılı öğretmenlere saat hediye ettiğini biliyor muydunuz?

İkinci sınıfta artık dersler normal seyrine girmişti. Hem ergenliği yaşamak ve paylaşmak daha kolaydı. Gelişimsel özelliklerimizi; kılınma, sakal, karşı cinse ilgi, kas gelişimi ve derilerimizde oluşan çatlakları, koğuş ve sınıf arkadaşlarımızla paylaşıyorduk. Geleceğe ilişkin projeksiyon ve hayaller hayatımızı renklendiriyordu. Sinemaya gitmek, etüdüden izin alıp Ankara sokaklarında dolaşmak büyük zevkti. İkinci sınıfı da vukuatsız atlattıktan sonra yaz tatilinde biraz çalışmam gerektiğine inandım ve Ankara'da kaldım. Hem Ankara daha güzeldi. Babamın projesi hazır, Dursun Ağa ile celeplik yapacaktı. Evdeki hayvanları sata sata hayvan ticaretini öğrenmişti galiba. Başlangıçta iyi gitse bile babam bu ticaretten aradığını bulamadı. Evdeki bir çift öküzü de sattıktan sonra Eylül'de Ankara'ya geldi.

Şeker Ali*

Bizim köylü Şeker Ali, Keçiören Gazino durağında müteahhit Hilmi ve Hasan Arıboğa kardeşlerin inşaatında bekçi idi. Onun yardım ve referansı ile yaz boyunca inşaatı çivi doğrulttum. Kazandığım paralar kayda değer bir tasarruf sağlamadı ise de harçlığım çıkmıştı. Eylül'de babam da geldi. Bazen Hilmi Bey'in bazen de başka müteahhitlerin inşaatlarında çalışmaya başladı. Okul açılıncaya kadar akşamları babamla birlikte oluyorduk. Tahtalardan yaptığımız karyolanın üstüne benim için önceden gelen yorganı yatak, babamın getirdiğini yorgan yapıyorduk. Harç kokuları içinde uyumak ve dinlenmek Muammer'in egzozdan aldığı koku kadar leziz olmasa da keyifliydi. Üstelik inşaatı almış bir kişi olarak babama da rehberlik etmeye başlamıştım.

Şeker Ali'nin yerinde olmak istemezdim. Köyde Şeker Ali'nin Ankara'da içki içtiği hep konuşulup dururdu. Köy odasında alkol aldığına kanıt olarak sallanarak yürüdüğü tezi ileri sürülüyordu. Ben bu durumu kendisine sorup işten atılmaktansa gizli gizli nasıl yürüdüğünü izlemeye çalışıyordum. Herşey normaldi. Ali abi beni çok severdi. Bazen de ileride okuyup büyük adam olunca bizi tanımazsın, diye latife ederdi.

Akranları 18-20 yaşında evlendikleri halde Şeker Ali bekarı. Hem içki içtiği iddia edilen bir insana bizim köyde kim kız verirdi? Orasını bilemem ama geç de olsa Ali Abi'nin evlenip muradına erdiğini söylemeliyim. Ali abi baharda Hilmi ve Hasan Bey'lerin yeni inşaatına geçecekti.

Şeker Ali, babama Hasan amca sana bir iyilik yapayım. Sen bu inşaatı kapıcı-kaloriferci olarak kal, dedi. Babam dün

* **Şeker Ali:** Şahsa biçilen yöresel unvan.

razıydı. Konu apartmanda oturacak olan müteahhit Hasan amca'ya açıldı. O da memnuniyetle kabul etti. 15 gün sonra babam köyde kalan biricik annemi ve bazı eşyaları alarak Ankara'ya döndü. Köklü Sokak, Köklü Apartmanı. Olacak iş değil, biz de artık Ankara'lı oluyorduk. Apartman sakinleri bir bir taşınıyor ve biz de onlarla tanışıyoruz. Hepsi modern, zengin ve kültürlü insanlar. Yetişkinlikten yaşlılığa geçiş dönemindeki anne ve babama hemen herkes saygı ve sevgi gösteriyordu. Binbaşı, Bankacı Bolulu Kemal amca, Devlet Opera ve balesi'nden Kemal Bey, emekli teyzeler, Anafartalar Çarşısı Müdürü Osman Bey, müteahhit Hasan Amca ve diğerleri. Hepsi zarif ve ince insanlar. Bir de şu okuduğum okulu beğendirebilsem iş tamamdı. Onlarda bilemezdi, bir gün gelecek ben öğretim üyesi olacağım hatta çok daha ilerisi Subayevleri'nin Köklü Sokak Köklü Apartmanına nazır kısmında İmam-hatip Okulu mezunu bir başbakan oturacak. Hayat daha sevecen bir hal aldı. Çok sevdiğim anneme ve babama kavuştum. Evcı çıktım. Hafta sonları eve gidiyordum. Yeni çevre yeni arkadaşlar edindim. Kolacı Yusuf'un oğlu ve Aktepe'den gelenler. Mesela Arap. Okul arkadaşlarım sosyo-ekonomik bakımdan benim sınıf atladığıma inanıyor ve bana gıpta ile bakıyorlardı. Sanırım bu durum okul arkadaşlarımın toplumumuzun hangi sosyo-ekonomik düzeylerinden geldikleri hakkında bir fikir vermektedir.

Keçiören; Ulusa uzak olsa da Çankırı yol güzergahına yakındı. Dışkapı veya Çankırı kapıdan en kolay ulaşılan yerdi. 1960 yılların sonu 70'li yılların başında Mühendis ve Dutluk durağında tek tük evler, daha doğrusu; dutlukta bir fırın, mühendiste İtalyanların olduğunu sandığım Çamlı Köşk ve Şaşkın bakkal ile bir kuru temizlemeci vardı. Köklü, Baldıran ve Düz sokakların başlangıçlarındaki bir -iki apartmandan sonra her taraf badem ağaçları ile doluydu. Gazino durağında da benzer durum söz konusu idi. İlave olarak Çocuk Esirgeme Kurumu, Koç'un bahçesi ve üstte de Atatürk Sanatoryumu Hastanesi vardı. Badem ağaçları burada da hakim unsurdu.

Orta kısım 3.Sınıfa geldiğimizde artık etüdden kaçmak, sinemaya, tiyatroya gitmek olağan hale gelmişti. Özellikle Ramazan'da akşamları öğretmenlerimizin mutemet hallerini istismar ederek sürekli izin alıyorduk. Hiç değilse akşam yürüyüşü bizim için çok önemliydi. Hipodrum istasyonundan başlayarak Gar'a kadar yürüyor verdiğimiz mola da **ajansı** dinliyorduk. Bazen paket programlarda bizi cezbeden birşeyler

varsa onları da izliyorduk. Bir de ya paramız olsa ya da şu çaycılar “taze,sıcak çay” diye bağırmasalar iyi olacak. Bir ara değerlendirme, yaptıktan sonra ya Ulus’a devam ya da okula dönüş kararı veriyorduk. Kimi ara kararlar bizi gar bitişiğindeki Gençlik Parkı konserlerine itiyor ve “ erkek Bülent” diye tempo tutuyorduk. Anlamadım cevabını alsak da erkekliğin kurtarılması görevini ihmal etmiyorduk. Normal Güzergah ; Hipodrum-Gar-Ulus-Sıhhiye-Kızılay-Maltepe-Tandoğan-Beşevler-Gazi idi. Klişe bir mazeret Muhittin Hatipoğlu ile ikimiz nöbetçi öğretmen odasına giriyoruz. O gün için sırası gelen “öğretmenim, İzmit’ten amcam geldi,terminalde. Ankara’yı bilmiyor, gece vakti arkadaşla gidip yardımcı olabilir miyiz? “ Öğretmen tamam deyip izin veriyor. 60 tane öğretmen var . Bu durumda bizim mazeret iki ay süreyle geçerli. Bazen aksilikler olmuyor değil. Ayın 10’unda nöbetçi olan bir öğretmenimiz ayın 14’ü için bir arkadaşının nöbetini devralmış. Akşam biz emin adımlarla nöbetçi öğretmen odasına izin almaya gidiyoruz. Kapıyı tıklattık öğretmen buyrun dedi, içeri girdiğimizde öğretmenimiz Şevket Meraki,hemen kapıya yöneldi ve çıkış kapısını tuttu. “İzmit’ten amcanız geldi, değil mi?” diye başladı, bize dayak atmaya. Dayaktan çok gürültüsü etkiliydi. Odayı terk ettiğimizde dayaktan ziyade bu durumun diğer öğretmenler tarafından fark edilmesinden endişe ediyorduk. Çünkü biz geleceğe bakıyorduk. Neyse ki korktuğumuz başımıza gelmedi, biz güzergaha devam ettik. Gelişim psikologlarının bir kısmı insan hayatının 9 yaşına kadar oyun sınırları içinde geçtiğini savunurken bir kısmı da bunun 13-14 yaşlarına kadar sürdüğünü ifade etmişlerdir. Her akşam kilometrelerce yolun yarı oyun-yarı yürüyerek kaydedilmesinin başkaca izahı olmasa gerek.

Öğretmenlerimiz disipline dayalı bir düzen varmış gibi bir izlenim vermeye çalışıyorlardı. Halbuki hoşgörü sınırları genişti. Yat-kalk disiplini yerine daha manidar ilişkilere önem veriyorlardı. Genelde modern insanlardı. Buna meslek dersleri öğretmenlerimiz de tereddütsüz dahildi. Dolap kapaklarının içi çıplak kadın resimlerinden tutun da siyasi yelpazenin farklı yerlerindeki lider resimlerine kadar doluydu.

Her adölesan gibi bizler de sosyal adalete, özgürlüğe, insan haklarına,fırsat ve imkan eşitliğine, vatana, bayrağa ilgi duymaya başlamıştık. Bu özelliklerimiz belli ki, farklı grup ve cemaatlerin iştahını kabartıyordu. Bu konularda öğretmenlerimizden dolayı da olsa bir yönlendirme görmedik. Bu tür etkinlikleri öğrenci

arkadaşlarımız yürütürdü. Biz serbest zamanları ve etüd saatlerini dışarıda geçirdiğimiz için galiba bize kolay ulaşamıyorlar veya bizi aralarında görmek istemiyorlardı.

Dördüncü sınıfta ders sayısı artmış orta kısım bitirme sınavları gelip çatmıştı. İşi ciddiye almak gerekiyordu. Zaten bir sorunum da yoktu. Fikir ve ideoloji konularına ilgi duymamın yanı sıra derslerimi ihmal etmiyordum. Yeniden Milli Mücadelecilerin Gazi Mahallesi'ndeki seminer evine bir süre devam ettim. Cazibesi yoktu, sıkıcı geldi ve yavaş yavaş ayrılmayı başardım. Ankara'da ilgi alanlarıma cevap veren her türlü mekan vardı. Ancak beni daha çok ailemin beklentileri bağlayıcı hale gelmişti.

Ders çalışmanın hazzını duymaya başlamıştım. Bir grup arkadaş, ki bugün onların büyük çoğunluğu akademisyen ve üst düzey yönetici, acımasız bir rekabet halinde ders çalışırdık. Gazi Mahallesi ile Yenimahalle arasındaki kavaklıkları mekan edinmiştim. Sinemaya veya tiyatroya gittiğim zamanlar oyun veya film başlayınca da değin de ders çalışma alışkanlığı kazandım. Bu süreçte eski arkadaşlarımı tamamen olmasa da terk edip yeni arkadaşlar edindim. Mesela, Çocuk Edebiyatı'ndan tanıdığımız Ahmet gibi. Kemal Amca'nın da etkisi mi bilmiyorum, Devlet Opera ve balesi'ne, C.S.O.konserlerine gidiyordum. Kendimi denetlemeyi, müziği ve tiyatral etkinliklerden haz duymayı buralarda öğrendim. Artık Gençlik Parkı'nda gazinolara yakın ağaç dallarından ya da bahçelerinin dışından dinlediğimiz müzikler kesmiyordu.

Beşinci sınıfta ülkücülerle tanıştım. Derslerim iyi. Ders dışı etkinliklerim ülkücü arkadaşları rahatsız etmiyordu. Bazen ocağa seminere gidiyorduk. Ben bana uygun olduğu kadarıyla faaliyetlere katılıyordum. Sıkıntı duyduğum zaman aile veya derslerimi gerekçe göstererek sorumluluk almıyordum. En az notu 8 olanların iki üst sınıfın sınavlarına dışardan girme ve okulu iki yıl önce bitirme hakları vardı. Yönetmeliğin tanıdığı bu haktan yararlanmak üzere başlangıçta biraz çaba sarf ettim. Bu işin özellikle Fransızca dersi açısından zor olduğunu hissedince bıraktım. Sınıfımı takdirle geçmiştim.

Yaz tatilinde köye yalnız başıma tatile gittim. Köyde öğretmen okulu'nda okuyan arkadaşım Arif Biber'le buluştuk. Hacı Biber'in oğlu Hasan abi (Arif'in amca oğlu), bizi yaylaya davet etti.

Biberlerin yaylasını hiç görmemiştim. Ertesi gün yaylanın tozlu yollarına koyulduk. Yukarıköy, Ovacık sırtı, Bürtü derken Boztepe'ye ulaştık. Yayla, Boztepe'nin Tosya yüzünde derelerle Gökyüzü arasında renk cümbüşü bir yerdi. Ahırlara yaklaştığımızda iki koç dövüşüyordu. Aman bayıldı, ölecek ,bıçak getirin diyen Hacı Biber birisini kesmeye başladı. Hasan abi çaktırmadan keyifleniyordu. Koç kesilmiş davet olgunlaşmıştı. Hacı nam-ı diğer cimri,biber Hacı; bu sizin rızkınızmış. En iyi koç buydu o da gitti. Gelmeseydiniz böyle olmazdı demez mi? Kişiliği gelişmiş genç bir yetişkin olarak bu ifadeler çok zoruma gidiyordu. Haydi söylenenleri benim anlamam, almakta olduğum eğitim gereği belki biraz mümkündür. Ama Arif durumu mırıldanarak protesto etmeye başladı. Hasan abi boş verin, aldırmayın o yarın köye dönecek biz burada yapacaklarımızı biliriz dese de bu durumdan rahatsızlık duyuyorduk.

Akşama, uzaktan izlediğimiz Anadolu'nun en yüce dağı Ilgaz'la birlikte ulaşıyorduk. Akşamın şerri belki de gündüzü aratacaktı. Hem de öyle oldu. Hacı Biberin kavrulmuş koç etini gördükçe sınırları geriliyordu. Bu sizin rızkınızmış yoksa ölmezdi, değil mi? diye benden teyit almak istiyorsa da ben sessiz kalmayı yeğliyordum. Arif ise amcasından öç almış olmanın heyecan, gurur ve belki de sevincini yaşıyordu. Yalnız hizmetçisi Habib evet haklısınız Hacı Baba diyordu. Arif kavurmadan eli titreyerek kaşıkla alan amcasını gülümseyerek izliyor ve ağzındaki eti kahkahayla sofraya püskürtüyordu. Arife yönelik sert ve tehdit dolu sözlerinin yanısıra, kovma da söz konusu olunca yaylayı terk edeceğimizi birşikte beyan ettik. Bunun üzerine büyük bir pişkinlikle ben de köye gidecektim diyen Hacı Biber katırların ve uyku halindeki arıların (kara sepetlerin) hazırlanmasını emretti. İki katıra sekiz arı, Habib, Arif ve bana da birer arı yükleyeceğini ifade etmez mi? O zaman Arif resti çekti ve senin gibi onlarca kişi emretse bu karanlık,tozlu ve uzun yollarda bana arı taşıtamaz, dedi. Ben nezaketimi korurken Hasan Abi; baba Bekir'e arı taşıtamazsın, o ayda yılda bir köye geldi, buraya davet ettim. Yapma, yeter artık dedi. O zaman Habibe kalan arıları yüklerim diyen Hacı amca komşusu Mahir amca'yı da alarak yola çıktı. Habibe yüklenecek arıların bir kısmı Mahir amcanın katırına aktarıldı. Boztepe yakınlarında uzun ve tozlu yollarda, Habib arı kovanının ağzının açıldığını ve arıların kendisini sokmaya başladığını ifade ediyordu. Hacı Biber oğuşturuver geçer, diyordu. Biraz daha ilerledikçe Habibin feryadı arttı. Yanıyorum,

ölüyorum demeye başladı. Bu durumu dikkate dahi almayan Biber amca, Habib; arı kovanlarını uçurumdan aşağı bırakıyorum diye tepki verince hemen katırından atladı ve sepeti tuttu. Mahir amca ile işbirliği yaparak kovanın ağzını kapattılar ve Habib'te ağrıyan yerlerini yeterince oğuşturduktan sonra yola yeniden koyulduk. Boztepe'yi aşp Bürtü'ye girmiştik. Arif'le konuşup, sohbet ederek gidiyorduk. Köyün içinden Bekir diye bir ses geldi, baktım, Visali. Nereden geliyorsunuz? Diye sordu. Kısa sohbetten sonra gitmeyin, biz de kalın dedi ve o gece Bürtü'de kaldık. Macera dolu yolculuk ve olup-bitenleri köylülere anlattık.

Tırtı Hasan;Oğlum Hıdır, yapacağı budur, diyerek kahkahalar atıyordu.

Altıncı sınıftayız. Başarım durmadan artıyor. Yabancı dil hariç en az notum sekiz. Fransızca problemim olmasa bir üst sınıfın sınavlarına da girip bir yıl önce mezun olacağım. Benim Fransızca kısır döngümü babam komşu apartmandaki Yarbay Tahsin Amca'ya anlatmış, o da ben öğretmeniyile görüşür onunla özel olarak ilgilenmesini, özel ders vermesini sağlarım, demiş. Sevinçten uçuyorum. Tahsin amca hayatta bana iyilik yapacak ilk önemli kişi. Benimle zaman zaman kendisi de ilgileniyordu. Bir iki hafta sonra Tahsin amca bana ismini unuttuğum, kısa boylu, çok hızlı konuşan aksanı farklı bir lise Fransızca öğretmeni buldu. Öğretmen bana belli bir program dahilinde tatil günleri ders veriyordu. Öğretmenin ücret alıp almadığını bilmiyordum, alıyorsa da Tahsin amca ödüyordu. Fransızca dersinde kıpırdamaya başladım. Bendeki gelişmeyi hocamızda izler hale geldi. Bu haberi Tahsin amcaya ilettiğimde beni kendi otomobiline bindirdi ve bizim okula götürdü. Öğretmenimizle tanıştı. Ben bekledim, öğretmenler odasında bir süre görüştüler.

Bu görüşme beni cesaretlendirdi. Diğer derslerdeki başarılarım daha da arttı. Altı yıldır benimle iletişimi yeterli olmayan arkadaşlarla da aram çok iyi olmaya başladı. Okulla birlikte karşı cinse olan ilgilerim de devam ediyordu. Okul da tek tük kızlar vardı. İlgi duyduğum, hatta uğruna şiir yazdığım kıza, Hipodrum-Gar demiryolu boyunca ısrarla evlilik teklif ettim. Kabul etmedi. Buna rağmen, dersler, geleceğe ilişkin ümit ve beklentiler herşey güzel gidiyordu. Kız konusunu annemlere açtığım da. Annem; akrabalarımızdan yani halalarının kızlarından birisi ile evlendirelim, önerisi getirdi. Biz başkalarının yanına sığmayız, başkaları bize bakmaz, diyordu. Benim de Kışlacık'taki (Babamla

anneleri bir babaları ayrı-üvey) halamın iki numaralı kızı Sündüs hoşuma gidiyordu. Çok güzel ve zeki bir çocuktur. Bu konuyu son yarıyıldan dondurarak bütün mesaimi derslere vermeye başlamıştım.

Yıl sonu geldiğinde en az notum sekiz olduğu için 67/b'ye göre son sınıfın sınavlarına girerek dışardan bitirme hakkı kazandım. Sınavlara girdim. Edebiyat III hariç bütün derslerden başarılı oldum. Edebiyat dersini de Eylül ikmal döneminde verdim. Yaz tatilinde fırsat buldukça Sündüs'ü görmeye gidiyordum. O da henüz Çiçek ilkokulunu bitirmişti. Mecburi hizmet yükümlülüğünden dolayı Diyanet İşleri Başkanlığı'nın Bolu'daki Hizmetiçi Eğitim Merkezi'nde kursa katıldım. Kurstan sonra Zonguldak Arslanhane Camiine imam-hatip olarak atandım. 26 Aralık'ta yani bir kış günü Bolu'dan göreve başlamak üzere Zonguldak'a yoluna koyuldum. Düzce-Alaplı-Karadeniz Ereğlisi güzergahını izleyerek Zonguldak'a ulaştım.

Vidoğlu*

Önce İl Müftülüğüne gittim. Zamanın müftüsü Gül, bana bir aşır(Kur'an dan bir sure veya uzun ayet) okuttu. Memnuniyetini ifade etti ve yanıma bir hizmetli kattı ve hizmetliye bunu dolmuşa bindir, dolmuşçuya tembih et Vidoğlu'nun camisi'nde indirsinler, dedi. Bir yandan Arslanhane, Gül'ün ifadesiyle V.oğlu ilk çelişki olarak ortaya çıktı. Dolmuşa bindikten sonra aman bir ilgi, bir prestij, sormayın gitsin. Dolmuşçu ücret almadığı gibi büyük bir nezaketle beni indirdi ve nereye gideceğimi tarif etti. Mahalleye adını veren Asma Köprüden geçip caminin önüne ulaştım. Cami girişinde terzi dükkanı vardı. Selam verdim, kendimi tanıttım. İmam efendi gelmiş diye ortalık miting alanına dönüştü. Terzi Muhammed beni her gelenle tanıştırtıyor, dolmuştakinden çok daha fazla ilgi ve itibar görüyordum. Vidoğlu'na haber verelim dediler. V.oğlu az sonra geldi. Beyaz sakallı, kısa boylu, hızlı konuşan ve herkesin kendisine hürmet ettiği bir insandı. O zamana dek hayal bile edemediğim ilgi, hem de sosyal demokratların kalesinde benim için bir başka çelişki ve sıkıntı kaynağı oldu. Akşam vakti gelmek üzere ben abdest alayım diye V.oğlu'ndan izin alarak abdest mahalline gittim. Su kömür kokuyor ve rengi de değişikti. Çok susamıştım. V.oğlu'nun yanında bana eğilen, hürmet eden birini gördüm ve bu su içilebilir mi? Diye sordum. O kedi gibi uysal olan insan sen imamsın, abdest alınan suyun içilebileceğini bilmiyor musun, yoksa? Diye soruya soruyla karşılık verdi. Bunun üzerine sudan kana kana içtim. İçer içmez midem bulanmaya ve başım dönmeye başladı. Yol yorgunluğu da cabası. Namaza girdik. Bu psikolojik ve biyolojik koşullar altında çok kısa sürelerin okunduğu akşam namazının il rekatında Kevser suresinde üç kez

* **Vidoğlu:** özel isim.

yanıldım. Cemaatin uyarıları paralelinde düzelttim. Yatsı ve sabah namazları çok uzun ve zahmetliydi. Onları nasıl kıldıracağım kokusuna erken kapıldım. Akşam namazının sonunda otele gidiyorum gerekçesiyle kaçabileceğimi düşündüm, ama nafile.

Namazdan sonra terzi Muhammed'in dükkanında herkes tekrar başıma üşüştü. Nereli olduğum, nereden geldiğim, hangi okulu bitirdiğim, evli mi, bekâr mı olduğum soruluyordu. Ben de binbir telaş içinde sorulara cevap vermeye çalışıyordum. Benim telaşımı farkeden Vidoğlu beni teskin etmeye çalışıyor ve evladım alışacaksın, bizi ve burayı çok seveceksin diyordu. Meraklı çoğunluk ayrıldıktan hemen sonra Vidoğlu'na otele gitmek istediğimi ifade ettiğimde uşağım öyle şey mi olur gördüğün bu mahallenin tamamı benim, biz de kalırsın dedi. Ben biraz daha ısrar ettimse de fayda etmedi. Çevremdeki herkes bunun Hacı amcaya hakaret anlamına geleceğine işaret ediyordu. Sonuçta Vidoğlu'yla birlikte evin yolunu tuttuk. Vidoğlu'nun şişman, yaşlı ve kısa boylu muhterem eşleri bizi karşıladılar. Başlangıçta lisanını anlamakta güçlük çektiğim yaşlı teyzenin elini öptüm. Salona buyur ettiler. Yemek sofrası hazırlanmaya başladı. Hazırlık devam ederken; benim yaşlarımda, mini etekli, bakımlı bir güzel kız ortaya çıktı. Yemekleri yedik, ama bizim yemek kültürümüzden farklı ve sebze ağırlıklı bir mönü söz konusuydu. Epeyce yedim, ama doyduğumu hatırlamıyorum. Konu ya da sorun benim heyecanım, kabul alanım ve algıdaki seçicilik düzeyimle de ilgili olabilirdi.

Soru bombardımanı devam ediyor. Vidoğlu'nun sorusuna cevap vermeden muhterem eşleri devreye giriyor. Anne baba beni sorularıyla tanımaya çalışırken akranımla zaman zaman göz göze geliyoruz. Biz de birbirimizi göz teması, jest, mimik ve diğer hareketlerle tanımaya çalışıyoruz. Akranım sohbetin koyulaştığı

bir an da bana küçük harflerle “ aldırma , boşver” mesajı veriyordu. Evdeki işler galiba iyiydi. Ama yatsı namazı vakti gelmek üzereydi. Benim sınırlı Kur’an ezberime karşın cemaatin bir kısmının hafız, bir kısmının da hıfzının* (ezbere bildiği süre sayısı) benden çok olduğunu terzide öğrenmiştim. Vidoğlu benden aldığı bilgiler ışığında; çalışkan ve başarılı bir kimse olduğuma atıfta bulunarak beni yatsıya güdülemeye çalışıyordu. Yatsı bitseydi sohbe devam mı etseydik? Yoksa kafamdaki dindarlık anlayışı içinde Vidoğlu ve kızının yerini mi bulsaydım? Benim aklım karışmıştı. Din büyüğü muamelesi gören Vidoğlu ve kızı her bakımdan aklımı karıştırmıştı.

Büyük bir cesaret gösterdim. Yatsıda en iyi bildiğim iki uzun süreyi okuyarak namazı başarıyla tamamladım. Akşamdaki felaketi yatsıda da görmek isteyenler olmuş ise onlara yardımcı olamadım. Namaz sonrası görevini iyi yapan bir genç din görevlisi edasıyla Vidoğlu ve çevredekilerle tokalaştık. Eve yöneldik. Evde akranım karşıladı. Çay , ikram saati ve sohbe sona erdikten sonra hangi odada kalacağım kararı verildi. Burası akranımın odasından başka yer değildi. Odaya çekildim. Uyumak ne mümkün. Yeni bir mekan, yeni bir anlayış, yeni bir kız, yepyeni bir çevre ne olacaktı benim halim. Sabaha kadar zerrecik uyumadım desem doğru söylemiş olacağım. Pencereden dışarıyı seyrediyorum. Elektrik ışıklarını, kömür işletmelerinden gelen kesintisiz sesleri, dere ile gökyüzünü birleştiren ihata duvarı şeklindeki dağları sabahlara kadar izliyorum. Gecelerin uzun mu, kısa mı olduğuna bir türlü karar veremiyorum. Çok ezber ve titiz bir kıraat isteyen sabah namazını aklıma getirdiğimde geceler kısalıyor, aile hasreti çektiğimde uzuyordu. Bu semtin adı Üzülmöz. Üzülmöz mü? Buranın adı da tuhaf, üzölmemek ne demek? Bal gibi de üzölüyor insan. Sevinenler de var galiba.

* **hıfz**: Kur’ân-ı Kerim’den ezberde tutulan süre ve âyetler.

Kaldığım oda tasarımı ve döşenmesi itibariyle oldukça güzeldi. Duvarlar çıplak kadın resimleri ve bir kısmı benim de bildiğim sanatçıların resimleriyle doluydu. Kafamda şimşekler çakıyordu. Modern dindarlar daha önce de görmüştüm. Ama onlar böyle zengin değildiler. Hem onlar bilişsel düzeyleri, entelektüel donanımları itibariyle de farklı idiler. Başkaları onlara bu kadar itibar etmez, huzurlarında kimsecikler eğilmez ve söyledikleri yeterince dikkate alınmazdı.

Mahallede iki kahve, bir içkili lokanta, bir fırın ve yeteri kadar konut ve işyeri vardı. Ben lokantada yiyor, kahvede içiyordum. Yemek paralarını yazdırıyor, çay ve kahve paralarını ise nadiren uğradığım çayevi veya kahvehane sahipleri üstleniyordu.

Birkaç gün sonra ikametim için bodrum katta; bir oda ve mutfağı olan bir yer ayrıldı. Artık görev yapmaya da alışıyordum. Cemaatle iletişim kanalları gün geçtikçe açılıyordu. Bu gelişmelere rağmen kendimi oldukça yalnız hissediyordum. Babama mektup yazarak annemi yanıma getirmek istediğimi belirttim. Babam da olur cevabını verdikten hemen sonra gittim ve annemi yanıma getirdim. Vidoğlu'nun verdiği kap kacağa, olabildiğince yenilerini eklemeye çalıştık ve bir de demir ranza satın aldık. Artık sebze yemeklerinden kendi yemek kültürümüze yönelik uygulamalar söz konusu idi. Kent merkezinde postacı olan ve zamanla PTT müdürlüğüne yükselen bir yakınımızla da ara sıra görüşüyordum.

Annem çok üzülüyor ama bana belli etmemeye çalışıyordu. Öyle ya ben okuyup kendimi ve ailemi kurtaracaktım. Benim değil onları, kendimi bile kurtaramadığımı yerinde gören annemin üzölmek hakkıydı. Onun için de mahallenin ismi yetmiyordu. Anneme evde fare olabileceğini ifade ettiğim de yoktur yavrum, biz köyde bile fare görmedik burası şehir yeri diyordu. Akşam yemeğinde altının çinkosu kalkmış delinmek üzere olan bir kaptaki sade kuru fasulye yerken kedi yapılı bir hayvanın dolaşmakta olduğunu gördüm. Anneme de gösterdim. Ne yazık ki, ziyaretçimiz kedi değil, kedi heybetinde bir fareydi. Ertesi gün durumu Vidoğlu'na ben, eşine de annem anlattı. Evim değiştirilmez ise burayı terk edeceğimi mahalle sahibine ilettim. Bunda bir şey yok, bunlar bitişikteki fırından besleniyor, önlem alınız; ilerde ziyarete daha küçük fareler gelir yanıtı almış isem de, ısrarcı olunca bana bir üst katta benzer bir ev tahsis edildi.

Sündüs

İki hedef saptamıştım. Bunlardan birisi; henüz kendimi kurtaramadığım gerekçesiyle dışardan lise bitirme sınavlarına girmek, mezuniyet sonrası yükseköğretime devam etmek. Bu amaç paralelinde gündüzleri özel bir daktilografi kursuna da gidiyordum. Diğeri de, annemi de ikna ederek evlenmek. Köydeki akranlarım evlenmeye çoktan başlamıştı. Anneme konuyu açtığımda; annem Kışlacık'taki halanın kızı Satı ile evlendirelim, önersinde bulundu. Ben de iki numaralı Sündüs'le evlenmek istediğimi belirttim. Annem; Sündüs, daha çok küçük, hem çok hareketli bir çocuk, büyüğü dururken küçüğü olmaz dese de ben ısrarımı sürdürdüm. Hem liseyi dışardan bitirme sınavlarına, hem üniversite giriş sınavlarına hazırlanıyor, hem de Sündüs'le ilgili kulis faaliyetlerine devam ediyordum. Annem ikna olduktan sonra köye gitti ve halamlara gerekli ön bilgileri ulaştırdı. Onların da istediği buydu. Satı'yı ilk isteyen adaya vererek hemencecik sırayı Sündüs'e getirdiler.

Yıl 1974 , 23 Nisan ertesinde köye gittim. Annemler ve Ömer dayım formalite gereği kız istemeye gittiler. Bir iki gün sonra Sündüs, Annem- babam, halam ve eniştem Çankırı'ya birlikte gittik. Mahalli deyimle **eksik gördük***. Yani gelin adayı biricik sevgilime bazı giysiler ve ayakkabı almıştık. Ankara'ya gittik. Ankara'da aile dostumuz yoksul bir aile, evini bize bir geceliğine verdi. Bu jeste karşı otuz yıldır bu ailenin, her bayramda elini öper ve büyük saygı ve minnet duyarız. Çocukluğun, güzelliğin, hareketin ve bereketin simgesi olan Sündüs'ü daha da çok sevmiştim. Sanki benim için yaratılmış çok zeki ve de güzel bir insandı. Zonguldak'a birlikte döndük. Hemen her şeyi paylaşıyor

* **eksik görme:** Anadolu kültüründe nişan ya da düğün öncesi gelin ve damadın giysi- takı ağırlıklı ihtiyaçlarının karşılanması.

ve birlikte büyüme ve gelişme kaydediyorduk. Artık annem yoktu. Bir ara kayınvalidem bizi görmek üzere geldi. Ev halini ve yaşam biçimimizi gördükten sonra, onun da büyük bir hayal kırıklığı içinde köyümüze döndüğünü hatırlıyorum.

Bir yandan lise dışardan bitirme sınavlarına ,öte yandan Milliyet Test kitabıyla da Üniversite giriş sınavlarına hazırlanıyorum. Milli Eğitim Müdürlüğü'nce, halk tarafından dersleri ağır, öğretmenleri disiplinli ve başarı düzeyi yüksek bilinen Mehmet Çelikel Lisesi'ne gönderilmiştim. Haziran'da Mehmet Çelikel Lisesi sınavlarına katıldım ve Eylül'de liseyi bitirdim. Sınava girip liseyi bitiremeyen arkadaşların eski diplomalarına şerh konmuştu. Sınava girip başarılı olamamıştır, diye. Onların ne kadar üzülüklerini hatırlar gibiyim.

Evimiz biraz daha iyileşti. Evlendik. Mutlu günler kaydediyoruz. Mesaiye devam. Bir sabah namazı kıldırdıktan sonra uyumak istiyorum. Ama ne mümkün. Komşu açmış radyoyu sonuna dek **ajans** dinliyor. Adama gidip kızacağım eşim boş ver bir belaya bulaşırısın diye bana mani oluyordu. Bayanların yaz Kur'an kursu saati yaklaşınca söylenerek kahvaltımı ettim. Fırının köşeyi dolaşırken kahve önünde mahalle halkının ayakta televizyon izlediklerini gördüm. Topluluğa yaklaştım. Neler olduğunu sordum. Haberin yok mu? Kıbrıs Barış Harekatı başladı, dediler. Bende ajansı izlemeye koyuldum. Savaşın safahatı hakkında bilgiler verildiği gibi uçuş alanları konusundaki sınırlamalardan söz ediliyordu. Kurstaki dersimin iptal edildiğini oradan geçmekte olan bir bayana bildirdim. Olacak gibi değil, heyecan dakikalar geçtikçe artıyor, savaş konusunda Başbakan Ecevit, zaman zaman da Başbakan Yardımcısı Erbakan açıklamalar yapıyordu. "Ayşe Tatile Çıktı" mesajını ayakta ajans dinleyerek yorumlamak zordu. Program dışı, öğleden sonra çarşıya giderek taksitle pilli bir radyo satın aldım. Gelişmeleri daha yakından izleme fırsatı bulduk. Milli heyecanın ne anlama geldiğini işte o zaman daha iyi anlamaya başlamıştım. İnsanların birlikteliği, kaynaşması ve milli hassasiyetlerin oluşmasında bu tür süreçlerin etkisi büyük olmaktadır. Bu durum İkinci Harekatla daha da netlik kazandı. Farklı değişkenlere göre insanların değerlendirilmesi ortadan kalkmış ve yurttaşlık gerçeği ortaya çıkmıştı.

Rehber yok, bilimsel ve profesyonel bir yardım yok. Dershane yok. Elimde tek test kitabı. Bari tercihten kazanayım, diye 3.

Sıraya Ankara Eğitim Enstitüsü'nü yazmışım. Gerçekten de tercihten kazandım ve kaydımı yaptırdım. Annem seviniyor, çocukluğundan beri ileri görüşlü eşim Sündüs ve babam üzülüyordu. Babam büyük devlet adamı olmamı istiyordu. Ona göre iki yıllık okulla büyük devlet adamı olunamazdı. Ne de olsa başkent görmüş bazı bürokratlarla tanışmıştı.

Anam seviniyordu, kısa zamanda yani oğlu,iki sene sonra öğretmen olacak hem ailesini, hem de kendisini kurtaracaktı.

Babam boş zamanlarını yürüyerek geçirirdi. Yıllar öncesinde, Keçiören Çiftasfalt durağındaki Sosyal Hizmetler Akademisi'ni görmüş ve bana da göstermişti. Belli ki ona göre Okulun binası ve girip-çıkanları güzel insanlardı. Babam bu okulu kazanma veya burada okuma şansımın olup olmadığını hep sorardı. Sınavı kazandıktan sonra Akademi'ye bilgi almak üzere gittim. Şimdiye değin sakladığım bir rehber kitapçık verdiler ve bazı açıklamalar yaptılar. Üniversite sınavı ile ilgili puan barajını ziyadesiyle aşmışım. Mülâkata girmem gerekiyordu. Bizim Hastanedeki Emine Teyze'nin oğlu Ali'nin burada okuduğu söyleniyordu. Mülâkat öncesi teknik ve taktik bilgiler almak üzere onu buldum. Mülâkat için kayıt yaptırdım. Ali bana nelere nasıl hazırlanmam gerektiğini anlattı. Mülakatta da ortaya çıkan tereddüt ve çelişkileri tamamen ortadan kaldırdığı söylenemez.

Belirlenen mülâkata Zonguldak'tan geldim. Bir Ramazan günüydü. Benim mülakat komisyonum üç bayan öğretim elemanından oluşuyordu. İçerden çıkanlardan bilgi almaya çalışıyorduk. Genel, soyut konular da dahil olmak üzere mesleki ve siyasi konuların da irdelendiğini öğrendik.

Mülâkat odasına sıramız gelince alındık. Oda sigara dumanlarıyla kaplıydı. Denek için ayrılan yer gösterildi, oturdum. Nereden geldiğim, hangi liseyi bitirdiğim oldukça kilolu; sonradan komisyon ve akademi başkanı olduğumu öğrendiğim Sema hanım tarafından soruldu. Soru, başarılı bir insan olduğumu kanıtlama fırsatı vermişti. Ankara İmam- Hatip ve Zonguldak Mehmet Çelikel Liselerini bitirdiğimi ifade ettikten sonra Sema hanım niyetli (oruçlu) olup olmadığını sordu. Sonuca olumsuz etkisi olabileceği önyargısıyla biran tereddüt etmiş isem de niyetli olduğumu söyledim. Bu dumanlı ortamdan rahatsız olacağım ifade edilerek kapı ve pencereler açıldı ve oda havalandırıldı. Aile yapısıyla ilgili olarak evli olduğum ve meslek olarak da

Zonguldak'ta din görevliliği yaptığım sürece bağlı olarak ortaya çıktı. Dr. Lütfi Doğan hakkında düşüncelerimi sordular. Neden Sosyal Hizmet Uzmanı olmak istediğim konusu üzerinde duruldu. Kavramsal düzeyde Psikoloji ve Sosyoloji ile ilgili sorular soruldu. Sorulan her soru rahatlıkla cevaplayabileceğim nitelikteydi. Sonuçta beni tebrik ederek uğurladılar. Bir süre sonra sonuçlar açıklandı.Sosyal Hizmetler Akademisi giriş sınavını kazanmıştım. Ankara Eğitim Enstitüsündeki kayıt evraklarımı alarak Akademiye kesin kayıt yaptırdım.

Sağ mı? Sol mu?

Zonguldak'taki görevimle ilgili olarak müftü Gül'e Sosyal Hizmetler Akademisine kayıt yaptırdığımdan bahisle Ekim ortasına kadar idare etmesi talebinde bulundum. Amacım Ekim maaşını da alabilmektir. Gül, mektup kendisine ulaşır ulaşmaz bunu istifa dilekçesi olarak değerlendirmiş olmalı ki müstafi sayılmıştım. Eşimle bir demir somya bir yatak ve bir tencere ile iki tabak ve çaydanlıktan oluşan eşyalarımızı Dikmen Keklik Pınarı'ndaki bir gecekonduya taşındık. Okul başladı. İmam Hatipten az çok tanıdığım İhsan'la ailece görüşüyorduk. Okulda olup bitenleri akşamları değerlendiriyorduk. Sosyal Hizmet programındaki dersler, ders içi etkinlikler ve öğretim elemanlarının tutumları bizi sağ veya sol gruplardan birini tercihe zorluyordu. İkinci hafta İhsan'la bir akşam bizim evde zorlandığımız bu tercihi yapmak üzere ailece bir araya geldik. Uzun tartışmalardan sonra Okulun bulunduğu çevre (Keçiören) ve kendi sosyal çevremizi de değerlendirmeye alarak sağ cemaatte yer alan ülkücülerle bir olmayı kararlaştırdık. Bu nedenle ki, eşim; 29 yıldır ben senin hangi koşullarda sağcı olduğunu iyi bilirim diye latife yapar. Okulumuza 20 kız 20 erkek öğrenci kabul edilmişti. Ancak İhsan'da, ben de evliydim. Kurum İncelemeleri, Uygulamalı Araştırma, Sosyal Grup Çalışmaları bizleri zorunlu olarak bir araya getiriyordu. Okulda en iyi notu ben tutuyordum. Bu notları çoğu kez İhsan'a veriyordum ve daktilo ediyordu. Daha doğrusu dersi kaçırıp veya not tutamayan herkes notun bende olacağını öğrenmeye başlamıştı. Not tutma konusunda öğrenci itirazları söz konusu olunca hocalar beni örnek gösterirdi. Bu durum kendime olan güvenimi iyice arttırıyordu. Hele şu yabancı dil işine ne demeli. Sosyal Çalışma meslek olarak İngiltere kökenli kabul edildiğinden haftada 8 saatlik İngilizce'de sınıfın en iyisiydim. Ben de, dil yeteneğinin olmadığı kısır döngüsünü bir yıl önce aşmaya başlamıştım.

Sağlık Bakanlığı'ndan almakta olduğum 375 liralık bursla kira, kitap-defter, yol ve yeme içme masraflarını karşılıyordum. Dikmen Pazarına eşimle hava karardıktan sonra gidiyor ucuz meyve-sebze satın alıyorduk. Bazı meyve ve sebzeler karanlığın etkisiyle çürük çıksa da kabulümüzdü. Eşim ev işlerini ziyadesiyle yaptığı gibi bana da yardımcı oluyordu. Ben dersleri sesli tekrar ediyor, eşim de not veya kitaplardan beni izliyordu.

Zamanla öyle bilişsel bir standarda ulaştı ki bazı konuları benden daha nitelikli ve doyurucu şekilde irdelemeye başladı. Bana yetmesi gerekiyordu. Sanki bunu hissediyor, hemen her bakımdan kendini yenilemeyi başarıyordu. Benim çekici ortamlarımı bir münecim edasıyla yorumluyor ve sınımsız sarılıyordu. Ailemin katkısına rağmen burs yetmez olmuştu. Ekonomik yoksunluğa rağmen okulda derece yapıyordum. Hemen her dersle ilgili katkı sağladığım İhsan bazı derslerde benden yüksek not almasa, durum çok daha iyi olacaktı.

İhtirasın, çalışmanın ve başarının adeta tadını çıkarıyordum. Sınıflarda her öğrenciye bir masa, okulda 5-6 öğrenciye bir çalışma grubu odası düşüyordu. Bu ne lüks ve bu ne güzellikti. Öğretim elemanları ve öğrenciler kibar, ince ruhlu, giyime ve ilişkilere özen gösteren bir yapıya sahip idiler. Bakımlı kız arkadaşlar ölçüyü çok iyi koruduklarından parfümleriyle bile bizi rahatsız etmiyorlardı. Abartısız tutumlarla da ilgi çekilebileceğini ben onlarda gördüm. Nedeni ne olursa olsun bütün sınıf arkadaşlarımdan bana olan ilgisi de hoşuma gidiyordu.

Şu Ferit Berk'in Sosyal Sorunlar dersindeki tutumu baş edilebilecek gibi değil. Sözde sorun alanlarını bir bir sıralıyor. Yoksulluk üzerinde duruyor. Nüfus planlamasına karşı çıkıyor. Dinle alay ediyor. Hatta zaman zaman bizi hedefe alarak ve daha da ileri giderek bilimsel olarak tartışsam dini ortadan kaldırıyorum, diyor. Sonuçta her derde deva olarak Marksist teoriyi gösteriyor. İşleyen süreçte oltasına takılıyor. Tartışmalar, tartışmalar... Ama hakkını yemeyelim, verdiği teksire bağlı kalarak inanmadığımız konuları sınavda cevap olarak yazsak da tam puan veriyor. Belki görevini yapıyor, belki de kendince bilime ve bize hizmet ediyor. Dersinde 100 ayrı kaynaktan sorumlu tutması bizi araştırmaya, muhakemeye ve analitik yaklaşıma zorluyordu.

Öğretim elemanlarının çoğunluğu sosyal-demokrat görüşe sahip olsa da Ferit Berk modasına uyan hoca sayısı az idi. Büyük çoğunluk mesleki erekler bakımından konulara yaklaşıyordu. Aile sorumluluklarımız ve dersler yetmiyormuş gibi de ülkücülere karşı sorumluluklar üstlenmiştik. Seminerler, toplantılar, grup ruhu ve birlikte hareket. Milli kaygıların dışında esnek sayılabilecek dünya görüşleri önceki sosyal çevrelerime oranla daha çok hoşuma gidiyordu.

Takriben dokuz kişiden oluşan Ülkücü grubun başını Fatih çekiyordu. Bana bir defasında birlikte kantine gitmeyi teklif etti. Solcuların egemenliğinde olan kantine gitme önerisini iki kişiyle olmaz gerekçesiyle reddettim. Bana amma korkak adammışsın! tepkisi vererek kantinin yolunu tutmuştu. Öğretim Bloku'ndan kantine ulaşan koridor ve merdiven duvarları camlardan oluşuyordu. 1.Kattan akıbetini merak ettiğim Fatih'i izledim. Kantin merdiveninin son basamağında Fatih tüm solcuların darbına muhatap oldu. İzlenecek gibi değildi. Hem sıra bana da gelebilirdi. Sınıfta kamufle olmayı tercih ettim. Ne de olsa sınıfların masuniyeti vardı. Fatih'le ilgili olarak eksik kalan bilgilerimi kantinden dönen solcular bana tamamlayıverdiler. Onlar bilgileri verdikçe benim içimden bir şeylerin kopup gittiğini hissediyordum. Fatih bu olayı müteakip okulu bırakmıştı. Takılsam belki ben de bırakmak zorunda kalacaktım. Sonraki değerlendirmelerde işi alttan almayı grupla gidebiliyorsanız ben de varım savunmasını yapmıştım. Bu tür vukuatlar fena da olmuyordu hani. Neden diyeceksiniz? Okul tatile giriyor. Solcular okulu terk etmek zorunda kalıyorlar. Yemekler sayılı çıktığı için ben neredeyse bir aylık yemek yeme hakkını bir öğünde kullanıyordum. Hayata ilişkin en iyimser yüz ifadelerimi bu tür yemeklerde çekilen fotoğraflarımda görmek mümkün oluyordu.

Bir iki öğün kapatmakla ekonomik sorunlar çözülemiyor. İkinci sınıfa geçmek üzere iken ümitsiz de olsam Ankara Müftülüğünce açılan İmam-hatiplik sınavlarına başvurduğum. İhsan Dikmen'de imamdı. Arkadaşlar bana sen de imamlık yapıyorsun ama bizden gizliyorsun derlerdi. Gizli olmaktansa açık olsun istedim. Hacıbayram'da sınava gelenleri inceliyorum, çoğu hafız ve ileri Arapça bilgisine sahip. Ümitsizliğim daha da arttı. Müftü Lütfi Şentürk başkanlığındaki komisyon sözlü imam-hatiplik sınavına aldı. Komisyon sorulara geçti. Soruları bildim. Kiraat uygulaması bence yeterli olmasa da komisyon diğer bilgilerle tatmin oldu. Sonuçlar ilan edildi. Sınavı kazanmıştım. Şimdi hedefim okulun bir durak altında yeni yapılan Fatih Camiine atanabilmektir. Tercihler puanlama doğrultusunda gerçekleştiği için Elmadağ ilçesi Edige Köyüne atandım.

Edige

Edige; Elmadağı'nın kuzey-doğusunda , 7 km. uzakta, küçük bir yerleşim birimi. Burası bir derenin iki yakasında, damüstü denilen toprak evlerden mürekkep küçücük bir köy. Tarım ve hayvancılıkla meşgul. Köylüler ürettiklerini sahibi oldukları ya da komşularına ait traktörlerle ilçe pazarına götürüyor ve ihtiyaçlarını da ilçe pazarından karşılıyorlardı. Davut ve Mustafa amca dahil vakitlere özgü cami cemaati üç kişiden ibaretti. Çoğu kez bu yetişkin ya da yaşlıların bağda bahçede veya tarlalarda işleri oluyordu. O zamanlarda da kendi kendime namaz kılıyordum. Halk camiye gelmese de imamla ilgili idi. Özellikle Don Muhtarın oğlu Kazım ve Davut Amca'nın oğlu Yunusla yakın arkadaşlık kurmuştum. Muhtarın oğlunun da lise son sınıfta okuduğunu öğrenince daha da sevinmiştim.

Devletten maaş almaya başlamam nedeniyle Sağlık Bakanlığı'ndan almış olduğum bursu kestirdim. Borçlarımı ödedim. Birkaç kuruluştan haksız yere burs alanlar benim için örnek olamazdı. Hem maaşım da olabildiğince artmıştı. Daha doğrusu köy imamları vergiden muaftı. Yaz ayları süresince kömür dahil kışlık ihtiyaçlarımızı ziyadesiyle karşılamıştık.

Köy muhtarlığı tarafından bize tahsis edilen ev giriş ve bir odadan ibaretti. Evimizin tamamı toprak olup (çamurdan), çatısı da ağaç üzeri topraktı. Ağaç olarak iki küçük kasa penceresi vardı. Kömürü giriş önündeki üstü kapalı toprak yığıma balkona yerleştirdik. Köylülerden komşumuz Mustafa dayı ile öğretmenlerden de Münevver Hanımla görüşüyorduk. Köyde göreve başladığımda eşim kendisi 15 yaşında olup kızım Meryem'e hamileydi. 1975 Ekim sonu itibarıyla ilk çocuğumuz dünyaya geldi.

Ekimde okulun açılışı ile birlikte sabah Elmadağı'nı aşarak 7 km yaya, 40 km otobüsle, şehir içi 3 km olmak üzere günlük gidiş-dönüş 100 km yol yapıyordum. Bebekle birlikte aileye ilişkin sorumluluğum artmıştı, belki de biricik sevgilim eşim yalnızlıktan kurtulmuştu. Bensiz evde bir ses bir nefes daha vardı. O ses ağlayan bebek sesiydi.

Uzun kış gecelerinde Mustafa dayıyla yaz mevsiminde yapacaklarımıza ilişkin projeksiyonlarda bulunuyoruz. Mustafa dayı sözde bizi kavun- karpuz tarlalarında yaz boyu ağırlıyor. Biz

de kış boyu sigara, kuruyemiş ve çay masraflarını karşılıyor. Daha doğrusu bu uygulamalarla yaza yatırım yapıyoruz. İş bununla kalsa iyi. Akşamları misafirlikte sobada yanacak kömürün bize ait olması da bozuyor, dostluğumuzu . Gece yarılarında eşimin kulağına gelen kömür gıyırıtı* sesi boşuna değilmiş meğer.

Çetin kış şartlarında Kazım lisedeki dersinden çıkınca beni bekliyor. Akşamları bazen de geceleri birlikte köye dönüyoruz. Köyde kış ve açlıktan köylere inen kurt hikayeleri anlatılıyor, biricik eşimde bunları bana üzümlere aktarıyordu. Özellikle Fitne teyzenin anlattıkları etkileyiciydi. Ona göre kurtlar bir davulcunun tırnakları hariç her tarafını yemişti. Sosyal Demokrat görüşlü Kazım hocam sen kurtçusun, kurtlar sana zarar vermez diye teselli etse de yalnız yolculuklarda ürperiyordum.

Yoğun kar yağışı ve tipinin söz konusu olduğu bir kış gecesinde Kazım ile yolumuzu kaybettik. Buna yırtıcı hayvan korkusu da eklenince Kazım'dan elimdeki ders notlarının yakılarak yolun aydınlatılması önerisi geldi. Öneriyi reddettim. Senin kitabın veya notun varsa onları yak dedim. Cebinden defter gibi bir şey çıkardı. Onu sayfa sayfa yakmaya başladı. Her yanan sayfada yol olarak tahmin ettiğimiz yere doğru koşuyorduk. Gecenin ilerleyen saatlerinde köy ışıklarını görmeyi başardık. Oldukça bitkin şekilde evlerimize ulaştık. Canım kadar kıymetli olan ders notlarımı Kazım ile aramıza bir kara kedi gibi girmişti. Kazım bu olaydan sonra duygusal bir tutum göstererek halk evinde, TÖB-DER* ve devrimci kuruluşlarda benim aşırı sağ

* **gıyırıtı:** Kömür, toprak ve çakılların birbirine sürtünmesi sonucu oluşan ses.

* **TÖB-DER:** 12 Eylül öncesi öğretmen örgütü.

görüŖlü bir insan olduğuma dair bir izlenim bıraktı. Derslerle, görevle, doğayla mücadele konusunda yepyeni bir ivme kazanmıştım. Ayrı ayrı iki-üç kişinin yapabileceği işlerle tek başıma baş ediyordum.

Komando İmam

Bir bahar günü ikindin üzeri okuldan köye döndüğümde eşim, Davut amcanın bağ budarken öldüğü haberini aldığını bana ilettili. Cemaatten birinin eksilmiş olmasına değil, arkadaşım Yunus'un babasının ölmüş olmasına da değil, hiç yıkamadığım cenazeyi nasıl yıkayacağıma üzüliyordum. Eşimle birlikte dini bilgileri gözden geçirmeye tez elden başladık. Tatbiki olarak durumu sabahlara kadar gözden geçirdik. Sabah tüm cesaretimi toplamaya çalışarak merhum Davut amcanın yıkanacağı yere gittim. Köylüler ve komşu köylerin imamları toplanmıştı. Yıkama işlemi için herkes birbiriyle yarışsa da yarışta ben de vardım. Bu işin de üstesinden gelmişim. Mücadelede bir adım daha ileri gitmişim. Mustafa dayıyla yakınlığımızı kıskanan diğer komşu yani Davut amcanın ölüm haberini ilçede alan Mehmet İmam nasıl olsa gelmez sayılıyla Diyanet İşleri Başkanlığı'na hitaben şahsımla ilgili bir şikayet dilekçesi vermiş. İlçe müftüsünün bana gösterdiği isimsiz ve imzasız dilekçede "imamın namaz kıldırmadığı, mevlit ve dini törenlere katılmadığı, cenazelerin ortada kaldığı, imamın üniversiteye gidiyorum bahanesiyle Ankara'da gezip-tozduğunu dile getiriyordu. İmamın komando olduğunu bildiği ve korktuğu için ismini yazıp imza atamadığına da işaret ediyordu.

Yağmurlu ve fırtınalı bir günün gecesinde Münevver öğretmen bizde kalma gereği duymuştu. Eşim, bebeğim ve Münevver öğretmen odada ben ise girişte yatıyordum. Gece evde çeşme olmadığı halde su şırlıtısı sesi geliyordu. Sessizce kapıyı açtım, girişteki ışığın yardımıyla odayı kontrol ettim. Herkes derin uykuda. Tavandan Münevver öğretmenin yorganının üstüne su akıyor. Ama onun umurunda değil. Ceketimi giyip hızla dama

çıktım. Lo* ile damdaki olası akıntı yeri olan toprak alanı iyice sıkıştırdım. Hoca Hanımın bu derin uykusunu birkaç günlük uykusuzluğuna ve bizde kendisini ileri düzeyde güvende hissettiğine yorduk.

Çocuk bakım yöntemleri konusunda elimizde yeterli doküman yok ise de reklamların da etkisiyle il altı aydan sonra mamaların devreye girdiğini hatırlıyorum. Oysa anne sütü bizim için hem masrafsız hem de daha doğru bir uygulama idi. Yoğun reklam, biraz da Ana-Çocuk Sağlığı Merkezlerinin bu uygulamalara yeşil ışık yakması, erken mama hatasını getirse de çocuğun periyodik bakımlarının yanı sıra hapsirsra hekime götürürdük.

Maaşın göreceli olarak yüksekliği biraz tasarruf getirdi. Anneme ait bir tarlanın daha satılmış olması ve paranın büyük kısmının bana havale edilmesi bir otomobil alma gereksinimi doğurdu. Bu konuda danışmanlık hizmetini ülkücü arkadaşlardan almam gerekiyordu. Ölmesi olup dönmesi olmayan bu yoldaki arkadaşlarımın bana yanlışı olamazdı. Öğretmen ve eğitim yöneticisi olduğunu yıllar sonra saptadığım, Edip abi diye birisi ile tanıştırdım. Sıfır otomobillerin peşin 45 bin TL. olduğu günlerde, Ülkücü Edip ağabey bana peşin 35 bin TL.'ye eski model bir kamyonet sattı. Edige Köyü'ne binbir güçlkle götürdüğüm kamyoneti gören eşim sevineceği yerde ağlamaya başladı. Bu bize yaramaz, çok eski götür iade et. Herkese alay konusu oluruz. Sıfır otomobil veya ev alalım dediyse de ülkücü abimize ayıp olur düşüncesiyle kamyoneti iade önerisini kabul etmedim. Elmadağa gelip-gidecek, pazara köylüleri taşıyıp ek kazanç sağlayacaktım.

* **Lo**: Toprak Çatılarda suyun (yağışın) geçirgenliğini azaltmak üzere toprağı sıkıştırmaya yarayan yuvarlak ağır âlet.

Kamyonetin kasasını ve tamponunu bazı yerlere çarpsam da vasıta sürmek hoşuma gidiyordu. Ana-babamla bir seyahatimizde az kaldı Kızılirmağa yuvarlanacaktık. Bu badireyi unuttuktan sonra arkadaşım Elvan'ı da alarak kamyonetle Çankırı'ya gittim. Dönüşte Kızılırmak civarında arıza yaptı. Elvan sanat okulu mezunu, arıza olursa bana yardımcı olur diye düşünmüştüm, ama nafile. Bir kamyon kiralayarak kamyoneti Kırıkkale'de eşimin halasının evinin önüne bıraktırdık. Kamyonet tavuklar için kümes, çocuklar için oyuncak ev halini almıştı. Onarımı için çok para isteniyordu. Getirdiğim ustalar bunu çok sıkıştırmışın blok patlamış, diyorlardı.

Kamyoneti Edip abiye geri satabilirdim. Ülkücü abime saf saf tamircilerin söylediklerini naklediyordum. Sanki ayrı gayr mı vardı? Edip abi de kamyoneti görmediği halde “ yahu çok sıkıştırmışın, derdin neydi?” diye soruyor ve eli cebinde düşünceli bir tarzla elini omzuma koyuyordu. Biz de yanlış olmaz. Sattığım fiyata geri alırım dedikçe, oh be dünya varmış diye rahatlıyorum. Aradan zaman geçtikçe nakit değil, biner liralık 35 aylık senetle geri alabileceğini vurguluyordu. Paradan çok bu kamyonet ölüsünden kurtulmak istiyordum. Sonradan öğrendiğime göre de büyük dava adamı, çok zengin ve soylu abimin verdiği 35 senetten ve vaki adreslerden birkaçı sahici çıktı. Geri kalanların tamamına ulaşamadık. Edip abimizi bulmak ne mümkün.

İkinci ve üçüncü sınıflarda da dersler oldukça iyi. Derece yapıyorum. Ders notları konusunda arkadaşlarıma sınırlı bir şekilde yardımcı olsam da, kimseye kopya vermiyor ve kimseden kopya almıyorum. Uzun süreli (blok) Sosyal Grup Çalışması ve Sosyal Kişisel Çalışma uygulamalarını Ankara Hastanesi Asabiye Servisi ve Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Psikiyatri Kliniğinde başarılı bir şekilde gerçekleştiriyorum. Buralarda elde ettiğim mesleki sır saklama becerisi, belki de yükseköğretim kurumlarında çok uzun yıllar başarılı yöneticiliğimin ve erken olgunlaşmamın temellerinden birisini oluşturuyordu.

Ocak 1977, İkinci çocuğum Fatih dünyaya geldi. Oğlum bereketin ve başarının sembolüydü sanki. Aynı gün Akademide bir sınava, Şoför Ehliyet Teorik sınavlarına katıldım ve akşama da oğluma kavuştum. Çok dinamik, her şeyle ilgili, sevgi, hatta saygıya doymuş bir çocuk. Çocuk yetiştirme yöntemleri bakımından ; kuramsal bilgilerimizin yanı sıra deneyimlerimiz de

yeterli hale gelmişti. İlkokul 2.Sınıftan başlayarak örgün eğitime devam eden Fatih bu başarısını her öğretim basamağında arttırarak sürdürdü. Nüktedandı. Sporu,fıkrayı ve ders çalışmayı severdi.

Kısa bir süre Diyanet İşleri Başkanlığı Özlük İşleri Bürosu memurluğu yaptıktan sonra Sağlık Bakanlığı nöbetçi memurluğuna naklen atandım. Burada Devlet olanaklarının; sınırlı bir kısmı hariç olmak üzere, ailelerini de içerecek şekilde bürokratlar tarafından nasıl kullanıldığını gördüm. Üst düzey yöneticilerin hemen her toplantısından sonra Akademi'nin eylemler nedeniyle kapanması ve devam sorunumun kendiliğinden çözülmesi sanki görünmeyen bir güç tarafından ayarlanıyordu. Müsteşar yardımcısının yaptığı bir toplantı nedeniyle okula geç saat gidebilmişim. Okulun bahçe kapısından ben girerken ülkücü arkadaşlarım öğretim blokundan çıkıyorlardı. Eyleme karşı oluş ve ikili tutum konusunda hem fikir olduğumuz İhsan'ın ağzı burnu kan içinde,üstelik birkaç dişini de yitirmiş. Saim, Mehmet,Erdoğan, Muhittin v.b. dokuz kişiyi sayamadım, gördünüz mü? Arkadaşlar karikatürümsü, eylemci bir grup görüntüsü çiziyorlardı. Ha bugün cenaze törenine katılıp döndüğüm, öğretim blokundan çıkanlar içinde bacıklarını titrerken gördüğüm İsmail Özdemir'i unutacaktım. Nam-ı diğer baba. İsmail'e biz de baba derdik, boşuna değilmiş meğer. Buna olsa olsa toplumsal tanı denir. Bu galiba giderek kurumsal ve kamusal tanı halini de alıyor. Küçük Çankırı'daki mahşeri kalabalık bu tanı ve kanıyla ilgili olsa gerek. Vali, okul arkadaşları olan bizlerin hislerine ağlayarak tercüman oluyor , O'nun Çankırı'da sosyal devleti temsil ettiğine ve baba bir insan olduğuna cenaze töreninde açıkça vurgu yapıyordu.

İhsan, ben grubu gülerек karşıladığım için tahrik olmuş olacak ki; üzerime yürüdü, sen bir ajansın, komünistler olay çıkaracakları gün ve saatlerin öncesinde sana haber veriyorlar, diye çıkıştı. Ben de, İhsancığım ikimiz şimdiye kadar hep beraberdik. Hiçbir eylemde bulunmadık. Hiç bir şey de olmamıştı. Bu defa sana haber vermeyi ihmal etmişler dedim. İhsan sesi kesti. Bana; adliyeye gidiyoruz, davacı olacağız, sen de gel şahitlik yap dediler. Ben de görüp-izlemediğim bir olay için tanıklık yapamayacağımı ifade ederek gruptan ayrıldım.

Nöbet devraldığım esnada benim gibi idealist arkadaşımın devlet olanaklarının özel işlerde kullanılmasını kendi aramızda

eleştirdik. O ayrıldıktan bir-iki saat sonra bir üst düzey yönetici (gece olduğu için sekreterine de izin vermiş) telefonla bana adres vererek evine otomobil göndermemi istedi. Ben de resmi araçların özel işlerde kullanılamayacağını ifade etmeye çalışırken çıldırdı ve müsteşar yardımcılığı katına gelmemi istedi. Hükümetle birlikte bakan da değişmiş yeni atamalar ya da sürgünler bekleniyordu. Yarı panik yarı cesur adımlarla müsteşar yardımcılar katında açık olan odaya iyi akşamlar dileyerek girdim. Bana telefondaki şahıs sen miydin? Sorusunu sorup teyit aldıktan sonra ağzından çıkanları kulağın duyuyor mu? Sen kiminle muhatap olduğunu biliyor musun diye beni dışarı attı. Ertesi gün nöbeti devredmeden Ankara Sağlık Müdürlüğüne memur olarak atamam yapıldı. Kısa bir süre sonra torpil bulup atamamı Akademi' ye çok yakın olan Atatürk Sanatoryumu Hastanesi'ne yaptırdım.

Süslü Osman

Hastane müdürü Metin Onay beni mutemet Osman beye yardımcı olarak görevlendirdi. Benim dışımda Hukuk Fakültesi'nde okuyan ismi Mehmet (sonradan Başbakanlık Basımevi Müdürü oldu.) bir yardımcı daha vardı. Osman Bey oldukça şık giyinen bakımlı bir insandı. Bazı günler saatlerce bıyığının bakımı ile uğraştığı olurdu. Saç bakımıyla bıyık bakımının kıyaslanabileceğini uygulamalı olarak kaydettim. Bana göre Osman Bey yaşının adamı değildi. Uzun şaryo daktiloyu ve hesap makinasını çok iyi kullanan Mehmet, Büro şefi veya hastanede Süslü Osman olarak bilinen Osman Bey'e çok saygılıydı. Para ve Süslü Osman söz konusu olduğundan bizim büro cazibe merkeziydi. Ben günün koşulları dikkate alındığında modern bir yükseköğretim kurumunda okuduğumdan cazibe süreciyle fazla ilgili değildim. Hem son sınıftım. Okulu bitirmem herşeyden önemliydi. Emekli Sandığı Şahıs Emekli Fişleri, İkraz listesi ve mutemet dilekçeleri gibi konular bana verilmişti Aybaşları yaklaştığında Mehmet'e de yardım ediyordum. Süslü, süslenmek ve toplayacağı mutemetlik kesintileri ile ilgiliydi.

Bazı günler benim için dakikalar önemliydi. Okula,okuldan da işe yetişmem gerekiyordu. Atatürk Sanatoryumunu'nu görenler hatırlar. Alt giriş, Başhekimlik Girişi ve Otopark Girişi gibi üç ayrı kapısı var. Bölgede Dev-Yol mu, Dev-Sol mu bir örgüt etkili. Giriş ve çıkışlarda güvenlik endişesi de taşıyorum. Mutemetlik Hastanenin bodrum katında ve Alt Giriş kapısına çok yakın. Memur olduğum halde hizmetli bekçi beni bu kapıdan sokmuyor ve başhekimlik girişine gönderiyor. Öğrendim adam iyi solcuymuş. Tartışsam hak arasam başım derde girecek. Ailem ve iki çocuğumla okulum boynu bükük kalacak. Sürekli sabrettim. Kur'an' da sabrın çokça tavsiye edilmesinin sırrını daha iyi anlayamazdım.

Sosyal Hizmetler Akademisi'nden dereceyle mezun oldum. Mezuniyetimi ve aynı yere sosyal hizmet uzmanı olarak atanma isteğimi başhekimlik aracılığı ile bakanlığa bildirdim. Keskin sağ-sol ayrımının söz konusu olduğu bir dönemde mümkün görünmese de denenmeye değer bir durumdu. Bir de ne göreyim isteğim yerine gelmişti. Arkadaşlarım bazen bana hamleci Bekir, derlerdi. Birinci hamleyi yapmış ve kazanmıştım. Hatırladığım kadarıyla 6 sosyal hizmet uzmanıyız. Nuran ve Nazan sınıf arkadaşlarım. Diğerleri ise bizden 15 sene önce mezun olmuş

ağabey yada ablalarımız. Hepsi sol görüşlü. Nedense Muhsin abi'yi kendime yakın buluyorum. O şef ve Kreş'in de müdürü. Muhsin abi ile Yönetim Bilimleri Enstitüsü'nde master programına başladık. Tam gün tazminatlı bol maaş, akşamları yüksek lisans dersleri ve okula yakın ev. İşler dört dörtlük. Okumak adam olmak ve mutluluk buymuş meğer.

Master ve mesleki faaliyetler gayet iyi yolda iken ikinci bir hamle başhekimden geldi. Başhekim yeni Hükümet getirmişti. Gerçek anlamda sosyal demokrat böyle olmalıydı galiba. Maiyetindeki personel arasında asla ayırım yapmayan, kendinden ve mesleğinden emin dinamik bir insandı. Ona Mustafa Kemal ismi de yakışıyordu. Gözleri masmavi, kaşları çatıktı Gavuzoğlu'nun. Mesleki ve yönetsel otoritesini zerre zerre hissettiriyordu. Bir gün beni odasına çağırdı. Genç ! söylediklerimi dinle, sorularıma içtenlikle cevap ver, diyordu. Çocuk Pavyonu'nun üzerindeki tepede ağaçlar arasında, Ankara'ya nazır tribleks başhekimlik lojmanını kreş ve gündüzbakımevi yapmak istiyorum ne düşünüyorsun, dedi. Ben de toplumsal içerikli, özveriye dayanan ince bir düşünce olduğunu ifade ettim. O otoriter insan gülümseyerek geç bunları, bu lojmanı kreşe dönüştürebilir misin? Atölyeler emrinde. Atölyelerde yapılabilecekler dışında ne kadar masraf ve süre gerekir? Diye sordu. Lojmanı kreş ve gündüzbakımevine dönüştürebileceğimi, atölyelerde yapılacakların (karyola, masalar, oyuncak dolapları v.b) dışında 250 Bin TL. Para ve 2-3 ay süre gerektiğine işaret ettim. Ağabey ya da ablaların (sosyal hizmet uzmanları) mevzuat gereği bu binanın kreşe dönüştürülemeyeceğini, bu aşılrsa bile çok fazla para ve zamana gereksinim duyduklarını ifade ettiler. Bu konuda başarılı olamaz beni mahcup edersen hastaneden gidersen açıklamasını yaptı. Tadilatlar dahil kreşi iki ayda hizmete hazır hale getirdim. Herhalde işletme hesabında ve evrak içersinde faturaları duruyordur; 162.500 Türk lirası da masraf ettim. 50 çalışan aileye hizmet veren, 50 kapasiteli, yeşillikler üzerinde ve ağaçlar arasında modern bir kreş çıktı ortaya.

Kendimi kanıtlamıştım. Başhekim ; başarılarıma da vurgu yaparak beni Sosyal Servis Şefi, Kreş ve Gündüzbakımevi Müdürü ve Rehabilitasyon Merkezi yöneticisi yapacağını beyan ediyordu. Kulaklarıma inanamıyorum. Çay söyledi, beni giriş kapısından sokmayan bekçi çay ocağına terfi ettirilmiş olmalı, çayı o getirdi. Başhekim beni görüşüne değer verilen bir yönetici

yerine koyarak “ çaylardan çok şikayet var, ne dersin diye adamın yanında sormaz mı? Kulaklarıma inanamazken birde gözlerime inanamıyorum ne büyüksün Allah’ım. Duygusal olacağı endişesiyle çay konusunda susmayı yeğledim. İlk kısmın şokunu biraz atınca; efendim deneyimli abilerimiz, ablalarımız var, beni bağışlarsanız, ben onlara yardımcı olmaya çalışırım demeye çalışsam da başarılı olamadım. Denetimler sırasında uzmanları çay-sigara içerken, kahve sohbetiyle vakit öldürürken gördüğünü ve onları bu görevlere getirmeyeceğini söyledi. Burası askeri kuruluş değil, Tedavi Kurumları İşletme Yönetmeliği ve sair mevzuatın bana verdiği ilgili yetkileri kullanıyorum diyerek beni uğurladı. Hastanenin yaridan fazla birimi bana bağlı hale geldi. Bana büyük yakınlık ve dostluk içinde olan Muhsin abiden kreşi devraldım. O da kısa bir süre sonra naklen Atatürk Çocuk Yuvası Müdürü olarak atandı.

Atom Hoca*

Rehabilitasyon Merkezi ; uzun süre hastanede kalanların iş kaybına uğramalarının önlenmesi, yeteneklerinin yeniden kazandırılması ve uğraş tedavisi gibi amaçlarla açılmış ise de zamanla çevreye hizmet verir hale getirilmiş. Rivayete göre; hastane etrafındaki gecekondu çocukları park ve bahçelerinin, oyun sahalarının olmayışı sebebiyle hastane binalarına ve atölyelere zarar verir hale gelmişler ve yönetim de çareyi burayı halka açık kurslar merkezi yapmakta bulmuş. Çiçek,Biçki-Dikiş-Nakış, Ev Ekonomisi ve Daktilo kursları vardı. Daktilo kursu öğretmeni Kazım Atom'du. Kadrosu hastanemizde idi. Diğer öğretmenleri galiba Altındağ Halk Eğitim Merkezi görevlendiriyordu. Atom Hoca çok yaşlı, olağan üstü derecede kambur, hitabeti mükemmel, giyinmeyi ve temizliği bilen bir insandı. Süslü Osman'ın Avrupa görmüş versiyonu da denebilir. Belli ki çok az şey biliyordu. Daktilo öğretmeni klavyede harf arıyordu. Ben yazı yazarken o ortamı hızla terk ediyordu. On parmak daktilo bildiğim, bir çok birimin amiri olduğum ve master da yaptığım Atom tarafından biliniyordu. Birlikte çalıştığımız sürede Onu hiç incitmedim. Az bilse de bildiklerinin tamamını kursiyerlere kazandırma becerisi vardı. Hem insanlara adab-ı muaşeretini, oturup kalkmayı, yeme ve içmeyi de öğretiyordu. O'nun hastaneye belki de dünyaya açılan ikinci penceresi bendim. Birinci penceresini soracaksınız. O da Tercüman Gazetesi idi. Atom hoca her önüne gelene benim büyük bir devlet ve bilim adamı olacağımı söylendi. Sınıf arkadaşım, bayan

* **Atom Hoca:** Ünvanını soyadından alan, Hitler'in Ordusunda görev yaptığı ve hatta İtalya'da bir hamamda el bombalarını düşürerek büyük bir paniğe neden olduğunu yazara anlatan Rehabilitasyon ve Kurslar merkezi eski öğretmeni.

meslektaşım onun bu tavrını abartılı bulmuş ve gülmüş, hep bana yorumumun ne olduğunu sorar dururdu.

Atom, bu günkü değerlendirmelerimle normal milliyetçilik duygularının daha ilerisinde bir düşünceye sahipti. Hatırladığım kadarıyla Türkiye'ye göç etmeden önceki hayatının bunda etkisi büyüktü. Beni ideolojik anlamda tavizkâr ve aşırı hoşgörülü bulurdu. Keçiören Ünal Sokak'ta iki katlı kirli beyaz evin ikinci katında kiracı idi. Bir oğlu vardı. Düzenli harcama yapar, buna rağmen kıt kanaat geçinirdi.

Kurslar merkezinde; 19 çocuklu, hizmetli Ali Dayı ve Atom'un kaynaklarını birleştirerek benim için hazırladıkları sabah kahvaltılarının hala ağır yükünü taşıyorum. Çağrılı olup gitmediğimde çocuklar gibi bana küserlerdi. Ali dayı çocuklarımın içinde en çok sevdiğim sensin derdi.

Kreş, Sosyal Servis ve Kurslar merkezinin yöneticiliği üniversiteyi yeni bitirmiş bir genç için olağan dışı bir prestij kaynağı. Yönetime yakınlığım ayrı bir güç katıyor. Başhekim servis ziyaretlerinde beni de yanına alıyor. Bir dediğim iki olmuyor. Büyük bir müessese, büyük bir ilgi.

Yıl 1980, Adalet Partisi azınlık Hükümeti kuruldu. Yönetim Bilimlerinde master programını bitirmek üzereyim. Kendi irademle Seyranbağları Yaşlılar Huzurevi Müdür Yardımcılığına atandım. Bir süre sonra Mayıs 1980'de, yüksek lisansımı tamamladım. Nöbetçi memurluk yaptığım için Bakanlığın gece işleyişini iyi biliyorum. Bir akşam saat 23.00'de Sağlık Bakanı sayın Münif İslamoğlu'nu ziyaret ettim. Bakanlığa bağlı Sosyal Hizmetler Akademisi'nin tek yanlı, daha çok sol görüşlü insanlar yetiştirdiğini anlattım. Sosyal Hizmetler ve Mesleki Eğitim Genel Müdürlerini hemen arattı. İyi ki bulamadı. Genel Müdürlere sabah 9.00'da makamda olmaları direktifini verdi. Bana sen de gelirsin, söylediklerin asılsız çıkarsa gereğini yaparım, dedi. Bakanlığı terk ettikten hemen sonra Sosyal Hizmetler Akademisi ile aynı binada bulunan Sağlık İdaresi Yüksekokulu'nda yönetici olan bir arkadaşımın durumu paylaştım. Sabah sen Bakanlığa gitme. Sen bir memursun iki genel müdür seni toz eder, uyarısında bulundu. Sayın Bakan denetimler esnasında söylediklerimin ziyadesiyle doğru olduğunu görmüş olacak ki genel müdürlerin ikisini birden görevden aldı. Yeni genel müdüre

akıllı, çalışkan bir çocuk vardı onu bul Sosyal Hizmetler Akademisi'ne öğretim görevlisi yapalım, direktifi vermiş.

Temmuz 1980, Sosyal Hizmetler Akademisi'ne öğretim görevlisi olarak atandım. Derece ile bitirdiğim okul müdürü usulsüz atandığım gerekçesiyle beni göreve başlatmıyor. Bakan'ın yazılı mükerrer direktifi üzerine göreve başlıyorum. Öğrenciliğimizde bizimle rolleri gereği birazcık ilgilenen yönetici ve öğretim kadrosunun maskeleri düşüyordu. Beni gören selam vermiyor, günaydın demiyor, hal hatır etmiyor özetle duvarlar kadar katı bir durum ortaya çıkıyor. Öğrenciliğimde birazcık güzelliği olan öğretim binası ve koridorlar bile çirkinleşiyor. Kamuoyunun bile çok insancıl bildiği kimi insanların ideolojileri uğruna neler yapabildiklerini yaşayarak öğreniyorum. Belki onlar da haklı üç sokak ötede baba mesleği belli, sosyo-ekonomik düzeyi düşük,imam-hatip okulu mezunu ve birde üstüne üstlük köy imamlığından gelme. Bu yenilir, yutulur, görmezlikten gelinebilir bir durum değil onlarca. Sosyal demokrat kadroya yakışan bu yeni durumla sonuna kadar mücadele etmektir. Asli iş ya da işlev önemli değildir.

12 Eylül

Anarşi kol geziyor. Can ve mal emniyeti yok. Her gün bir yakınımızın ölüp ölmediğini, sokağımıza bomba konup konmadığını merak ediyoruz. Halen emekli olan eşim 1 Eylül 1980’de Atatürk Sanatoryumu’nda işe başlıyor. Akşama kadar yorulup erken yatmaya başladı 11 Eylül akşamı iki Akif bir Aydın’dan oluşan bekar evine misafirlige gittim. Gece geç saatlere kadar oturduk. Ben dün gece rüyamda; “bir inşaatın 4. Katında betonu atılmış düz zeminin köşe noktasında bulunan telefonun çaldığını, telefona ulaşmadan katın çöktüğünü” gördüm, diye anlattım. Akiflerden biri, bugün veya yarın askeri müdahale olacak bekleyin, görün dedi. Eve dönüp başımı yastığa koyduğumda hemen uyumuştum. Sabah; yatağın başındaki eşim beni uyandırmaya çalışıyor ve uyandıktan sonra da ihtilâl olmuş işe gidecek miyim? Polisle karşılaştım, hastanede çalışanların gidebileceğini söyledi. Sen ne diyorsun diye görüşümü soruyordu. Biraz ağırdan aldım ve akşam ihtilâl, sabah ihtilâl nedir bu, dedim. Akşamki sohbetin de etkisiyle şaka yaptığını zannettim. Gerçek olduğunda ısrar edince **ajans** sürecinin işlediğini dikkate alıp titreyerek televizyonu açtım. Genel Kurmay Başkanı konuşma yapıyordu. Askeri bir müdahale olduğunu anlayınca gerginliğim ve korkularım dağılmaya başladı. Eşimi işe gönderdim. Çocuklarımla kahvaltı edip gün boyu haberleri izledim.

Müdahale oldu, taşlar yerli yerine oturdu düşüncesiyle Akademi’deki işime güvenle devam ediyordum. Program tartışmalarını ve akademik kurulları, tam 20 yıl eğitim fakültelerinde çalıştıktan sonra hatırlamak bile istemiyorum. Verilenler bir mesleğe yönelik spesifik alan bilgisi olmaktan ziyade, hemen her yükseköğretim kurumunda mesleğin dışında kazandırılan genel kültür bilgisinden ibaretti. Tamamen dışlansam da, ben de bu statükocu kadroyla birlikte olmaktan hiçbir heyecan duymuyordum. Yalnız bana öğrenciliğimde düşük not verdiği düşüncesiyle tartıştığım Prof.Dr.Nihal Turan hocamla görüşüyordum. O da yapılan haksızlıklara dayanamaz hale gelmişti. Beni bir anne, bir abla gibi seviyor ve korumaya çalışıyordu. Tek kişi olmanın dayanılmaz ağırlığının bir kısmını galiba Nihal hocam yükleniyordu. Bu yük paylaşımı da olmasa kişiliğim parçalanacaktı. Bunları önyargı haline dönüştürmedim. Üzerimde menfi izler bırakan tortuları silmeyi başardım .

Sürgün

Yıl sonunda; yani 5,5 ay sonra, Akademi'deki görevimden ihtiyaç gerekçesiyle alınarak Yozgat Sağlık Müdürlüğü emrine sosyal hizmet uzmanı olarak atandım. Daha doğrusu sürgün edildim. Sözde sağ görüşlü bir öğretim elemanına dünya görüşüne uygun olduğu değerlendirilmesiyle Yozgat tespiti yapıyordu. Müdahale öncesi kamu görevlisi atandığı yerler itibarıyla istifaya zorlanırken şimdi istifasına neden olmayacak şekilde ayarlama mı yapıyordu? Eş durumum ve iki çocuğuma rağmen Yozgat'a gönderildim. Görevden alındıktan sonra, üst düzey hangi tanıdığım ile görüşsem ve yardım istesem kraldan çok kralcı edasıyla "12 Eylül tasarrufudur" herhangi bir şey yapılamaz cevabını alıyorum. Kendime olan güvenimi tazeleyip, master'da aldığım İdari Yargı konusundaki kuramsal birikimlerimi harekete geçirerek Danıştay'a iptal davası açtım. Hakkımda tesis edilen bu kanunsuz işlemi Devlet'e küsmek için bir vesile olarak görmedim. Hatta çalışma azim ve kararlılığımı arttırdım. Çünkü Devlet çok büyük, güçlü bir organizasyondur. Birey bu güçlü organizasyon karşısında bazı kazalara uğrayabilir ve şanssızlıklar söz konusu olabilir. En işlevsel ve doğru yol hak arama yolu idi.

Sağlık Müdürü yaşlı, çok konuşan, dedi-koduyu seven, zeki bir insandı. Yetkiyi paylaşmak istemediğinden olacak, hiç yardımcısı da yoktu. Birkaç gün otelde kaldıktan sonra sol görüşlü oldukları gerekçesiyle Ankara'dan sürülen Ali Osman ve Kırşehir'den sürülen Yavuz'la tanışıp kaynaşmaya başladık. Müdülden kalıp-barınacak bir yer talebinde bulunduk. Üç arkadaşın Aile Planlamasına ait bir oda ve mutfaktan yararlanmasına izin çıktı. Birlikte kalıp, birlikte yiyip içiyorduk. Hemen her konuda anlaşıyorduk.

Valilik Makamı önemli soruşturmaları yürütmek üzere beni görevlendiriyordu. Kişiliğime uymasa da sürecin yansız işlemesi bakımından kamu yararının sağlandığını görüyor ve bu güvene layık olmaya çalışıyordum. Valilerin deneyimli, bilişsel doygunluğa ulaşmış, sorumluluk sahibi birer profesyonel yönetici olduklarını görme olanağını bulmuştum. Sağlık Müdürünün Valilik nezdindeki, soruşturmaların sağlıkta başkaları tarafından yürütülmesi çabası hep boşa çıkıyordu.

Sağ- sol Dayanışması

Sağlık Müdürü beni makamına çağırıp; sohbet edip, bazı değerlendirmeler yaptıktan sonra Bekirciğim, biliyorum sen sağ görüşlü sağlam bir insansın. Yani benim gibisin. Şu aşırı solcu Yavuz ve Ali Osman'ın yatak problemlerini de senin hatırına çözdüm. Özellikle akşamları onları iyi izle. Kentteki bağlantıları hakkında bilgi edindiğinde paylaşalım, diyordu. İzliyorum, bağlantı mağlantı bir şey görünmüyor. Arkadaşlarım hakkında kafama bir fit sokmuştu. Arkadaşlara bu durumu açamıyordum. Halbuki biz bir aileyiz. Ailede sır olur mu? Oluyor işte. Ne de olsa müdürle aynı davanın adamlarıyız.

Yavuz; bir akşam yahu arkadaş artık sabrım taşıtı, sana müdürle ilgili bir şey anlatacağım deyince sevinçle anlat bakalım, dedim. Ne seviniyorsun, olumsuz bir şey anlatacağım, dedi ve başladı : Müdür senin muhtemelen aşırı sağ görüşlü bir insan olduğundan bahisle bizim seni her gün, her akşam izlememizi ve kendisine yardımcı olmamızı istedi, bu durum birkaç gündür bizi çok rahatsız ediyor, dedi ve Ali Osman'dan teyit aldı. Ben de müdür aynı şeyleri sizinle ilgili olarak bana söyledi, dedim. Hayretler içersinde bir kişilik ve bürokrasi değerlendirmesi yaptık. Müdürü cezalandırmalıydık ama nasıl? Yağmur gibi yağın isimsiz şikayet dilekçeleri içersine bir damla da biz katabilirdik. İsim ve imza olmasa da yazılanlar doğru olmalıydı. Oturduk bir daktilonun başına özetle ve yaklaşık olarak şunları yazdık:

“Yozgat ilimizde sağlık hizmetleri durmuştur. Sağlık Müdürü Toplantılara katıldığında, Ankara'ya, ilçe, kasaba ve köy sağlık ocakları ve sağlık evlerine gittiğinde halk muhatap bulamamaktadır. Gezi ve toplantılarından geri kalan zamanlarda da Akdağ Ormanları'na giderek kürek ve kazma sapı olabilecek nitelikteki ağaçları kestirip yeni açtığı atölyeye getirmektedir. Boş bulunan iki müdür yardımcılığı kadrosuna da atama yapmamaktadır. Tek müdür, tek mühür ilkesi uyguladığını zannetse de ortada müdür de yok mühür de. Gereğini saygılarımızla arz ederiz.”

Zarfa koyduğumuz şikayet dilekçesini postaya vermek üzere binbir korku ve sıkıntı içinde kaldığımız yerden şehir merkezindeki postaneye gittik. Görevlilerden pul alıp zarfı posta kutusuna bıraktık. İki gün sonra kanıtlar ortada olduğundan

Makam dilekçeyi işleme koymuş. Müdürü şikayet etmişler havası bürolara hakim ve hemen herkes tedirgin. Biz üzerimizdeki bulutları; müdür yardımcılığında gözümüz olmadığını, çünkü yeni bir görev kabul edilince Danıştay'a açtığımız davaları kaybedebileceğimizi müdüre ifade ederek kendimizi savuma konusunda anlaşmıştık. Müdürün içine doğmuştu sanki. Üçümüzü birden (yani koalisyonu) odasına çağırdı. Kendisini şikayet edenlere hakaret ediyor ve benim de yüzüm kızarmaya başlıyordu. Esmer olan arkadaşım Yavuz'un yüz kızarıklığı yeterince belli olmuyordu. Müdüre ayak uyduruyor, coşuyor, kıymet bilmez insanlardan söz ediyor, bunu müdür yardımcılığında gözü olanlar veya sizi sürekli arayıp-ulaşamayanlar yapmıştır, gibi açıklamalar getiriyor.

Müdür bizi yeni açtığı ağaç işleri atölyesine götürüyor; sağlık kurumlarının yangın malzemeleri için yaptırdığı kürek ve kazma saplarını gösteriyor ve devlete ne kadar kâr ettirdiğini anlatıyordu. Müdür hakarete, benim de yüzüm kızarmaya devam ediyordu. İyi ki varsın Yavuz.

Kaldığımız yerin bitişiğindeki Göğüs Hastalıkları Hastanesi Nöbetçi memuru Musa bizi gariban görerek bir akşam çaya çağırdı. Biz de Yavuz'la birlikte davete icabet ettik. Daha çaylarımızı yudumlamaya başlarken çeyrek asırlık başhekimmiş, bir adam içeri girdi. Bize bağırarak, dışarı davet etti. Ben davete uyma gereği duyarken Yavuz burası senin özel mülkün mü? Çiftliğin mi? Çıkmıyoruz, yanıtı veriyordu. Yavuz'un kulağına eğilerek; burada suçlu duruma düşebiliriz, beni kırma gel çıkalım, dedim. Birlikte vukuat mahallini terk etsek de nöbetçi memurun rencide edilmesi çok zorumuza gitmişti. Şikayet eder intikamımızı alırız diye düşünsek de elini çabuk tutan başhekim; ikisi sağ, biri sol görüşlü olan bizleri Hastanesi'nde gizli toplantı halinde yakaladığından bahisle makama şikayet etmiş. Hekim Müdür, Yaşar Bey kendi yaşar ama sizi burada yaşatmaz tanısıyla tedaviye kalkmıştı. Üst düzey makamlar sağ ve sol birlikteliğinin gizliliğe muhtaç olmadığını biliyor olmalı ki, açılan soruşturma esnasında bizim savunmamız bile alınmadı.

Bu sebeple çeyrek asırlık başhekimin görevinden alınarak Gerede'ye atandığı şeklindeki bilgi kayda değer nitelikteydi.

1981 Mart'ında kısa dönem askerlik görevimi yaptım. Burada fakülte, akademi, enstitü ve yüksek okul mezunlarını yakından

gözleme imkânım oldu. Özellikle kısa dönem eğitimlerin ülkemize ne kadar zarar vermekte olduğunu izledik. Eğitim subaylarının profesyonellikleri, işlevsellikleri ve bilişsel düzeyleri hoşuma gitmişti, doğrusu. 12 Eylül öncesini arayanlar ve yükseköğretim kurumu mezunu olup da nitelsiz olanlar beni kahrediyordu. Yemekte, yatakhane, eğitimde, sporda her yerde. Anadolu'daki "askerlik yapmayanın toplumsallaşamayacağı" yargısını tereddütsüz paylaşmaya başlamıştım.

Askerlik dönüşü bir süre daha Yozgat'ta çalıştım. Arkadaşlarım Ramazan'da benim sahurumla dahi doğrudan ilgileniyor, ben de onlara öğle yemeklerinde başlarına bir iş gelmemesi dileğiyle eşlik ediyordum. Bir gün Ankara'ya dönerken otobüste **ajansı** dinliyoruz ; Danıştay'ın yükseköğretim kurumlarındaki görevlerinden alınan öğretim elemanlarının dosyalarını ivedilikle ele alacağı konu ediliyordu. Sevinçten çıldırabilirdim. Ancak cümle tamamlandığında ajansın etkisi kaptanı da etkilemiş olmalı ki, köprü üstünde duran kamyon arkadan çarptı. Ben en arkadaki demir parmaklığa tutundum. Sarsılarak olayı atlattım. Hafif yaralılar vardı. Onlarda sağlık kuruluşlarına götürüldüler. Binler hanesinde kayıtlı, yıllar sonra görüşülecek dosyam gündeme alınmıştı. Bundan bir iki ay sonraydı iptal kararı gelmişti. Arkadaşlarım beni ayrılacak diye üzülüyor, ben ise seviniyordum. Eğitimde fırsat eşitliğinden yararlandığım gibi idarenin hakkımda tesis ettiği kanunsuz işlemi iptal ettirerek, idarenin eylem ve işlemlerine karşı yargı yolunun olağanüstü dönemlerde bile açık olduğunu, hukuk devletinin işlevselliğini kimilerine göre göreceli de olsa görmüştüm.

Olumsuz atmosfer ve soyutlama çabalarına rağmen bir yarıyıl daha akademide kaldım. Uygulamalı araştırma dersinde Gazi Eğitim Fakültesi'ne gönderdiğim öğrenciler Dekan Yardımcısı Prof.Dr.Reşat Genç'in kendilerine ziyadesiyle yardım eden, ince ruhlu bir insan olduğundan bahsettiler. Uygulama sonrası kendisine teşekkür ettim, tanıştım. Öğretim görevlisi açıklarından bahisle Gazi'ye geçiş daveti aldım. Sonra master programından hocam Prof.Dr.Eyüp G.İsbir'le görüştüm. Aynı şekilde ilgi gördüm. Lojmanı olan bir Yükseköğretim kurumunu talep ettim. Yöneticiler de Kırşehir Eğitim Yüksekokulu'nu önerdiler, kabul ettim.

15 Mart 1983'te G.Ü. Kırşehir Eğitim Yüksekokulu'na Eğitim Bilimleri Öğretim Görevlisi olarak naklen atandım. Burada Yüksekokul sekreter vekilliği ve uzun süre müdür yardımcılığı yaptım. Öğretim elemanı az ders yükü fazla olsa da burada etkin görev yaptığım kanısındayım. Yönetime deneyimlerimi de ekleyerek yeni bir soluk getirdim. Öğrenci ve meslektaşlarının sevgi ve güvenini kısa zamanda kazandım. Burada okul müdürü ile aramız bu sevgi ve güven sebebiyle açıldı. Altın kalpli bir insan olarak niteleyebileceğim müdür, büyük olasılıkla yakın çevresinin etkisiyle bana olumsuz tavır aldı. Üç yıl sonra lojmandan çıkarmak istedi, başaramadı. Yönetim görevini de ekip çalışmasında uyumsuzluk büyümesin diye bırakmak durumunda kaldım. Çok kısa süre sonra müdür görevinden ayrıldı.

Öyküden anlaşılacağı üzere tüm öğrenim yaşantım başarılı geçmişti. Akademik çalışmalarımı devam ettirmek, daha doğrusu öncelikle doktora devam etmek istiyorum. Müdür klasik memur anlayışı ile belediye sınırları dışına çıkamazsın deyip, noktayı koyuyor. Bu belediye sınırlarının ne kadar önemli bir şey olduğunu ne öğrenciliğimde, ne de lisansüstü düzeyde okuttuğum yerel yönetimler derslerinde öğrenebilmiş değilim. Memur anlayışlı yüksekokul yöneticileri bu konuda yetkin sayılır. Belediye sınırları ile ilgili kriter olsa olsa yerel hizmet görenlerle ilgilidir. Bilim Çin'de de Amerika'da da olsa öğrenilecek ve öğretilenlerdir. İlden ile, o günün koşullarında Ankara, İstanbul, İzmir, Adana, Konya, Eskişehir ve Kayseri gibi illere gidiş-dönüş öğretim elemanları için zordu. En birinci zorluk izin, ikinci zorluk da ekonomikti sıkıntılardı. Meslektaşların çoğu üniversite tarafından finansmanı sağlanmayan araştırmalarına bütçelerini ayırınca çocuk ve eşleri mağdur oldular. Kendi mağduriyetleri yetmiyormuş gibi.

Saptanan nedenlerle tüm doktora ilanlarını izliyor, görme engelli şoför misali otomobili de kullanmaya çalışıyordum. Master yapmış iki, üç öğretim elemanından birisi olduğum halde bu bana yetmiyordu. Hafta içi devam zorunluluğu olan programlara katılamıyordum. Lise diplomalarım, lisans diplomam ve yüksek lisans diplomam büyük kentlere her gidişimde yanımda bulunurdu. Uygun ilan görürsem kaçırmayayım, diye. Ankara'da bir arkadaşım ile sohbet ederken bu güçlükleri dile getirdim. Arkadaşım da tam sana göre Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü'nün doktora ilanı var, kazanabilir misin? Dedi. Ben de elbette cevabı verdim. Enstitü'ye gidip biraz bilgi daha aldım. Hazırlandım.

Yabancı dil ve bilim sınavlarından başarılı oldum. Buradaki hocalarım Prof.Dr. Aydın Taneri, Prof.Dr.Bahaddin Ögel ve Mustafa Kafalı'dan ders almış olmak şansını elde ettim. Sınıf arkadaşlarım da harika insanlardı. Ahmet Semerci, Emekli Generaller Sıtkı Aydınel ve Güngör Cebecioğlu. Çocuklar gibi ders çalışırdık. Varsa, nezaket ve inceliğimin bir kısmını Sayın Aydınel ve Cebecioğlu'na borçluyum. İfade doğru mu bilemiyorum,doktorayı tadını çıkararak yaptık. Galiba ilkokulu da bu heyecan ve güdü yoğunluğu içinde okumuştuk.

Ankara'ya dönüş hazırlığı yaptığım yıl çocuklarım ilkokulu bitirmiş ve Kayseri'de Anadolu Lisesi sınavlarına girmişlerdi. Kızım göreceli olarak daha az başarılı olduğu halde her ikisine de Ankara Anadolu liselerini tercih ettirmiştim. Arkadaşlardan bir kısmı daha düşük puanlı Kırşehir'i tercih ettir. Naklen atanma mazeretine binaen Ankara'ya aldırırsın deseler de hak etmişse kazansın, okulların başarı çitasının düşmesine neden olma hakkımız yok düşüncesiyle bunu yapmadım.

Çocuklar Kayseri'de aynı okulda, arkalı önlü sıralarda sınava katıldılar. Ertesi gün dönüşte cevapları içeren bir gazete alıp yola çıktık. Otomobilde çocuklar cevapları kendi aralarında tartışıyorlar, oğlum kesin kazanıyor kızım ise bir iki soruyla muhtemelen kaybediyor. Ağlayarak Fatih şu iki soru için ısrarla cevap istedim, yardım etmedin diyordu. Bir gerilim halinde yeşil bir alanda, dinlenelim deyip otomobili park ettim. Kızımın ağlamasından mülhem, duygusal gerginlikle bağırarak oğlum ! Ablana neden yardım etmedin? Diye sorduğumda, baba; bu durum sizin şimdiye kadar bana öğütlediklerinizle örtüşüyor mu ? Şeklinde kendisini savunmuş ve bir anda donakalmışım.

Gazi Eğitim Fakültesinde ilan edilen Eğitim Bilimleri Bölümü, Eğitim Yönetimi, Teftişi, Planlaması ve Ekonomisi Anabilim dalı yardımcı doçentlik kadrosuna başvurduğum. Yayınlarım, yönetimdeki başarımlarım ve deneyimlerim dikkate alınarak atamam yapıldı. Niğde Eğitim Yüksekokulu'nda bir süre müdürlük yaptım. Orada bir yükseköğretim kurumu atmosferi oluşturulması, akademik çalışma yapanların işlerinin kolaylaştırılması ve farklı düşüncelerdeki öğretim elemanlarının ders programları ve okulun hedefleri konusunda kaynaştırılması gibi konularda etkin rol oynadım. Elma ağaçlıkları, bağ evleri, Kayardı Bağları,Roma Havuzu ve Kemerler veya Kemerhisar hatırladıklarımın bazıları.

İl Valisi'nin eğitime ve bana verdiği önemi de vurgulamak gerek.

Genç yaşta eğitim yüksekokulu müdürlüğü yapmış olmak devletimin bana verdiği en yüksek onur olmuştur. Bu göreve getirilmeme; yönetim performansımın hocalarım tarafından tespiti ve liyakat ilkesinin uygulamaya konulması olarak bakmışımdır. Yönetimde zirveyi yakalamış olmak bana doyumunu tattırdı. Üst düzey görevler; ilke ve biçimsel unsurlar içeren görevlerdi. Sıkılmaya başladım. Bu görevden ayrılıp Gazi Eğitim Fakültesi'ndeki öğretim üyeliği görevine döndüm. Burada sessiz, sedasız öğretim üyeliğine devam ederken bölüm akademik kurulunda öğrenci af yasası'nın uygulamaya ilişkin bazı hükümleri tartışıldı. Kanun lisanı ve gerekçesine uygun olduğunu sandığım bir tarzla bazı kişisel katkılar sağlamaya çalıştım. Bu tutumum beni yönetim sürecine dahil etmişti. Çıkışta beni odasına davet eden bölüm başkanı mevzuata hakimiyetime ve yönetsel performansıma işaret ederek beni kendisine yardımcı olarak atamak istediğini belirtti. İstemediğimi ifade etsem de benim atamam yapıldı. Dört anabilim dalı, bölüm ve diğer 22 bölümün öğretmenlik meslek dersleri, Gazi'ye bağlı eğitim fakültelerinin eğitim bilimleri koordinatörlüğü, pedagojik Formasyon, M.E.B. Öğretmenlik Formasyon Eğitimleri, 2+2 Eğitim Yönetimi, Teftişi, Planlaması ve Ekonomisi Lisans Tamamlama Programları, İlköğretim Müfettişleri Formasyon Eğitimleri v.b. ağır bir yük ve sorumluluk altına girmiştım.

Milli Eğitim Bakanlığı ile ortaklaşa gerçekleştirilecek eğitim projeleri konusunda bakanlık ve üniversite yetkilileri ilke kararları veriyor, derslerin, kur tanımlarının, programların, akademik takvimin ve akademik personelin temini ve fiilen yürütülmesi ve yönetilmesi bize kalıyordu. Bazı programlarda ders sorumluluğu üstlenmek de gerekiyordu. Bazen dinlenmek kelime ve uygulama da bir şey ifade etmez hale geliyordu. Saat 23.15 sularında dersler bitiyor, eve gitmek yarımı buluyor. Yemek az değerlendirme derken 01'de yat, sabah erken kalk ve 08'de bölümde hazır ol. Yaz tatillerinde de Bolu'da Milli Eğitim Bakanlığı kursiyerlerine Pedagojik Formasyon Eğitimi veriyoruz. Bu projelerin hazırlık, uygulama ve yönetimlerinde aktif sorumluluklarım devam ediyor. Bunların üzerine Polis Akademisi, Gevher Nesibe Sağlık Eğitim Enstitüsü ve Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokullarında da dersler veriyorum.

İnsanın robotlaşması nasıl olur? Sorusuna somut cevap teşkil ediyordum.

Barış Manço ve Cem Karaca

Barış; adı güzel, kendi güzel Barış...

Yeni Ufuk,

Sanat Güneşi,

Geleceğin İnsanı,

Dünya Sanat Adamı,

Milyonların Sevgilisi...

Bir insan ancak bu kadar özel olabilir. Toplum Psikolojisi'nin ilgi odağı Barış olmuştur. Çünkü O; memleket, kendini bilmek, kültür-sanattaki alternatif uygulamalar, pişmanlık, hasret, sevgi, doğa, insan ilişkileri ve gelişim özelliklerini biliyor ve dikkate alıyordu. Türklüğüyle gurur duyan o insanın kendine özgü sanatsal karizması, her düzeydeki insan ve ulusla tesis ettiği ilişkiler unutulacak gibi değil. İnsanlar eserleriyle hayatlarını devam ettirirler. O'nun eserleri, müziği, konserleri, tv. Programları ve özellikle çocukların kişilik yapılarını belirleyici nitelikteki model, tutum ve davranışları O'nu ölümsüz kılacak başlıca işaretlerdir. Çocuklarımızı kahvaltıya belki biz değil Barış amcaları ikna etti. Onlara uykunun önemini O anlattı. Yavrulara zarar vermemek için çocuklara yönelik programlarında çok sevdiği yüzüklerini takmadı. Zengin- fakir, ast-üst, çocuk-yaşlı, eğitim düzeyi düşük – yüksek, O'nun buluşuyla 7'den 77'ye hepimizin sevgilisiydi. Barışı kaybetmek sıradan bir insanı değil sevgiliyi kaybetmektir. Erdemli sevgiliyi kaybetmenin anlamı ve acısı büyüktü. Bu acı; eserlerini, hizmetlerini ve başarılarını hatırladıkça ve paylaşıldıkça azalıyor, Türk Popu'nun böyle bir insan daha yetiştirip-yetiştiremeyeceği konusunu düşündükçe artıyordu.

Artan bu acıya Cem Karaca'nın ölümü yeni acılar katıyordu. Profesyonellikleri, sanat anlayışlarındaki incelikleri, metodolojileri ve iç tutarlılıkları toplumun gözünden kaçmamıştı. Onlar toplumu, toplum da onları keşfetmişti.

Barış'ın Moda'daki evi, Atatürk Kültür Merkezi, Levent Camii Ve Kanlıca Mihrimah Sultan Kabristanı tören sırasında görülmeye değerdi. Sanki İstanbul ve Türkiye ayakta idi. Tüm tv.

Kanalları ve basın hareket halindeydi. Türkiye'deki tüm insanlar ve hatta birçok ülke insanı gönül bağıyla oradaydı. Cem Karaca için de aynı şeyler söz konusu olmuştu. Sanki tarih tekerrürdü.

Barış; kendisi için, toplumumuzun birliği ve beraberliği için yeterince özveride bulundu, sanatsal karizmasını ortaya koydu ve dua etti. Biz de onlar için dualar ediyoruz. “ Veren Allah alır canı” isimli parçasındaki ilahi içerikli beşeri tespiti uyarınca Barış sevgi seli içersinde ebediyete uğurlanmıştır. Aynı sel Karaca için de akmıştır.

Türk Popu temel taşlarını yitirmiştir. Türkiye kendilerini ve toplumu geliştiren dinamik sanat figürlerini, sanat elçilerini kaybetmiştir. Milli kültür, milli birlik ve beraberlik, çağdaş çizgi, çağdaş yaklaşım ve imaj yenilikleri ancak böyle başarılabilirdi.

İki Hata

Bir programa öğretmen yetiştiren yükseköğretim kurumlarını bitirdikten ve en az üç yıl başarılı öğretmenlik yaptıktan sonra öğrenci seçme sınavı vasıtasıyla öğrenci kabul ediliyordu. Yani bu statüdeki öğrencilere öğretmen- öğrenci diyebiliriz. Zaten bir eğitim kurumunda öğretmenlikleri de devam ediyordu. Hedef kitle yetişkin öğretmenlerden oluşunca iletişim farklılık gösteriyordu. Çünkü bütün bölümlerde genç yetişkinlere bir anabilim dalında da yetişkinlere derse girince tutum ve davranışları ona göre ayarlamak gerekiyordu.

Yarıyıl başında III.sınıflarda; kamu yönetimi, merkezi ve yerel yönetimler veya örgüt psikolojisi derslerinden birinde, merkeze yardımcı olarak nitelediğimiz kuruluşlar üzerinde duruyorduk. Milli Güvenlik Kurulu üzerinde tartışma ve değerlendirmeler devam ederken yarı frapan sayılabilecek bir kıyafette, güzel bir bayan, öğretmen-öğrenci kapıyı çaldı. Ders ortası olmasına rağmen buyrun, dedim. Gülümseyerek bir sıraya geçti ve oturdu. Konunun güvenlikle ilgili merkeze yardımcı kuruluş olduğunu fark eden öğrenci hemen söz istedi. Sonradan geldiği ve konunun başlangıcındaki giriş ve gelişmelere yabancı olduğu önyargısıyla söz vermek istemedim ve görmezlikten geldim. Söz istemekte sınıfın da farkında olacağı şekilde ısrar edince söz hakkı verdim. Özetle; MGK'nın baskı ve sansür organı olduğuna işaret etti. Öğrenciye yönetimin temel kavramları, merkezden yönetimin yarar ve sakıncalarını, yönetim kuramlarını, AB ve ABD'deki Ulusal Güvenliklerine yönelik benzer uygulamaları ve üniter devlet anlayışımızı dikkate alarak denetleyici ve sondaj niteliğinde sorular sordum. Cevaplayamadığı her sorunun ardından bir yenisini sormak gibi ilkel ve acımasız sayılabilecek bir yöntem uyguluyordum. Yetişkin öğretmen-öğrenciler sınıfından yükselen itirazlar da beni durduramıyordu. Görünüş geçerliği yüksek, güzel bir öğretmen öğrencinin ulusal güvenlik konularında birikim ve bilinç yetersizliği ile birlikte temelden yoksun ön yargılara sahip olması beni çileden çıkarmıştı.

Gülümseyerek sınıfa giren öğrenci ağlayarak sınıfı terk ediyordu. Öğretmenlik mesleğinde ikinci büyük hatamı yapıyordum. Mezuniyetimin ilk yıllarında sağlık meslek lisesinde arkada oturup ayağa kalkmayan bir kız öğrenciye “bekle, birazdan vinç gelecek ve ayağa kalkman için sana yardımcı olacak” demiştim ve biraz kilolu olduğunu sonradan fark ettiğim

öğrenci yarıyıl boyunca, beni gördükçe ağlama nöbetine tutulmuştu.

İkinci büyük hatamı ders bitince daha somut bir şekilde görmeye başladım. Bütün sınıf mateme bürünmüştü, sanki. Öğrenci, İkinci ve üçüncü haftalarda derse gelmedi. Bir kelimelik haber alamıyordum. Sınıfın ağzını bıçak açmıyor, sorularına cevap alsam da kerhen. Jest, mimik ve hareketler ya da beden dili. Ders süresince keşke şu beden dili diye bir şey olmasaydı, dediğim çok oluyordu. Galiba dördüncü haftaydı, koridorda yakaladım. Sanki dünyalar benim olmuştu. Yanına gittim, kaba ve öğretmenlik meslek ilkeleriyle örtüşmeyen davranışına işaretle özür diledim. Hayret ! Hiç beklemediğim şekilde o da benden özür diliyordu. Ders ortasında girişinin ve söz almakta ısrar edişinin hata olduğuna vurgu yapıyordu.

Sınıf arkadaşları arasında rencide edilmiş, kişiliğinin zedelenmiş olması gerçeğini dikkate aldım. Sınıfta kendi katı duruşumu, bilişsel, duyuşsal ve davranışsal bağlamdaki kusurlarımı tartıştım. Hem meslektaşım hem öğrencim olan arkadaşımız konuyla ilgili söz alarak kendi kusurları üzerinde durdu. Sınıf belki de; o zamana dek hiç tanık olmadığı bir diyaloga tanık oluyor, dikkatle ve sevinçle gelişmeleri izliyordu. Bu aşırı düşmanlığın sevgiye dönüşmesi olasılığı vardı. Bu bizim mesleki deneyimlerimizle netleştirdiğimiz, etik olarak belirlenmiş standartların dışına çıkmama anlayışımız doğrultusunda olasılık olmaktan çıktı. 12 yıla bir hata yada 24 yılda iki hata. İster çok, ister az bulun.

Bir meslek ömrü boyunca öğrencilerim ve maiyetimde çalışan hiçbir kimseyle ilgili disiplin sorununun olmadığı. Ceza ile insanların okula veya aileye kazandırılabilmesi kanısını taşımadım. Özgürlüğün sorunların çözümünü kolaylaştıracağını ve insanlardaki sorumluluk duygusunu geliştireceğini düşündüm. Bu düşüncemi başta kendi çocuklarım olmak üzere sınıflarımda ve okullarda uygulama olanağı buldum.

Çocukların ve de öğrencilerin yakın ilgi, sevgi, şefkat görmesi ve sosyal risklere karşı korunması gereği ortadadır. Özgürlük anlayışı bu kavramların sınırlarını zorlayıcı nitelikte olmamalıdır.

Hep Birlikte Büyüdük

İlk çocuğa, yani kızım Meryem doğduğunda eşim 15, ben ise 20 yaşında idim. Yani üniversite ikinci sınıf öğrencisi idim. Bir yıl üç ay sonra ikinci çocuğumuz yani Fatih dünyaya geldi. Eşim adölesan döneminin ortasını ve sonlarını, ben de genç yetişkinlik dönemlerimi yaşıyordum. Daha doğrusu iş, meslek, öğrencilik, eşim, annem ve babama karşı sorumluluk taşıyordum. Sorumluluk alanım çok fazla bana karşı sorumlu olan çok azdı. O da eşim, Sündüs'tü. Biz yetişkinliğin başlangıcında iken çocuklarda ilköğretim ve ortaöğretim basamaklarını hızla tırmanıyorlardı.

İlköğretime bir yıl sonra başlayan oğlum seviye ayarlamasında sınıf atlayarak ablasına yetişti. ODTÜ'de hazırlık muafiyetiyle de hızlanan yüksek öğretimini kızımdan bir yıl önce bitirdi. Özetle benim doktora öğrenciliğim sona erdikten on yıl sonra küçük çocuğum fakülteyi bitirmişti.

Kimi modern insanlar, biz çocuklarımızla arkadaş gibiyiz diye söze başlarlar. Oysa bizim için gibisi fazlaydı. Biz çocuklarla arkadaşlık. Okullarda konulan zorunlu-seçimlik dersler gibi. Öğretim üyelerine derslerin dağılımı eşit olsun diye seçimlik derslerin başına zorunlu kelimesi eklenir. Öğrenci de ders seçtiğini sanır. Oynama-şıkıdım gibi bir şey. Toplumsal hayatın çelişkileri galiba aileye ve her düzeydeki örgün eğitim kurumlarına da yansıyor.

Bizim çocuklarımızla münasebetlerimiz zorunlu-seçimlik olarak arkadaşlık anlayışı çerçevesinde oluştu. Bu durum herkesin kendi rolünü oynamasına mani değildi. Bunda sosyal bilimler (sosyal çalışma) eğitimi almam ve aldığım eğitimi eşimle paylaşmam kolaylaştırıcı rol oynadı. Almış olduğum din ve sosyal bilimler eğitimleri hemen her sosyal sorunda bir çıkış yolu bulmamı ve gelecek için ümitli olmamı sağlıyordu.

Bütün bu konular üzerinde bende oluşan kanyı okuyucu ile neden paylaşmak istediğimi tam anlamış değilim. Galiba gelişimsel olarak birinci muhasebe dönemini (45-50 yaşlar) idrak ediyorum. Bu muhasebe dönemi insanın kendi kendisiyle ilk hesaplaşma sürecini içerir. Yani insanların mesleki, akademik, ekonomik ve çocuk yetiştirme bakımından hangi düzeyde olduğunu sorgulaması hali olarak, ifade edilir. Daha özet bir

ifadeyle insanlar sosyal, siyasal ve ekonomik hayattan neler alabildiklerini hesaplarlar. Biz de bu hesaba takıldık galiba.

Almak mı? Vermek mi?

Çeşitli makalelerimde konuya almak mı, vermek mi? Şeklinde yaklaşmışım. Oysa yönetim alanıyla ilgili olduğumu sandığım bir yabancı kaynakta yazar vermek mi? Sorusunu öne almıştı. Bu bizim, ne kadar özverili ve toplumcu olsak da önce almak temel düşüncesinden bir türlü vazgeçemediğimizi göstermesi bakımından önemli.

Çocuklar, kendilerini dünyanın merkezi olarak görür ve hep ne ya da neler elde ettiğine bakar. Bu özelliğin kaydedilen toplumsallaşma paralelinde almak biraz da vermek, almak-vermek, vermek- almak ve sonuçta da vermek şeklinde ortaya çıkmalıdır. Özgerçekleştirim bu olsa gerek. Tarih; başta Atatürk olmak üzere, kimi insanların hiçbir çıkar gözetmeksizin kendilerini topluma ve devlete adadıklarına yani verdiklerine tanıktır.

Kendi özel işletmelerinde,kamu kurum ve kuruluşlarında, gönüllü kuruluşlarda yönetici ve işgören olarak çalışıp hep ne aldığının hesabını yapanları, yoksulluk sınırı içinde yaşayan milyonlarca insanımız affetmeyecektir. Onlar affetse bile bu insanlar tarihe karşı sorumlu olacak ve sorumlu kalacaklardır.

Bizim kültürümüzde almadan vermek Allah'a mahsustur, anlayışı egemen anlayış haline getirilmiştir. Almadan vermek kutsal bir anlayış olduğuna göre biz oraya yürürsek daha doğru bir yaklaşımı benimsemiş olacağız. Hazreti Peygamberin “veren elin, alan elden daha hayırlı olduğuna” işaret etmesi bu bakımdan manidardır. Toplumsal düşüncelerin temelinde milli ve dini kültür unsurlarından kaynaklanan kriterler vardır. Bu bağlamda zekat, sadaka ve sosyal yardım uygulamaları ziyadesiyle kayda değer niteliktedir.

Sevgi ve saygıda da önce vermek esası vardır. Çocuklarımıza ve öğrencilere sevgi ve saygı verilmeden karşılığı alınamaz. Geçici bir durum olursa da devamlılık söz konusu olamaz. Sevgi ve bilginin paylaşıldıkça arttığı gerçeğini görmek pek de zor değildir. Eş sevgisi,çocuk sevgisi, bilim sevgisi, meslek sevgisi, akraba sevgisi, arkadaş sevgisi,doğa sevgisi,hayvan sevgisi, yeşil sevgisi ve hepsinin toplamı olan insan sevgisi. 10-12 sistem ve 15 milyon canlı içinde en mükemmel sistem insan. Nerede dursak, nereden

baksak insan sevgisi her sorunun çözümlü, her sorunun cevabı olarak ortaya çıkmaktadır.

Hele bir anne-baba sevgisi var ki, bambaşka. Anlatılması ve anlaşılması çok güç. Sevginin pınar olup aktığı, akarken değerinin bilinemediği ve kurak yerlerin sulanıp yeşertilemediği bir tür. Bu tür; en içten, en berrak ve karşılık gerektirmeyen, hayat ve şifa dolu, kendine özgü. Kişilik kuramcılarının üzerinde durduğu, bizim hayatın rutinleri içinde yeterince algılayamadığımız insanlığı ayakta tutan sevgi türü.

Devleti ve devletleri ayakta tutan şey de vermekle ilgili. Yani VERGİ. Modern, temel vatandaşlık becerisine sahip, sorumlu insanların üzerinde titizlikle duracağı kavram ve uygulama. Devlet; adaleti, iç ve dış güvenlikle ilgili görevleri, altyapı hizmetlerini,örgün ve yaygın eğitimle ilgili her düzeydeki sorumluluklarını aldığı vergi oranında yerine getirebilmektedir. Vergi daireleri bize tebessüm etmese de biz onlara güler yüzle yaklaşacağız. Kazandığımız her kuruluşun vergisini ödeyerek hem kendimize hem devlete olan güveni arttıracacağız. Vergilendirilmiş kazancın kutsal olduğu, çocuklarımızı helal lokma ile yetiştirmenin öneminin buradan başladığını bileceğiz.

Tüm vergilerimi ödemek üzere Mali yılın ilk gününde koşarım. Bilgisayar programlarının hazır olmadığı, uygulamada bazı tereddütler olduğu gibi birçok gerekçe ile geri çevrilirim. Her çevrilişimde suçlu adam psikolojisi içinde vergilerimi ödeyinceye kadar yaşarım. Birinci veya ikinci haftanın sonunda vergilerimi öder ve derin bir oh çekerim. Bu rahatlık yeni mali yılın başına kadar sürer gider. Eskiye oranla vatandaşın dikkate alınması, adam yerine konması konusundaki göreceli davranış değişikliğini de görmekte yarar var.

Ev Alacakmış (!)

Siyaset ve meslek stratejilerini birlikte geliştirdiğimiz, lisans ve yüksek lisansta hep almayı alışkanlık haline getiren okul arkadaşım genç emekliliğimde pr telaş bize geldi. Antalya ve muhtelif illerdeki gayri menkulleri yokmuş gibi kiracılıktan kurtulmak istediğini ifade ederek, İncirli'den ev satın alacağını belirtti. İstem dışı ödeme planını sordum. Ben de onun için gelmiştim, dedi. Sen ikramiyeni (7.5 milyar) bana ver. Ben sana onu taksitle dolar bazında geri ödeyeceğim, dedi. Yirmi ksur milyara aldığı daireyle ilgili hesabın odağında ikramiyem vardı. Daire alınırken senin katkın ne olacak diye sordum. Sıkışırsam arabamı satacağım, belki kayınpederden, pederden de para isterim, demekle yetindi. Eşimin beden dili ile yaptığı tüm uyarıların aksine, arkadaşımın sınırsız ihtirasına dur demesini sağlamak üzere, geldiği yerin bir banka şubesi olmadığını, yanlış bir yere geldiğini ve bu yaklaşımını hiç doğru bulmadığımı ifade ettim. Kendi kendime ğretim yeliğine dönüp çıkar ilişkilerinden arındırılmış sade yaşantımın devam etmesi gerektiğine karar verdim.

Evi yine satın aldı. Nasıl ve ne şekilde aldığını merak etmedim. Görüşme talepleri hep ondan geldi. Dünya görüşlerimizin aynı olduğunu sandığım nice insanları vermek noktasına gelemedikleri için gönül defterinden sildim. Konulara karamsar bakmaya başladığım her zaman imdadıma lisans ve lisansüstü düzeylerde okuttuğum dersler yetişti. Sıkıntı ve sorunlarımın ilacı dersler oldu. Gençlerden olumlu enerji aldım. Hayatımı, olumlu değerdeki tüm düşüncelerimi onlarla paylaştım. Düşüncelerimi yaşatacak onbinler oluştu.

Ve Bürokrasi

Klasik örgüt kuramlarından bürokrasi önemli. Bazen kırtasiyecilik, bazen tüm kamu örgüt ve personelini ifade etmek için kullanılıyor. Max Weber'in bürokrasisi hem eleştiriliyor, hem de kendisinden vazgeçilemiyor. Mikro ve makro düzeylerde bürokrasi ve bürolar işlevselliğini sınırlı da olsa devam ettirecektir. Hiyerarşik zincirin en alt ve en tepe noktasındaki yöneticiler devleti millete karşı temsil de ederler. Toplumun devletle temas noktalarını ilke bazında bu yöneticiler oluşturur. Kamu Yönetimi Temel Kanunu'yla ara kademe yöneticileri azaltıldığı için taban ve tavan ile yerel yönetimler daha da önemli hale gelmiştir.

Bürokrasi ; bürolar, bürolardaki iş akımı,hiyerarşi, hiyerarşi kudretinin unsurları, uzmanlık, deneyim, ehliyet ve liyakât gibi kavram uygulamaları kapsar. Merkez, taşra, yerel ve akademik yöneticilerde aranan ve aranması gereken nesnel kriterleri bürokrasi kuramı ve modern yönetim anlayışı belirlemiştir. Bunlara performans dayalı kriterler de eklenmektedir. Ülkemizde bu kriterlerin aksine her dönem Yasama Organı ve Bakanlıklar üst düzey görev isteyen insanlarla dolup taşmaktadır. 70'li yıllardan itibaren izleyebildiğim kadarıyla hep almak peşinde koşan, münasip bir genel müdürlük veya genel müdür yardımcılığı isteyen yüzlerce insan tanıdım. Bunlara yargıçları,diplomatları ve emniyet mensuplarını dahil edemem. Bu gibi istisnalar var. Diğerleri kategorik olarak hepsi birbirine benziyor. İktidar partisinden olduklarını ve memuriyetleri sebebiyle kendilerinin “ gizli partili “ olarak nitelendirilebileceklerini ifade ediyorlar. Birçok partinin iktidardan düşmesi, Türk siyasi hayatından silinmesi veya olabildiğince küçülmüş olmasında bu gizli partililerin etkin rol oynadığı bilinmektedir. Görev istenmez verilir anlayışı yanlış olmakla birlikte belirli yerlerin modern dilencilerin uğrak yeri haline getirilmiş olmasını üzüntüyle izlemek mümkündür.

Meslek hayatımda Üniversiteyi bitirdiğim günlerden itibaren çok uzun süreler, yöneticilik yaptım. Müessese müdürlüğü, Bölüm Başkanlığı, Dekan Yardımcılığı ve Eğitim Yüksekokulu müdürlüğü dahil tüm yönetsel görevlere üstlerimin tensibi üzerine atandım. 3 Kasım 2002 genel seçimlerinde milletvekili aday adayı oldum. Önseçim ve seçimde gereken performansı ziyadesiyle gösterdim. Sosyal Hizmetler Akademisi'ni dereceyle

bitirmiştim. Korunmaya muhtaç çocuklarla ilgili master, Cumhuriyet Döneminde Sosyal Hizmetler ve Sosyal Hizmet Müessesleri konusunda doktora tezi hazırlamıştım. Sosyal Hizmetler Akademisi'ni bitirdiğim **günlerde** Atatürk Sanatoryumu Kreş ve Gündüz bakım evini kurdum, açtım ve yönettim. Sosyal hizmetler alanına ilişkin orijinal makalelerim ve bilimsel çalışmalarım; üst düzey yöneticilik deneyimlerim kısacası müktesebâtım Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü'nü talep etmeye zorladı. Amacım almak değil vermektir. Kime ya da kimlere ? Sokak Çocuklarına, Kimsesiz çocuk, genç, yetişkin ve yaşlılara, korunmaya muhtaç çocuklara ya da eğitime ve modern sosyal hizmet programlarına ihtiyaç duyan herkese. şimdiye kadar olduğu gibi Millete ve Devlete.

Münasip bir görev isteyenler; hayatını spesifik bir uzmanlık alanına vakfetmiş, kendisini kanıtlamış olanlara tercih edilebilmektedir. Bilenle bilmeyenin bir tutulmasından değil, alanı-konuyu bilmeyen ve münasip bir görev isteyenlerin öne alınmasından söz etmekteyiz. Bu durumun küçük bir düş kırıklığı yarattığını teslim etmeliyim. Bu tür durumlar, kendini denetleme güçlüğü çekenleri ihtirasa sürükleyebilir. Kendi kendimizi denetlemede yararlandığımız bazı kolaylıkların ne kadar işe yaradığını böylece bir kez daha görme ve yaşama imkânı bulduk. Her şeyde bir hayır vardır, denmesinin sebebi de bu olsa gerek. İçi boş, sanal gibi görünen bu paragrafı, bürokrasi ve siyaset coğrafyasını yeniden okuyarak dolduruyorum. Genelde çok insanın, özelde 78 Kuşağı'nın (mezunlarının) bu paragrafı iyi okuyacağı ve eksiklikleri iyi tamamlayacağı kanısındayım.

Annem ve Babam

Onlardan bir başkası bahsedecek olsa sakın hasta oldular, asla öldü ya da öldüler demeyin diye baştan uyarırdım. Ama kendime sözüm geçmiyor. Daha doğrusu baba anne, anne anne, anne-baba ve biricik kardeşimin ölümleri ahiret gerçeğine teslim olmak gerektiğine somut örnek teşkil ediyor. Ölümü anında ambülansta refakatçi olan eşimin anlattıklarına göre annemin gülümseyen yüzü hiç aklımdan çıkmıyor. Onun hayata ve hayatın sanal gerçeklerine gülümsemekte olduğunu görür gibi oluyorum. Annem köyünden 12 yıl ayrı kaldı. Babam sigorta emeklisi olunca bitnel* olarak köye döndüler . Köyden ayrı kaldıkları süre içinde köyle olan bağı annem hiç kesmedi. Her yaz ve gereken her an köyüne gitti. Evini, biricik elma ağacını, biricik eriğini, söğüt ve kavak ağaçlarını ve tarlalarını büyük bir titizlikle korudu.

Ankara'da geçirdiği 12 yıl içinde de beni ve torunlarını korudu. O ne korumak, o ne güzellik ve o ne çeviklikti. Felç riskine karşı organlarını hareket ettirmesini her istediğimde hemen gerekeni yapıyor, ölümünün bir-iki saat öncesinde bile, hiçbir konuda üşengeçlik göstermemeye devam ediyordu. Belki de annem bu çevikliğini, dirik ve dinamik yapısını Azrail (a.s.) gösterememişti. Ona gülümsüyordu.

Onun yanında her tavuğun, her koyun, keçi ve büyük baş hayvanın ayrı bir yeri vardı. Doğanın, bugün hiçbir işe yaramadığı şeklinde düşündüğümüz derenin kenarı ve deredeki söğüt ağaçlarının değeri dahi çok büyüktü. Tarlalarımızdaki çakıl taşlarını da sevdiğini teslim etmeliyim. Bizimle piknikten oldukça haz duyardı. Belki de annem bunları hatırlıyor, bunlara

* **bitnel:** Eksiksiz, bir bütün olarak, komple.

gülümsüyordu. Gülümse anneciğim gülümse, gül gibi evlat ve torunlar yetiştirdin belki de bunların sevincini yaşıyorsun. Gülümsemeyi sen rakamlarla ifade edilemeyecek ölçüde hak ettin. Biraz da bizim gülümsememiz için dua etmeyi de unutma.

Bana hastadan, ölenden, yitenden bahsetmeyin neşeli olalım, neşeli kalalım diyen Anadolu beyefendisi babama ne demeli. Karamsarlık, problem ve kısır tartışmalardan hiç hazzetmeyen babam çok iyimserdi. Bu iyimserliğini iki kez ciddi rahatsızlığında da hissettirdi. Birinci rahatsızlığı umut dolu bir sonuçla netleşti. On sene daha yaşamak istiyorum diye tutturursa da altı sene daha yaşayabildi. Kendine, bana ve hayata güveni tamdı. Onun için bu unsurlar kendisine yanlış yapmaz, yardımı esirgemezlerdi. Esirgemediler de. Ama yetmedi. İkinci önemli rahatsızlığında hekimlerle görüşüm, yarına iyileşeceksin dedim. Gülümsedi ve bana cevap vermedi. Belki de Azrail (a.s.) ikaz ziyaretini çoktan yapmıştı. Eve dönüşte kaygı+endişe+gerilim+stresten oluşan bir bomba gibiydim ve patlamak üzereydim, eşime bu durumu haksızca ifade edip camları sonuna kadar açmasını istedim. Eve ulaştığımızda beklenen haber geldi, bomba ağlayarak etkisiz hale getirildi. Son defa annem eşime, babam da bana gülümsemişti.

Başlangıçta söz ettiğim edebiyatçı gibi önemli adam olamadığıma mı tebessüm ettiniz bilemiyorum. Göreceli bir üstünlük sıralaması olan makamların en önemlisi öğretmenlik makamıdır; anneciğim, babacığım. Siz müsterih olun ben yeterince tebessüm edemesem de tebessümü öğrencilerime ve çevreme titizlikle önermekte olduğumu bilin ve müsterih olun.

İnsanların ailesine, sınıfına, meslektaşlarına, komşularına ve topluma tebessüm etmesi olumlu elektrik yayması ne güzel. Ahirete gidenler bize tebessüm ettiklerine göre biz de ara sıra ahirete pas atsak, tebessümle. Belki kendimizi kötülüklerden, ihtirastan ve dünyanın merkezi sanmaktan kurtarırız.

“Eksik olmasınlar” tümcesi belki anne-baba yoksunluğunun önemine işaret içindi. Her tebessüm eden bana annemi-babamın eksikliğini hatırlatıyordu. Çocukken yetişkinlerden duyduğum “Allah elden ayaktan düşürmesin”, eksik olmasınlar gibi cümleler ne kadar önemliymiş meğer. Onların dualarını Tanrı eksiksiz kabul etti, elden ayaktan düşürmedi, sağlıklarında olduğu gibi hastalıklarında ve ölümleri halinde de biricik yavrularına yük

olmadılar. Bu ne incelikti. Eğitimde bizler yaşayarak öğrenmeyi kalıcılık bakımından hep önemli sayarız. Biz de bazı gerçekleri yaşayarak öğrenmiş olduk.

De facto (fiili durum)

Fiili durum; kuralların önceden belirlenmemesi sonucu oluşan durumdan vazife çıkaran öğrenciler ve örgüt üyeleri kural koymakta ve kendi kurallarını uygulamaktadır. Kimi öğretmenlerin derslerinde öğrenciler öğretmen adına hareket ederek sınıfı susturur, yönlendirir ve bazı kararları verir ve uygular. Burada eksikliği bir yerde aramak bizim sorunu çözmemizi engeller. Sorun merkezi kurallar, okul kuralları ve sınıf kurallarında olduğu gibi öğretmenin işlemekte olan ders sürecinde öğretme ve öğrenmeye ilişkin stratejilerini yenileyememesinden de kaynaklanabilir. Öğretmen öğretmenlik, öğrenci öğrencilik rollerini oynayamaz hale gelir. Burada modern pedagoji ve akademik performans bütünüyle ele alınabilir.

Fiili durum ailelerde de görülür. Kurallar açık olarak önceden ortaya konulup içselleştirilememişse üyeler sorumsuzluğa ve başıboşluğa sürüklenebilir. Anne annelik, baba babalık, çocuk çocukluk rollerini aksatmaya başlar. Bu rolü oynamak ona yeterince haz vermez hale gelebilir. Sıcak çekici bir ortam olması gereken ailenin itici hale gelmesinin önemli etmenlerinden birisi fiili durumdur. Kuralları kimin koyduğu, aile üyelerinin bu kuralların önemine inanıp inanmadığı, katılıp katılmadığı gibi konularda belirsizlikler vardır. Bu belirsizlikler endişe, kaygı ve sonuçta gerilimleri beslemektedir. Sorunu salt ekonomik bakımdan veya sosyal güvenlik nokta-i nazarından görmek bizi yanıltabilir.

Önceden belirlenmiş kurallar yenisi konuluncaya kadar titizlikle uygulanmalıdır. Bu konuda sade vatandaşlara görev düştüğü gibi yönetenlere de büyük görev düşmektedir. Yöneticiler bu bir genelge, yönerge de olsa titizlikle uymalıdır. Yasalardaki tercihan önerisi dahi idarenin takdir yetkisini bağlı yetki haline getirmektedir. Yönetim stratejilerini yenilemek, performansı arttırmak ve psikolojik sözleşmeye uymak varken, efendim çağa uymuyor demek yetmez. Uymuyorsa değiştireceğiz. Kural anarşisinin toplumları nereye doğru götüreceğini önceden kestirmek zordur. Yönetimin sağlığını tehdit eden en önemli virüs; ailede, okulda, sınıfta olduğu gibi fiili durumdur.

Müteselsil Sorumluluk...

Sorumluluk duygusu, okulöncesi eğitimin sonları ve ilköğretimin başlarından itibaren çocuklara kazandırılır. Biz de aile ve öğretmenler ilkokuma-yazma, dört işlemi öğrenme sorumluluğunu bile kendileri üstlenirler. Çocuklarda sorumluluk alma duygusu değil, sorumluluğu paylaşma duygusu gelişmeye başlar. Başarısızlık hallerinde sorumluluğu aile üstlenir ya da öğretmenin üzerine yıkar. Nice veliler gördüm ki, okuma-yazma dahi bilmedikleri halde çocukların okul başarısızlıklarının sorumluluğunu öğretmene yıkmakta hiçbir sakınca görmezler. Yine nice enteller gördüm ki, kendi başaramadıklarını çocuklarının başarmasını ve böylece çocuklarının kendi ihtiraslarının aracı olmasını isterler.

Çocuklar, oluşan bu boşlukları kendi amaçları ve oyun ağırlıklı yaşam beklentileri doğrultusunda değerlendirirler. Onlar sorumlulukları öğretmenden başlayarak sınıf arkadaşlarına ve yakın çevreye yöneltir. Sorumluluğu üstlenmeyen çocuklarına cevaben; “ ne de güzel konuşuyorsun biricik yavrum “, derler. Vaktinde sorumluluk kazandırmak yerine, aileler; çocukları denetlemek, baskı altında tutmak, yarış atı programlarına tabi kılmak gibi sonuçları içeren uygulamalar gerçekleştirirler. Beden ve ruh sağlığı içinde olmanın ve hayata hazırlanmanın bu süreçte hiçbir önemi kalmaz. Varsa yoksa bir üst öğretim kurumu sınavlarına hazırlanmak. Bu sınavlarda başarılı olanlar el üstünde tutulur, başaramayanların vay haline. Bu sonuç, bu stres, ya da tehlikeli son, çocukları ve gençleri müteselsilen sorumluluk sürecine götürür.

Bir üst öğretim kurumu sınavına girip başarısız olanlar, girişimci ruha sahip olmayanlar, ticaretle uğraşıp başarısız olanlar, zarar- ziyan edenler, tüm başarısızlar; öğretmenim, anam-babam, kardeşlerim, büyükannem-büyükbabam, amcam-dayım, halam-teyzem ve hatta komşum sebep oldu savunması yapmaktadırlar. Kendilerine süttten çıkmış ak kaşık rolü biçerler. Bu anlayışta çocukların yetiştirilmesinde üstüne vazife olmadığı halde müdahil rol oynayan akraba çevresinin etkisi de büyüktür. Kişiliği yeterince gelişmemiş, gerekli özgüven ve özsayıdan yoksun insanlar yerine, doğrudan anne-babası tarafından yetiştirilmiş, kişiliği zedelenmemiş, daha serbest sevgi, saygı, şefkat ve oyun ortamlarında doyurulmuş çocuklar daha bağımsız ve sorumlu olacaktır.

Kamu örgütlerinde ortaya çıkan olumsuzluklarda gözlenen havale sistemi müteselsilen sorumluluk anlayışının daha da gelişmiş halidir. Başarıyı tek elde tutmak, başarısızlığın azından üstleri, çoğundan da astları sorumlu tutmak şeklinde ortaya çıkmaktadır. Kamu örgütlerindeki yolsuzluk, suistimal ve çürümüşlüklerin bir nedeni de toplumsal anlayışın müsait olması nedeniyle sorumluluktan kaçış ve sorumluların bulunamamasıdır.

Müteselsilen sorumluluktur ki; ev kadını mutfağa girmez, elektrik mühendisi yüksek gerilim hattına çıkmaz, inşaat mühendisi inşaata girmez, ziraat mühendisi tarlaya gitmez, öğretmen okula girmez, öğrenci sınıfa girmez, sınıfa girse bile konuya girmez, konuya girse konunun özüne inmez, öğretim ve akademik öğrenme zamanını iyi kullanmaz, aile üyeleri ailenin, meslek örgütü üyeleri mesleklerin, özetle yaşadıklarını sananlar hayatın içine giremezler. Ev kadını sorumluluğu çocuklara, mühendisler teknisyenlere, öğretmenler öğrencilere, öğrenciler öğretmenlere yükler. Sonuçta kimse sorumluluk almak istemez.

Esasa inen, başarı ve sorumluluğu yakalayanlar da büyük olasılıkla alan dışına itilirler. Bu bakımdan esnek alan politikası zorunluluk haline gelebilir. Birçok diploma ve mesleğe sahip olmak sizi ancak ayakta tutabilir. Her alanın görünmeyen sahipleri vardır. Özgünlük, yaratıcılık, mesleki performans, uzmanlık ve kariyer alan hakimiyetini elinde tutanlar için büyük tehlikedir. Pabuçlarının dama atılmasından ve hakimiyetlerinin zedelenmesinden korkar ve her türlü önlemi alırlar. Pabuçların dama atılması da çözüm olmayabilir. Alan hakimiyeti sahiplerinin ayak seslerini duyma zorluğu çekebiliriz.

Müteselsil sorumluluğu ve sorumluluktan kaçışı en iyi açıklayan kavram her dönem “enkaz devraldık” edebiyatıdır.

ANI-KANI, DURULUM YA DA SONSÖZ

Her insan önemlidir.

Yazılmamış da olsa yaşanmış , her şey önemlidir.

Yaşanmış her şey, yazılmaya değer.

Her insan saygıya lâyıktır.

Metinleri okumak kolay, insanları okumak zordur.

Önemli olan zoru başarmaya çalışmaktır.

Anlamları ortak kılmanın en temel yolu; insanın bulunduğu yeri ve zamanı doğru tespit etmektir.

Dünya küçülse de büyüse de insan büyüktür.

Her insan üzerine vazife olmayan işler kadar kendisiyle de ilgilenme sorumluluğu duymalıdır.

İşçi, memur, öğretmen, subay, lider ve hatta temel vatandaşlık becerilerine sahip yurttaş olacaksan Atatürk'ü OKU, ANLA ve DÜŞÜN.

Zamanı ve bilgiyi yönetme güçlüğü çeken insanlar esarete hazırlanıyor demektir.

İnsanlar sürü değildir. Özgünlük, yaratıcılık ve orijinallik hayatı anlamlı, yaşanabilir hale getirir.

İnsan yığınlara değil, göreceli de olsa gerçeklere destek vererek yücelir.

İslâm'ı öğren. Hayatı kucaklayan ve kucaklatan, doğa ve davranış bilimleriyle örtüşen bir din olduğunu göreceksin. İslâm'ı öğren. Aksi takdirde yaşamakta olduklarını din zannedeceksin.

Yöneten, kendin sorun olma. Böylece peşinen sorunların yarından fazlasını çözmüş olursun.

*T*am beş yaşındaydım. Muammer kardeşi İsmail, Arif, Merdan ve ben Kaş'ta çelik çömlek oynuyorduk. Annemi iki de bir gelip akşam oluyor eve gel, diye ikaz ediyordu. Oyun sona ermeden arkadaşlara oyunu bırakacağımı söyledim. Arkadaşlar nedenini sordular. Ben de ajansı dinleyeceğimi söyledim. Bana çok kızdılar. Annemi gerekçe göstersem belki bu kadar kızmayacaklardı. Ne ajansı diye üzerime yürüdüler. Muammer bırakın gitsin, onu bir daha oyuna almayız görür gününü diye tepki gösterdi. Anı kurtarmak önemliydi. Sonra herkesin ilgili olduğunu antıdığım Menderes'in asılması konusundaki gelişmeleri izlemek çelik çömlek oynamaktan daha çekici geliyordu. Belki bir bardak çay içmek, yetişkinlerle birlikte olmak şansımı da yakalamış olacaktım. Köyde, bataryalı radyosu olan tek kişinin yanı Dursun Ağa'nın evinin yolunu tuttum. Evimizdeki zorunlu yemek ve zorunlu uykudan hem çok daha iyiydi ajansı dinlemek. Çay vermezlerse dahi büyüklerin gelişmeler hakkındaki yorumunu dinlemek önemliydi. Hayret! yetişkinler bu konuya benden de çok önem veriyorlardı. Ajansı saati gelince insanlar işi-gücü bırakıp Dursun Ağa'nın evine koşuyorlardı. Ben de koştum.

22 Basamak olduğunu sonradan öğrendiğim tahta basamakları hızla çıktım. Radyonun bulunduğu odanın kapısını çaldım. İçeri hınca hınç doluydu. Sigara dumanları dışarı çıkıyor ve ben de içeri giriyordum. Dursun Ağa'nın büyük oğlu Veli amca devirdi ve ayağa kalktı. Kalabalık içinde gülümseyerek hoş geldin, bir şey mi istiyorsun? dedi. Ben de ajansı dinleyeceğimi belirttim. Gel diye yumuşak ve sevecen bir üslupla beni omuzumdan tutarak dışarı çıkardı. Cümle kapesına çıkan meşdiveni başına kadar beni götürdü. Ajansı dinleyeceksin ha, diyerek çok sert bir tekme salladı ve 22 basamaldık meşdiveni iki taksitte indim. Yerden kalkma ve nefes alma güçlüğü çektiğim radjnen ağlamaya başladım. Annem duymuş, koşarak geldi ve beni kaldırdı, yüksek sesle "benden dövecek benim biricik çocuğumu mu buldun, bir sürü çocuğun var bari onlardan birini dövseydin" diye bağırıyordu.